

Pig Cp 1 129 / 2 . 1

~~MT 54/2~~

~~ME 54~~
/2

MT 54/2

МИЛАН НАРАНЦИЋЪ.

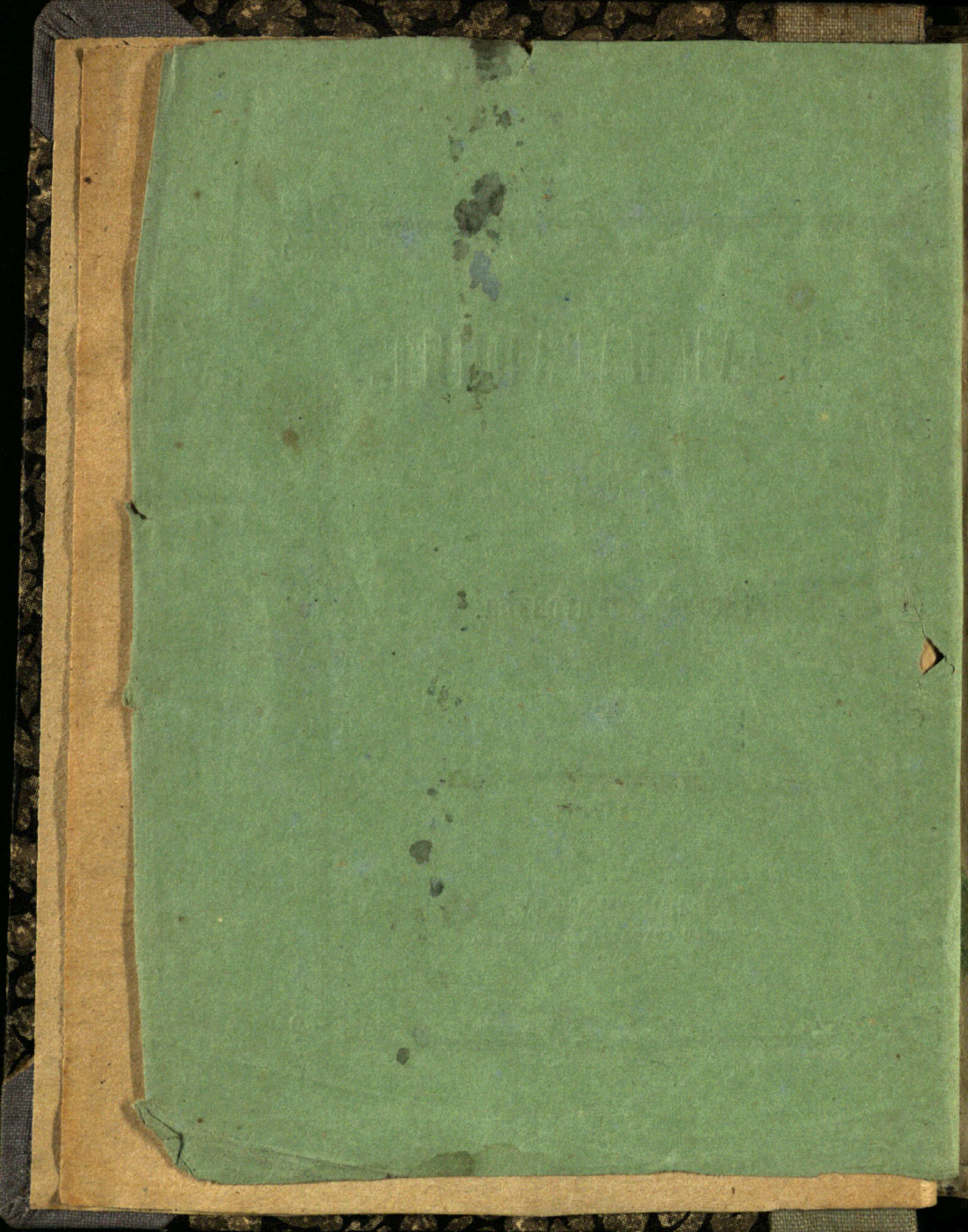
РОМАН

О Д

Якова Игњатовића.

→ КЊИЖАРА ←
С. Б. ЦВИЈАНОВИЋА
БЕОГРАД, Кн. МИХАИЛОВА 35.

У НОВОМ САДУ,
ТРОШКОМ СВЕТОЛИКА ЛАЗАРЕВИЋА.
1863.

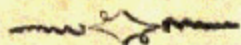

МѢСЯЦАХЪ ХРАПАНУЮЩЕ.

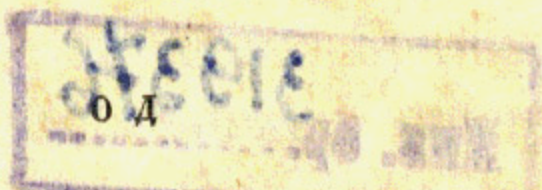
Blank page with faint, illegible markings in the center.

Рлс Ср Т 129/2.1

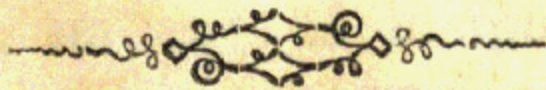
МИЛАН НАРАНЦИЪ.

РОМАН

ЯКОВА ИГНЯТОВИЪА.

У НОВОМ САДУ,
ТРОШКОМ СВЕТОЛИКА ЛАЗАРЕВИЋА.
1863.

Див. бр. 319376

ВЕНСКОПСКА ПЕЧАТЊА.

I.

Кад е Милан Наранџић свое житије исприповедао, друштву се то допадне, па се намами, и често Милана моли да му опет што интересантно приповеди. Ал' нема Бранка, па нема ни поезије за Милана. Богат, оженџен човек, који се единако око госпође врзе и економију надглеђуе, поетично живити неможе.

Милан е био ипак и без поезије задовољан, ер е живио као бубрег у лоју. Ал' после едне године умре му госпођа без порода. Милан е универсалан наследник. Сад без жене почне што 'но кажу, бећарски живити. Судба га опет Бранку доведе, па сад обое продуже свой чудан живот. Десет година прохуяше. Но чујмо из уста самог Наранџића како е те године провео. Ево опет у друштву, у више прилика продужуе своју приповетку.

„„„Кад ми е покойна госпођа умрла, постао сам дешператан. Премда сам тим још болји

изглед пред очима имао, опет ми је жао било за њом. Да вам кажем од чега је умрла. Родови су је јако секирали, што је за мене пошла; сваки дан је чула нове и нове гласове, сплетке којекакве. Тако и родови дали су си труда да истраже од какве сам фамилије, па су нашли да сам шнајдерски син. То је била вода на њиову воденицу. Еднако су с тим вицловали. Од еда добије, сирота, запаленџ мозга, а доктори су је од врућице лечили, па умре. Красно сам је саранити дао. Сандук од црне кадиџе, златом исциџран, па је однесемо у зидану гробницу.

Тек што смо је саранили, већ су почели о мени бригу водити, коју ћу узети за будућу супругу. Није шала, богат, млад човек, па још и угледан. У глави сам имао конфузне мисли, да л' да се женим, да ли не. Пре године није ни помислити. Често сам се мислио, какву да узмем? Младу, лепу и богату? Та ће казати: капица ми, капица ти. Лепу сироту? Може побеснити. Матору а богату? И то је беда, јербо је џандрљива, па мужа претерано чува. Но напоследку мислим се, што бог да. Ишао сам све у црним халџинама, носио сам широк фрол

на шеширу, капут увек до грла закопчан, мало сам говорио, редко сам се смејао, изгледао сам сасвим интересант. Даме, које су чезнуле за мном, и најкокетније, правиле су предамном озбиљно лице, само да ми се допадно. Ал' мало по мало, па ми се досади живот на једну форму, да се показуем пред светом озбиљнији нег' што сам, и да покојну супругу жалим већма нег' што треба. Ј сам е истина жалио, ал' искрено да исповедим, не тако, као што е свет о мени мислио. Већ сам се без нѣ сам себи привикнуо, па да се покојна са другог света вратила, неznam како би смо се гледали.

Падне ми на памет да мало пропуштешествуем. Паде ми и сирома Бранко на памет. Бог зна гди и како се он по свету мучи.

Спремим се на пут. Путуем неколико дана и дођем у земљу Н. гди још никад био нисам. У главној вароши пролазим по сокаци тамо амо, гледим на даме, а оне на мене, па седнем у једној гостионици, чекам ручак, а донде узмем новине па читам. Дође едан чисто обучен господин и после обичног поздрава седне за мой астал близу мене. Дође и супа на астал, бацим новине, па ручам. За цело време док се

ручало, мой комшия бацао е испод трепавица на мене поглед, а я опет на нѣга. Изглед лица био му е рафинират, мора да е трговац, беамтер ил' адвокат. Видим да би рад што прословити, ал' се устручава, ил' е горд. Хайд' да га предварим.

„Опростите што сам тако слободан, ви сте господине по свой прилици овдашњи?“

„На служби, а ви сте сигурно стран?“

„На служби, я сам Милан Наранѣић землѣдржац у М.“

„Драго ми е, я сам Јосиф Шпицер контролор.“

„Драго ми е.“

„С мое стране.“

„Комплиментирамо се.“

„Одма сам мислио да сте стран из далеке землѣ.“

„Мало лустрайзе правим. Умрла ми е супруга, па хоћу да мало путешествуем, жалост да растерам. Пре неколико сати стигао сам у ову варош, мало сам се прошетао, баш ми се допада; овде канда има доста велике госпоре?“

„Доста; овде е и управительство овог предела, и млога звания.“

„Е, то ћу се овде дан два задржати. Има ли молићу овде какве знаменитости?“

„Има. Ту вам има стародревни здания, красни башта, музей и друго кошта, ал' најинтересантније є видити портрегалерию нѣгове преузвишености управителя областног.“

„Па можели се све то іош данас видити?“

„Може, само неби вам препоручио да у галерию идете, ер управитель онде седи, па є сад врло лют, и немари да му се сада улази и излази, знате — утекао му иншпектор — келнер! Жан! Жан!“

„Ево ме... шта заповедате господине?“

„Єл' дош'о фришак полицайблат?“

„Єсте, ал' нема ништа интересантно; Орлић іош ниє онде.“

„Па кад ће га већ єдаред метнути?“

„Молим, кое тай Орлић?“

„Управо да вам кажем, то є една хуля. Знате, неки Бранко Орлић, іош млад човек, из стране землѣ, незнам на чию препоруку дође код нѣгове преузвишености управителя за иншпектора. То є велико звание, веће трипут нег' моє; па сад има већ десет дана како є

утекао, а незна се гди е, па питам да л' га већ са полицајблатом траже.“

„Па ел' што зло учинио?“

„Без сумњѣ, за сад се још ништа незна, ал' да ние крив неби бегао. Шта мислите, ту се о милиони ради, а под нѣговом руком су били сви протоколи. Мой шеф е био баш синоћ код управителя на вистпартии, па му е приповедио, како га е нестало и немаму ни трага, па га е дао полицајно тражити. За сад не фали ништа, ал' бог зна шта е морао учинити, а друго управитель га мора гонити, ер би свет рекао да е управитель крив,“

„А иначе, какав е био човек тај Орлић?“

„Никакав. Био е горд, и у свачему претеран; кад иде а он никог не гледи, па е раскашан, едном речи, ние за беамтера, него за каквог ландштрайхера.“

„А то е лепо звање било?“

„Шта мислите, иншпектор код управителя! то су редка званія; колико би нѣи желило то звање постићи. Ту, знате, рука руку пере, па се много кроз прсте гледи, ту се може за кратко време на паметан начин обогатити. Но Орлић, не да би стекао, нег' растекао; незна

како треба с людма поступати. Но я ћу се за-
доцнити. Келнер, да платим.“

Келнер дође, Шпицер плати.

„Я се препоручуем, драго ми е било.“

„С мое стране особито.“

Искомплиментирасмо, па он оде.

Зарадовао сам се кад сам чуо да е Бранко
иош у животу. Уверен сам био, да Шпицер из
злобе говори. Но сад гди ћу наћи Бранка?

Платим ручак, и упутим се управителској
палати. Питам едног слугу познае ли г. Орлића?
О како га иеби познавао, та он е нами био
добар господин, но, — рече шаптајући — мо-
рао е утећи, ер га е нѣгова преузвишеност
гонила. Запитах га, с ким би се о Бранку най-
болѣ известити могао. Он ми каже, да би най-
болѣ било упитати Бранковог писара, он све
зна, у шест сати одлази из канцеларие у пи-
вару.

Забележим писарево име, и пивару куд
одлази, дам слуги на вино и одем.

Шетам се горе доле. Дочекам и шест сати.
Још нису сати ни изударали, ал' из управи-
тельства иде едан млад улизан човек, шешир
прилично оклоцан, па кораке убрзао, знао сам

одма да е то тай писар, па хити у пивару.
Пређем к нѣму.

„Есте л' ви госп. Ресковић?“

„На служби, шта изволите заповедати?“

„Имао би с вама нешто разговора.“

Сад се Ресковић нешто мало забунио, по
свој прилици мислио е да сам какав даннашњи
кредитор.

„Ако изволите у канцеларију?“

„Нећу тамо, айд'мо на друго место.“

„Код куће ми газдаричина деца вичу, ако
изволите к вама, или у кафану.“

„Мислим болѣ у какву пивару да идемо.
Знате ли какову, куда ви одлазите?“

„Ј знам едно добро место, куд ја одла-
зим, ако изволите, небраним, ал' е далеко.“

„Хайд'те ближе гдигод.“

„Е, то онда морам ићи кући, да мало више
новаца понесем, ер овде е све скуплѣ.“

„Немайте бриге, ви сте мой гост.“

Било е већ при крају месеца, па би се
окладио, да е писар пошао да на конту пиє.
Сад веселим лицем самном иде, па уђемо у
едну господску гостионицу.

„Сад ви заповедајте што е за нас најболѣ, ер сам я овде стран.“

Писар одма заповеди фришког пива. Пиво се донесе. Пиемо.

„Сад вам још ништа нећу говорити зашто сам вас тражио, но мало после.“

„Ал' молим, с киме имам срећу?“

„За име немојте ме питати, я сам из далеке землѣ землѣдржац, а за добро вас тражим.“

„Драго ми е.“

Писар добро пие. Понудим га с вечером: он се неодриче. Сад писар болю и болю волю добия. Сами смо били за асталом у ћошку, па се тихо разговарасмо.

„Ви сте канцелиста код управителства?“

„На служби.“

„Имате ли добру плату?“

„Никакву, само од акциденция живим, нѣгова преузвишеност канцелисту код иншпектората неплаћа, ер кои овде служи лакше аванцира кад недобие плату.“

„А ко вам е иншпектор?“

„Г. Бранко Орлић; но сад ние код куће, одпутовао е некуд.“

„Я сам чуо да е утекао.“

„Ние баш ни тако, то су нѣгови непри-
ятелѣи изнели, я знам болѣ, нег' ма ко други,
како е било, ер сам сваки дан с њим радио.“

„Па шта е у ствари?“

„Ако ћете ми дати реч, да нећете ником
казати, да сте од мене чули, казаћу вам, ер
управитељ е чудан светац, па да зна, да сам
я што говорио, пропадо.“

„Я сам Орлићев приятель, што рекнете
закопано ће остати, само ми искрено говорите.“

„Управо да вам кажем, наш управитељ е
врло тврд господин. Боже сачувай да га ого-
варам, то цео свет зна. Трошкови су велики,
а неуредно плаћа своѣ чиновнике и служителѣ.
У иншпекторату има доста и сувише посла,
а управитељ никад непита треба ли манипу-
лация канцелариска трошка, нити хоће за то
да зна. Све то г. Орлић из свог цѣпа мора да
даѣ. Узмите сад, да се код нас разна господа
окрећу, и ту иншпектор на много коѣшта тро-
шити мора. Тврд управитељ ни єдном просияку,
ни єдном путнику неће уделити, но све шалѣ
иншпектору на врат, па га тако после гуле,
ер он неможе никог да одбие. Но све то још

ниє ништа, него ни редовну плаћу редовно не-
 исплаћує, тако, да иншпектор мора готово о
 свом трошку да живи. Покрай тог управитель
 є стар и секант, осим себе другога у ништа
 недржи. Нѣму є свеедно, саветник, иншпектор
 ил' писар. Кадкад се са иншпектором разго-
 вара као са камердинером, и хоће да га по-
 нижава. То се г. иншпектору досадило, па іош
 к томе себе истрошио и задужио, а плаћу не
 добия, па у єдан ма поручи нѣговой узвише-
 ности, да ће зафалити ако не добие плаћу за-
 служену и болѣ уваженѣ. Управитель као рис-
 лют, дође у канцеларию, — баш сам се онде
 десио — па почне г. иншпектора вређати.
 Иншпектор ћути, па како управитель оде, а
 иншпектор му напише и пошлѣ писмо, у ком
 резигнира и явля, да више у канцеларию неће
 доћи, већ ю предає до далѣг расположеня мени
 заклетом писару. Я то одма явим управителю,
 а г. иншпектор доиста не дође више у канце-
 ларию, већ се из вароши удали. Сад тек зину
 сви неприятелѣи на иншпектора. Єдни су ка-
 зали, вальда є покрао касу, други, вальда є
 архиву оштетио, трећи треће, ал' ни єдан ниє
 погодио, ал' сви су после застиђени били. Па

макар да није ништа фалило, управитељ га поче опет гонити, а то ни за што друго, већ само да му немора дуг платити. Кад се иншпектор уклонио, онда навале нѣгови кредитори. Дуга је морао имати, ер је трошак био велики, а управитељ није хтео плаћати. Дође екзекуција. Управитељ екзекуцији каже, да иншпектор нема ни крајцаре код нѣга, а имао је двапут толико. Ишту персонал арест. Кад то чује иншпектор, а он се не сакрива, већ баш дође у персонал арест, ер вели, то је управитеља, а не нѣгова срамота. После неколико дана изиђе оданде, па баш навали на управитеља да му има дуг исплатити. Управитељ се поплаши, ер је иншпектор готов био за правду и белай учинити, па Нѣгова преузвишеност, тако велики господин, који је толико пута у свом животу важне заклетве положио, морао је опет дуг признати и исплатити, који пре признати није хтео. Ал' је већ све доцне било, ер је донде иншпектору екзекуција сво движимо иманѣ будзашта упропастила. После тога оде иншпектор из вароши, а непријатељи му и данас недаду мира, бар езиком за леђи, а чуем и сам управитељ га још потайно из

освете гони. Нас приятелъ нѣгове боле срце,
ал' шта ћемо против моћног управителя и нѣ-
гови улицица. Е то вам е све о иншпектору;
само молим немојте ме издати.

„Небойте се.“

„Па како е дошао за иншпектора?“

„То вас немогу служити. Чуо сам да е
из далека дошао, ал' га нисам смео питати.“

„А гди се сад задржава?“

„Не далеко, у вароши В., ал' ние га лако
одма наћи, ер се слабо са светом меша; сам
незнам гди ће те га наћи.“

„А мени е неки г. Шпицер казао да га
у полицај блату курентирую.“

„Неверуйте. Шпицер е свог шефа улицица,
а нѣгов шеф е управителя удворица. Док е
иншпектор ту био, највећма му се Шпицер
улагивао, а сад га грди. Тако има и многи
други кои су се иншпектору улагивали, а сад
га грде. Сад мисли свака шуга да се може о
нѣга отрти.“

„Е, ви сте ми са вашим приповеданѣм
добру услугу учинили, баш вам фала, и при-
мите од мене...“

С тим пружим му суму новаца да е могао по године поштено живити. Пало ми на памет, како е и мени добро пао поклон кад сам сирома био.

„О господине, нисам ја то заслужио, ал' кад вам е воља, а оно молим вас да бар запамтим ваше чесно име.“

„Е, кад е тако, баш да вам кажем. Мое е име Милан Наранџић, землѣдржац, као што вам реко.“

„Г. Милан Наранџић! О, колико вас е пути г. инспектор споминао, често би тек уздануо и рекао, о мой Милане, кад ћу те видети?“

Е тако дуго се још разговарасмо, и писар се већ добро угрејао био, да би већ склоњен био и на певанѣ, ал' од мене се женирао.

Ја му опет зафалим, опростим се и одем.

Сад ми е прва брига била, у јутру како устанем, да идем у варош В. да Бранка потражим. Одем на квартир, дам наредити кола, вечерам, спавам, па у јутру већ сам на путу у В.

Стигнем у В., лепа велика варош. Гледам на лево, на десно, хоћу ли Бранка видети. Познао би га, да га видим. Дођем у хстел, и

станим се. Мало се одморим и уредим, па се мислим како ћу на Бранка наићи. Звоним, зовем келнера и пита́м га, да ли познае некаквог Орлића. Одговори, да га врло добро познае, да е у овај хотел пређе долазио, ал' сад недолази, и каже ми, да га виђа често у друштву млади люди, кои имена сад напишем. Заиштем да ми пошлѣ поузданог човека, кои ће ме за награду по вароши водити. Мало час, а ето човека. Кажем да ме води, и да распитуе гди се може наићи кои од ти забележени. Питамо за едног, кажу нам гди седи. Кад онамо, а газдарица нам каже, да е тај господин редко обдан код куће, него да у јутру дођем. Идемо другог да тражимо. Чак по форштату морамо се мотати. Кад у једном узаном сокачићу чуем неки весео жагор. Кад у сокачић, а оно нњи четворица некуд иду, па се шале и кошкају. Двоица су баш онако добре волѣ била. Међу нњима познам Бранка. Изглед му е здраво озбилян, рекао би намрштена, халѣине на нѣму валяне, ал' нешто пренебрегнуте, едно му дугме на капуту фали. Већ сам сасвим близу нњи, гледаю на мене чудно, ал' Бранко ни лево ни десно негледи, канда га се цео свет ништ не тиче.

контрастно е изгледао према оне веселе дво-
ице. Заиђем мало у други сокачић па и вре-
бам куда ће. Кад уедаред уђу сви у едну кућу.
Сад чуем са сокака час певанѣ час ларму.
Мислим, да л' одма да уђем, неће л' ми ве-
село друштво замерити.

Опет уђем.

„Молим, есам ли добро адресират, седи л'
овде г. М., я тражим г. Орлића, кога сад овде
видим.“

„О, Милане, одкуд ти овде?“

Поздравимо се братски, ал' накратко; Бранко
није трпео церемоније. Представи ме дружини
као свог пријатеља ког није давно видио.

Дружина зачуђена гледи. Мислила е, по
свој прилици, да сам Бранков кредитор.

Бацим поглед на све што е у соби. Млади
люди, ал' не више ђачког доба; маторији су.
Изражай лица на свакоме више манѣ паметан,
отворен. У соби све у највећем нереду. За
ђачку собу била би богато украшена. Чия е
соба, по свој прилици није купио мобилије, већ
е наслѣдио, ер више има нег што за едну собу
треба, а све е старо. На зиду неколико кон-
трафа, а на раму едном шеће се една бубица,

што мало наличи на буба мару. Од мува сия-
сета; види се по која столица, велики орман
са књигама, астал и едно старо оклоцано ка-
напе, по свој прилици служи као резерван
кревет за каквог брата у нужди. Неби се смео
обкладити да у нѣму нема инсектног света.
Кревет ненамешћен, разбачен.

Бранко ние питао одкуда сам дошао и
зашто, а я нисам хтео започиняти, ер знао сам
му слабост да он пред млогима то неволе. А
и Бранко сам сватио е свој положай, па се
одма опрости друштва, и самном оде.

Кад смо изишли, Бранко се тако ладно-
крвно разговара, канда нема три дана како смо
се видели, и канда се мене нетиче оно што е
преко главе праметнуо.

„Одкуд ти Милане овде?“

„Дошао сам да те видим; па шта ме пи-
таш, тебе канда мрзи и што сам дошао?“

„Мени е мило видити те, ал' волео би да
ме ти у больим околностима видиш, ер нево-
лем кад ме ко сажалева. Чуо си за мое не-
згоде.“

„Чуо сам.“

„Само немој ни запиткивати, док ти я сам некажем. Но куда ћемо сад?“

„Хайд' самном у квартир.“

„Хайд'мо.“

Тако се ми у хотел упутимо поред ситни питаня и одговора.

Кад кући дођемо, а ми се раскомотисмо, па я започе разговор. Познавао сам га, па сам морао пазити с ког ћу края уватити, а да га неувредим.

„О мой Бранко, па я тебе овде да нађем, па зашт' ми ниси већ давно писао гди си?“

„А шта ћу да пишем, ти знаш да я нисам био шписбургер, да сам мою судбу увек стално трпео, па док мой цил недокучим нећу ни да знате за мене. Од како се нисмо видели, правио сам пут к цилу, ал' још нисам био темелян, увек сам се нияо, па сам увек и готов био стрмоглавити се. Ал' кад се стрмоглавим, нећу осим мене нико у том да учествуе. Но приповедай ми шта е код вас?“

„Паулина се удала.“

„Сретно.“

„Кад си отишао, дала те курентирати, па

те као мртвог објавила, и то праведно по закону, па е сад себи другог нашла.“

„Непитај те, любви има свуда доста; е л' се код вас друго што променуло?“

„Ништа. Исти люди иста времена. Но кажи ми, шта се ти већ едарад несмириш. Шта не долазиш кући, шта ће теби код нас фалити?“

„Ести пити и спавати могу свуд, не само код вас; мени друго што треба. Ј сам човек, ја сам за човечество. Хоћу да сам сретан као човек, хоћу да е самном човечество сретно. Ј сам против тога, који е против ова два. Као човек хоћу да сам задовољан, да любим, да сам любљен, да уживам, да имам порода, да дам другом уживати. Ако све ово имам, и то ми није доста, ако мой брат, мой ближњи, мой род и човечество поред мене цвили. Ето видиш шта ја желим, и за што се борим.“

„Е мой брајко, нећеш ти никад све то докучити.“

„Ако и недокучим, слађе ми е борити се и мучити за оним, што држим за добро, нег уживати оно, што ми е срцу противно.“

„Бадава е, ти си мой стари Бранко. Па

ти сад да дође какво опасно време, ти би се бацио и у опасност?

„Ма у пакао.“

„Па шта ћеш сад кад неможеш ништа.“

„Зато се и борим против свега, и противу тога ништа. Люди су себични, материјални, па гди ћу я сам против толико нњи.“

„Па опет нећеш да се манеш?“

„Нећу.“

„Па кад томе није доба, а ти си готов и као човек од свог чувства уживати?“

„Есам. Богаль е кои неће и није кадар уживати.“

„Томе се баш радуем. Я да видиш, нисам баш приятель од забунителни светски ствари, гди се опасности изложити могу; ал' у оној другој ствари сасвим се с тобом слажем. Би л' ти мало провео самном, я сам пошао да правим мало лустрайзе, па тебе да видим, и још с тобом да проводим. Знаш, я имам свачег доста, управо да ти кажем, мало сам и бесан, имам наклоност и на абентайре; хайд' мало да проводимо.“

„Небраним.“

„Е добро; я имам код куће доброг еко-

нома, ние ме за газдашаг ни бриге. Хоѳу е тобом да проводим. Хайде штогод да испланирамо. Новаца имам доста.“

„Небраним. И онако овде живим као сургунисан. Живим као год да сам са самим утво-рама обколѳн, редко видим око себе приятеля мои тежня. Хоѳу, хоѳу и да уживам, и да се развеселим, да тугу забашурим, заборавим.“

„Има ли овде какви партия. Знаш, я сам удовац, наша стара е умрла, я сам нѳно наслѳдио, ние ти жао?“

„Мир нѳной души, она е прама мене добра била.“

„Ал' ние ти жао, кад помислиш, да си ти могао сад наслѳдник бити?“

„Она ние била за мене, па неби ни заслужио нѳно иманѳ. Да ти е просто.“

„То ми е баш мило што ти ние тешко, ал' питам те имали овде какви партия, я би готов био и опет се оженити.“

„То можеш; има свуда свакояки.“

„Ал' я би сад хтео лепу и младу.“

„Тога има доста.“

„Ал' я сам рад и воспитану.“

„И тога има.“

„Ал' и богату.“

„То е већ теже. Овде се свуд на велики луксус дало, уче клавир и француски, гардероб е баронски, цело воспитанѣ е тако, да треба бар десет хиљада прихода на годину, а редко која да има свега десет хиљада.“

„То ми се већ недопада. Ал' вальда има у околини богатии?“

„Налазе се.“

„Ја ћу најпре овде да испитам, па ћемо онда ићи на страну. Хоћеш ли самном свуд ићи?“

„Хоћу.“

„Е, сад далѣ немојмо се о томе ни разговарати, но да се мало и спремимо за тај посао.“

После овог разговора испитам Бранкове финансијалне слабости. Каже, да га са свију страна гоне, нѣгови негдашњи пријатељи окрећу од нѣга главу и багателишу га; непријатељи пак повикаше за њим „куря.“ У оној соби гди сам га нашао, баш на оном старом канапету спава, онде е код едног нѣговог пријатеља на квартиру, коега судба такођер није за завиденѣ. И тај е доста гонѣн. Но каже ми да

найволе проводи у оном друштву, с којим сам га затекао, ер међу њима сваки има каквог таквог доброг својства, с којима се сложити може. Бранкове финансије у ред доведем. Бранко иде своје ствари да уреди.

Ј се по вароши шетам. Нобл сам изгледао. Горњи капут сам преко леве руке пребацио, из десне цигару пушим, сваки е могао видети да неизгледам као шнајдер. Два три дана, па се са многима упознам, а лако е било упознати се, ер кои единако у хотелу седи, знаю да тај није ђифта. После неколико дана добијем либсбрифе без подписа; ал' без подписа нетреба ми, мећем их ад акта. Кад се по променади шетам, све женске очи на мене гледе, кад прођем покрај њи, чуем за леђи шапутанџ, имам добре уши. Една каже; „дваест хиљада,“ сигурно мерила ме колико прихода имам; друга шушка: тај „штајнрайх“ е зџло богат; трећа вели: „није ружан.“ Ал' ја на све то аристократично горе доле ходам, и чиним се невешт. Тако из виђеня и чувеня многи су ме већ познавали. Може бити, да е Бранко разгласио да сам богат.

Бранко е самном био. Кадкад сам с њим,

кадад без нѣга ишао. Нѣму сам све на волю оставио.

Упознам се с неким господином Кривичиѣм. Солидна куѣа. Има две млађе и едну старию сестру, и матер. Отац му е давно умро. Чуем, да би се две млађе радо удале, за најстарию кажу, да неће. Г. Кривичиѣ учини ми посету, я опет нѣму, па ме зове на ручак. Позив радо примим. Код г. Кривичиѣа формалан салон, ту су ти лустери, клавир, покуѣство баронско. Па кад дође ручак, колико ту ела, колико ли слаткиша, рекао би, да си у грофовској куѣи. Фрайле лепе, воспитане, училе се у великом инштитуту, говоре француски и свираю све три, а две млађе и певаю. Мислио сам, благо ономе, кои од ови кою задобие, само ако имаю много новаца.

После ручка свирало се и певало. Фрайла Олга и фрайла Аурелия — две млађе, лепе плавооке, свирале су на клавиру четвороручно. После тога, најстарија — фрайла Јоханна свирала е едан леп адажио, па онда пустимо се мало у разговор. Фрайла Олга и Аурелия изгледале су као два фришка букета, ал' и фрайла Јованка е још лепа ма и у година. Свема су

беле руке као алавастер, види се, да никад ништа нису радиле. Олга и Аурелия биле су прилично кокете, Јованка се није кокет показивала, но све едначо е филозофирала. Са две млађе кокетирам и шалим се, оне шалом уђу тако јакo у добру вољу, да би чисто скакале, ал' Јованка сад очима, сад обрвама опоминѣ их да су мирне. Јованка е изгледала као мирно море, но које у дубљини нешто много крие. Час се са млађима разговарам, па се опет Јованки окренем.

„Фрайлице, ви имате неки особити маниер, који човека врло усхићава; ваше мирне црте на лицу показују неки особити солидитет, али кад погледим на ваше меланколичне очи, које ваше срце као кроз два огледала показују, онда не могу веровати, да вам и душа кад и кад неволнује, а ваша фина бледоћа, коју би какав блазиран човек могао узети за угашен пожар вашег чутва, показује ноблес вашег рода и воспитаня; благо онѣм који би код вас еробе-рунг начинити могао.“

„Ви сте, господине, велики шмайхлер, ви мислите, да свака лепу реч за новац прима; познаем ја мушке, који и кад се најшармантнији

показую и онда сасвим нетреба им веровати, а особито едном тако галантном господину, кои е кроз многе салоне прошао, па тек даме као мукенфенгер вата.“

„Фрайлице, любим руку за тай комплимент, ал' опростите, ви мора да на люде яко мрзите, ер са неком ладноћом прама нњи говорите.“

„То е истина, ал' то може казати една женска, коя не иде на еробрунге, нити брани за удатбу.“

„Шта Фрайлице, зар ви за удатбу нема-рите? Томе се нисам надао.“

„Никад ни немислим о томе. Знате шта кажу, „ди либе блихт нур айнмал,“ само едан-пут цвета любов. Како женска пређе дваест година, а любов е мимоиђе, онда само гледи на памет, на тон и конверсацию, а не на любов. Него молим да ми сестре не дођу у Фер-легенхайд.“

„Шта ћу ја онда да рекнем, ја сам удовац, па да за мене више любов не цвета? Волео би умрети нег тако живити. Фрайлице, опростите да вам смем казати, ви сте жртва

ваше високе памети, науке и воспитаня, и штета е да ваш бонтон никог не усрећи.

Тако смо се подуже разговарали, па мало по мало тако смо се упознали, да смо се ушали већ и кошкали.

Дође време да треба одлазити. Зафалим се, и после салонски комплимената одем.

Не прође неколико дана, а к мени дође едан проводација, па ме пита, како ми се допадаю те три фрайле. Каже, да могу ма коју добити. Я одговорим да ми се допадаю, само би рад знати, да ли имаду мом иманю сходну алатуру. Рече ми да свака добия пет хиљада форинти. Само се насмешим на то. Кажем му, да я имам више прихода нег' што износе све три алатуре скупа. Додам још и то, да су те фрайлице врло нежно воспитане, праве даме, ал' да им е алатура едва довољна за годишњи гардероб, и друге луксуозне ситнарие. Па док би још фамилија дошла, која би се такођер нобл воспитавати имала, шта би онда било. Я сам мислио, да свака по нџиовом воспитаню бар сто хиљада има. На фини начин дам поздравити, да то бити неможе, и да се не нађу увређене. Сад

сам тек видио, да и Фрайла Јоханна небои се удатбе, већ да је она прави „мукенфенгер.“

Тако ме исто и са други страна понудише, ал' свуд' сам видио велике параде, а мршаве алатуре.“

Сад поред Бранка упознам се са неким кућама у околним местима, ал' нигди ме уловити нису могли, но при свем том добро смо свуда проводили. И то је све дан на дан тако трајало.

II.

У селу О. живила је нека особита фамилија. То је био госп. Гривић и његова супруга. Мирног, тихог изгледа човек, препоручителне физиономије, тако, да кога је први пут видио, ил' с њим се еданпут разговарао, морао га је завоleti, ил' свако му поверењ поклонити, тако је безазлен изгледао. Госпођа Гривићка угледна наметног изгледа женска, кад је погледиш рекао би да не уме кокетирати, лице понајвише озбиљно показује, велика чисменка, разговор увек любак, на сваку реч пази, шта ће рећи. Гривић може бити далеко преко педесет, Гри-

вићка триест и неколико година. Имали су, не много, ал' прилично иманя, кућа у највећем реду и често гостию пуна. Деце нису имали, ал' имали су доста коекуда раштркани родова. Имали су едну сродницу, девојку од седамнаест година, за кою би рекао да е нѣиова вѣи, тако се пред светом прама девојке понашаше. Од многи родова сад е едан, сад други код нѣи бивао.

Бранко се са Гривићем у вароши В. упознао. Увек су се любезно поздрављали и разговарали. Бранку се допао нѣгов солидан изглед, ал' при свем том, Бранко му ние још познавао осталу фамилию, осим едног нѣног сродника, с ким е врло добро живио, нити е био икад у Гривићевой кући.

Едан Бранков познаник и пријатељ позове нас едаред обое да идемо с нѣим мало по селима проћи се. Ми смо готови. Седнемо на кола и путуемо од села до села. Свуд нас лепо примаю, свуд се веселимо. И Бранко већ ведрије лице, веселије срце показуе.

Дођемо пред вече у село О. Уђемо управо у кућу Гривића. Тек што сиђосмо, газда нас учтиво и любазно предустретне, и уведе унутра.

Мало час уђе една стара госпођа, по облику јој се види, да е сродница Гривићева. То е њгова сестра гђа Чевичка. Удовица е. Гђа Гривићка облачи се.

„Драго нам е особито, извол’те сести“ рече Гривић.

„Ми смо тако слободни; ја сам Милан Наранџић землѣдржац...“

„Драго нам е, а ми се већ познаемо с г. Орлићем.“

„Мило ми е.“

Ту се мало проразговарасмо, и то онако, као што се гости у првом магновену разговарају. Донесе се одма вино и вода. Наш пријатељ г. Машић, био е већ овде као код своје куће; Бранко е већ познат био са газдом, ал’ е кућом није; а ја сам био сасвим новајлија. На то дође и госп. Гривићка, у чистом блузу, као неглиже, ер е у послу била, ал’ ипак се познало, да се мало пре лицкала.

„Драго ми е особито.“

„Ово е моя сунруга.“

„Ово е г. М. Наранџић, землѣдржац из....“

„Ово е г. Бранко Орлић, о коме си слушала, и кога си желила видети.“

„Мени е баш мило, што сам тако сретна. Колико сам већ слушала о г. Бранку, ал' га нисам имала срећу видети.“

Опет се поведе онај обичан, сувопаран разговор о етикецији, о времену, како е велика запара, несносна прашина, док мало по мало не уђу дублѣ у одрешен и фамилијарни разговор. Машић е био сасвим познат, Бранко у поле, а я се опет знам брзо фамилијарним учинити. Гђа Гривићка намигне на гђу Чевићку; ова е то већ разумела, и я сам тай миг разумео, послала е да гледи вечеру. Машић се одма у дублѣ упустио.

„А шта ради фрајла Ханика, чуо сам да е болесна?“

„Она сирота већ шест недеља како болуе. Прошасте светковине провозала се, па плашљиви конѣи кола су наедаред потргли, па канда се у нѡой нешто прекинуло. Мислили смо да неће остати, ал' сад, фала Богу, већ е болѣ, може већ и на ноге устати, и полако корачати, само што е још врло слаба.“

Тек што е Гривићка то изговорила, ал' чуе се неки милећи ход и стениањѣ у другој соби. Врата се отворе и уђе една млада де-

войка. Ход іой є био врло лаган, мало сагибнут од бола, єр є ниже прсию руке држала. Лице лепо, бледо, све црте умиляте, макар да сад болю показую. Сви смо є любопитно гледали, док єдва седне, па од болѣ уздане.

„Што ти Ханика тако слаба изиђе, та може ти шкодити, видиш, неможеш іош ни да се исправиш, — ето то є наша Ханика.“

„Драго нам є.“

„И мени є драго. Я сам много слушала о госп. Бранку, па сам се усилила да дођем, да га познам,“ рече тихим, трептаюћим, ал' тако умилним гласом, да сажаленѣ и неку пријатност у срце улива. Већ због тог гласа могла се сваком допасти.

Бранко зафали, и познало се на нѣму, да му добро чини тай умилан сукоб срца, па започе с њом разговор, девојка привати, дође већ и до шале, поред све болѣ поче се на шальиве речи и смешити, док едared Гривићка неопомену є, да є іош врло слаба, и болѣ ће бити, да се у кревет врати. Фрайла Ханика послуша, и єдан умилят поглед на Бранка бацивши, врати се. Свима нам є жао било што оде, єр нас є све коснула, и могу казати, да

сам у свету доста женски видио, ал' то нисам видио, само на ньой, да една женска у тешкой болести тако лепа и умиљата може бити.

„Но, како вам се допада фрайла Ханика?“ запита Машић.

„Богме е ово заиста лепа фрайлица, а види јој се из лица, да мора и добра бити,“ рекнем Гривићки.

„Сад е још болесна наша Ханика, ал' да е видите каква е кад е здрава, ал' све то на страну, да знате како е наша Ханика добра, па радена. Она вам устане у јутру у три сата, па испече по дваест—триест лебова, музе вам краву, иде на таван па мери рану, па сад јој е тако жао што неможе да ради, све плаче за послом.“

„То е лепо,“ сви повикасмо.

Јдном речи, фрайла Ханика е код свию нас велики ероберунг начинила.

„Видите моя господо, то смо ми одранили. Остало јој много браће и сестара, мати сирота удовица није могла сву децу одранити и воспитати, па смо ми од малена бригу о ньой водили, и држали смо е не као ранџницу,

него као свое рођено дете, ер деце немамо. Само да јој Бог да добру срећу.“

„Лако ће се срећа наћи такој девојци,“ упадне Машић.

Гривић се слабо упуштао у разговор, тек кад кад е коју прословио, и оставио е Гривићки да буде у разговору коловођа, ал' зато е и он на сваку прословљену реч мотрио и одобравао.

Сад опет дође Чевићка, па намигне Гривићки, а ова се извини па изиђе напољ, а Чевићка остане. Аблезовале су се око куваня вечере. Видило се то из образа Чевићкиног, који е био пре блед и збабунян, сад е румен, запарен, а очи светлије. Умеша се и Чевићка у разговор. Фали Ханику, па још сузе лию низ образ, тужи се како е изгубила кћер, која е била идеал лепоте и доброте. Све нас е на сажаленѣ узбудила. Чудо, што нам се за тако кратко време цела фамилија допала.

Ето већ и вечере. Унесе се и фрајла Ханики вечера. Она кад се врата отворе, виче нам „добар апетит.“

Мало час дође и гђа Гривићка, па седнемо за вечеру. Вечера е добра била, пиће добро и јако. Било е ту сад лепог веселог раз-

говора, тако смо били комотни као код своје куће. Гривић е био здраво рафинират човек у дочекиваню госта, види се, да се по бољим кућама окретао. Тако исто и Гривићка и Чевићка. Већ смо дубоко у ноћ ушли; почеше се већ и чашице куцати. Гривић е велику пажню обраћао на све нас, ал' највећу на Бранка. Нећу да кажем, да е то због Ханике, ер о том Гривић још ништа немисли. Бранку се опет допао Гривићев озбилян манир, гостолюблѣ, допала му се Гривићка и Чевићка са своје памети и оштроумля, допала му се кућа уредна, допала му се цела фамилия. Већ смо сви били мало подобре волѣ. Бранко се опомене и фрайла Ханике, па у нѣно здравлѣ наздрави. Ми смо наздравили у Гривићкино и Чевићкино здравлѣ. Бранко е опет наздравио Гривићу е тим додатком „да бог да да ми будете таст.“ На кое Гривић опет Бранку наздрави „да бог да да ми буде зет.“ Фр. Ханика све е то чути могла, чути морала. У очима Гривићке видило се највеће задовољство, каже, како јој е неисказано мило, па жели своје миле госте што чешће у својој кући видети.

Тако сви са пуним задовољством свршише

вечеру, па се разиђоше по собама, па у кревет. Бранко је самном у еднoј соби лежао, па је био немиран; од нѣговог јаког премећаня нисам могао дуго заспати, док едаред и он заспа, а ја за њим.

Кад у јутру, ми се обучемо, а фруштук већ готов. Опет се ту на неколико минута появи и фрайла Ханика, да се опрости, ер ћемо одма одлазити. Незнам, ил' је у вече, ил' у јутру болѣ изгледала. Право анђелско лице, невино, любко, пријателско.

Свршимо фруштук, па се лепо опростимо, ми смо казали, да се никад неби надали тако пријатном угошћеню, они су одговорили, да никад таке любазне госте нису имали, и моле, да што пре опет дођемо.

„Збогом, збогом, буд'те здрави, срећан пут.“ Одо смо.

Вратимо се у В. Ја и Бранко сами у квартиру разговарамо се.

„Бранко, ми смо у О. врло добро провели. Заиста солидна и паметна фамилија, као што се види. Па и девојка је лепа, каква још мора бити кад је здрава.“

„И мени се цела кућа допада. Нешто одлично видим у тој кући. Па још таке любазне девојке нисам никад видео. После Иде и Марије она би ми срцу најближа могла бити. Видим лепа е, умиљата, здравог састава, види се, ма да е болесна, у селу е одранѣна, радена, искрена, ние још отровним ветром варошке цивилизације задахнута. Да знам да ме воле, могао би е волети, а Гривић и Гривићка канда ме могу трпити.“

„И ти би се одма, пре нег' што добро проучиш, женио; знаш ли да човек може мачку у цаку купити.“

„Све то знам, ал' ти си шписбургер, па зато ствар шписбургерски сваѣаш. Ти нит' хоѣеш да знаш за психологију, нити за физиогномику. Промисли само, та е девојка као сироче одранѣна, ту нема мазлука, така е после кадра бити у окрутном времену човеку прави друг, и све неволѣ с њим сносити. Па невидиш ли да то исто из њѣног лица говори.“

„Против тога засад немогу ништа реѣи, ал' добро е у такој ствари мало яче пазити.“

„Шта ѣеш пазити, шта ѣеш да филозо-

Фираш. Ту нема места твојој филозофији, ту треба главом кроз дувар.“

„И ти, како ти се која сасвим на први ма допадне, а ти би се за њу цело жртвовао. Ја већ нисам таки, мени ма да се сасвим која допада, ил' ма да се ја којој допаднем, опет полу срца код куће задржим.“

„Ја опет срце цело примама, а цело даем. Док сам човек жив, здрав, хоћу да водем која ми се допада, ал' хоћу да јој поклоним сво срце, а не полу, нити хоћу да она мени полу покланя. Шта е овај живот без праве и подпуне любви? лицемерие, подлост, и варанција живота. Водем са изгледом пуне любви и преко какви незгода прелазити, него сам себе и другога у любви варати.“

„Ал' знаш шта кажу, да любав само еданпут цвета; а ти си већ био залюбљѣн, колико пута, ето у Иду, Марию, Лауру и бог зна у коју не, па каква ће то онда твоя любав бити?“

„Зар из тога судиш, да већ нисам за подпуну любав? Вараш се. Ида, Мариа и друге, тек су ми буктинњом любви срце запалиле, па су одма нестале, и ја тако у том пламену, као човек док се неудовољим чисте любви,

као што су ми оне подпалиле, остаем само
 фушер у животу.“

„Па зато ти треба сад том любви пла-
 мену мало шпиритуса, да се неугаси.“

„Да, треба ми таква, као Ида и Мариа,
 да се любов тек заедно са моим животом у-
 гаси. Кои у свом веку кроз подпуну любов
 није прошао, тај код мене није подпун човек.
 Узми само люде кои неће да знаду за любов,
 то су сами мизантропи — човекомрзци, —
 свет им је досадан, и сами себи су досадни.
 Мени, ма ме како гонио, није свет досадан, нит'
 сам сам себи досадан, макар да ме често яди
 море. Гди је любов, ту је и вера, гди је вера,
 ту је и надежда.“

„Хайд' ођу да ти дам за право с тим до-
 датком, да човек кадгод хоће може и под-
 пуно и полупуно и напразно любити. Колико
 сам пути я био залюбљѣн, и любљѣн, па све
 еднако осећам, ни више, ни мањѣ. Но на ствар,
 хоћеш ли ти тамо често одлазити?“

„Богме я хођу, а зар ти нећеш?“

„Знаш, я ћу за твою любов кад и кад е
 тобом тамо одлазити, ал' не увек, ер та девојка
 није за мене, нити за удатбу, нити за абентаер.“

За удатбу прво зато не, што се већ теби допада, а на тебе нећу да ударам, друго, слаб је ту изглед за какву већу алатуру, ер бадава, девојка је онде тек сироче из милости. За абентаер ние, ер штета би била такву доброг изгледа сироту у абентаере увлачити, и несретном је чинити, па и ние нужно, кад има свуд доста бесни, које абентаере чекају. Овима неће ни ђаво шкодити. Зато ћу ја овде понавше у абентаерима проводити, а кад ме само требаш, а ти ме онда зови.“

„Ја сутра идем у К. па оданде ћу у О.“

„Дед' само срећно, па као што немаду деце, а ти гледај да начиниш добир хайратс-контракт, па обвежи и Гривића и Гривићку, ер знаш, он може умрети, а она је млада жена, може се удати, па неће бити алатуре.“

„Мани ме се, бога ти, шта ћеш све с алатурама, канда без алатуре неможе човек тако исто срећан и несрећан постати, као са алатуром.“

Тако смо се увек помало кошкали.

Бранко оде сам на пут. Ја останем, па тражим познанства са онаким людма, кои би на абентаере готови били. Учиним познанство

са г. Десићем, кои е делом свое абентаерство показао, то ест украо е девојку. Чрез нѣга упознам се са женским полом још већма, и много сам од нѣга профитирао, и слагао сам се с њим прилично, само нисам се могао одма у то упустити, да украдемо скупа едну Фрайлу; ер е и он сам у томе већ еданпут буктирао, а и поплашио ме е криминалан параграф, ког е г. Десић на памет знао и мени често рецитирао.

Знали су сви да сам богат и да велике алатуре тражим, па то ми е у нечем шкодило, ал' ипак се немогу тужити да ние било доста курмахерая.

Ал' да видимо шта е Бранко радио.

Бранко кад е отишао у К., и као што ми е после приповедао, нашао се онде са своим старим пријателѣм Башићем. Ту сад едан другом приповеда, дође реч и на Гривићеву Ханику. Башић фали Ханику, да е лепа девојка, да ће прилично и алатуре донети; Бранко га пита би л' узео, Башић каже да би, само да Ханика хоће. Башић е био врло добар, паметан али безазлен човек. Бранко га понуди да иде с њи преко О. у В. Башић е готов, и тако одма спреме и оду.

Бранко е на путу овако мислио, метну ће код Ханике на пробу себе и Машића, ако с њим несимпатизира, Машић да е добие, да не дође каквом у руке; ако ли неће Башића, можда ће донде њму пасти срећа.

Кад дођу у О. а оно никог код Гривића код куће, осим Ханике и челяди. Ханика и лепо дочека, била е већ оздравила, па е веселия. Она их служи е чим може, па онда почне невине шале проводити. Ханика е веселе нарави па прима сваку шалу; Башић се мало застидио и ушепртљио. Кад фрайла у другу собу оде, а Бранко полако за њом, па јој любазно почне шапутати, да јој у Башићу младоженю доводи. Она дође у велики ферлегенхайд, поцрвени, очи јој се замуће, па тихо Бранку рече, да она за таког „буцова“ неби пошла. Башић е био низак подебео, огругли дебели образа, ал' није био ружан. Овај изражај истина није био најлепши од фрайла Ханике, ал' у овај пар Бранко се није на то освртао, но из шале опет запита, а би л' за њџа пошла? Она на чисто каже би. То е Бранковой суети јако ласкало, па радостан дође са Хаником из собе к Башићу, који сирома није знао, да се о њџовој глави ради.

Мало час дође Гривић са женом и Чевићком. Били су негде на салашу. Ту опет с њима сат два проведу, па се отисну опет у В. Бранка су реч и поглед Ханикин сасвим задовољна учинили.

Башић се врати сутрадан у К. Бранко моли мене, да сад ја учиним сам едну изненадну визиту код Гривића, да испитам како стои онде ствар, па да му кажем, може л' шта бити. Ја сам готов, особито у такову кућу ићи, гди сам тако добро провео, само кад се Бранку незамерам. Прексутра кренем се на пут, баш добро, недеља е, бар ћу видети у свечаниој форми кућу и девојку.

Кад дођем у О. Сви ме едва дочекаше, као год да сам им род. Одма питаю за Бранка; особито фрайла Ханики из очию види се радост. Гривић се господски, великоварошански носи; Гривићка мало е више скупоцение обучена, нег' што е за село; Чевићка добро е представляла nobl варошанску стару госпођу. Само е фрайла Ханика просто била обучена. У танкој плаветној делинској халбиници, и мало на форму сеоски фрайла. Но та простота још е већма уздизала, ер у толико већма е

изгледала невина и лепа. И заиста врашки е изгледала та фрајла Ханика, чисто е и мое срце узбунила. Образ бео, румен као најлепша дуранзлия, очи црне па умиљате, као у срне, свуд посејани ситни младежчићи, зуби бели, коса пола смеђа, пола плава, па се бое преливаю. Па све се око мене врзе и запиткуе, зашто ние Бранко дошао. Казао сам да има посла, ал' да ће скоро доћи.

Лепо сам я провео ту цео дан, па до поноћи било е разговора и приповеданя. О Бранку су са уваженѣм говорили, и радо су запиткивали о нѣговом бурном животу. Кад сам им што о нѣму приповедао, то им е любопитност све веѣма расла, па ме моле, да што више о нѣму приповедам. Дуго сам им приповедао о најглавниим магновенѣма нѣговог живота, и све су са највеѣим интересом преслушали. Кад сам што жалосно приповедао, што се Бранку у животу сбило, а Ханика најпре е силом сузе уздржавала, после морала е плакати, напоследку е и ецала, док я опет нисам другу ноту окренуо, па окренем што шалливо, па се мора сирота Ханика опет да смее.

Из свега сам видио, да би они Бранка

едва дочекали да се с њима сроди. Изчекивали су, као што ми се видло, да ја о томе што започнем, ал' едно од Бранка нисам имао другог упутства, већ само ствар испитати; друго, ја нисам баш нагао у тако деликатном питању. Може бити срећан, ал' може бити и несрећан, па да сам ја крив. Бранко што је од мене желио, то сам учинио, па се опростим и одем. У полазку десет пути су Бранка поздравили.

Ето ме већ у В. Бранко ме пита, како је тамо. Како је било, све сам му изређао. Бранку је мило било. Кад сам му казао како је Ханика плакала, кад сам о њму што жалосно приповедао, а њму се очи засветле, па уздане.

„Још нигде ние ми се каква фамилија тако допала, а особито девојка. Срећан ја, и ма кои други кои је добије. Па знали се у свачему наћи, кад је шта запиташ?“

„Види се да ние из Фрайлашке академие изишла, ал' има натуралног вица, па све чисто поня.“

„Та то ја и тражим, просто, невино, разборито. Та се после у свим околностима зна наћи, а не оне, које по институтма одмекшаю.“

„Ал' како јој је лепо лице, а какве су јој грубе руке, та ради, та се неће уплеснивити.“

„То је све истина, ал' има које су и учене, па зато опет радене, нит се уплесниве.“

„Мало има такви.“

„Па можеш баш на какву од ти мало наћи.“

„Немой ми више ништа о том говорити. ти си шписбургер, интересатор, ти би си сасвим друго што самном, да постанем као ти.“

„Па опет ме волеш.“

„Ал' због другог чега, зато што си добар друг, и знаш се свуд наћи, ал' не за твоје интересаторске курмахерае, но сад ман' се тога, ти твоје истеруй, а мене остави, па куд пукло да пукло.“

Тако се ми сад манемо тог разговора, па сваки своје гледа. Ја одовуд управљам мое економске ствари, чекам овде развитак Бранкове ствари, да видим шта ће то да буде, а поред тога проводим по вољи. Бранко ма да ради све по својој ћуди, ипак штогод учини, све ми после по реду казуе.

Едаред Бранко — као што ми је после приповедао — оде сам у О. Већ су га Гри-

вићеви као кућевног приятеля сматрали, па се већ без женирања с њима разговарао. Ханика је већ сасвим оздравила. Бранку се она једнако допада. Ханика му на само приповеда колико су је већ просили, па како је и сада просе. Смисао ма неотице тако испада, канда она на Бранка чека. Бранко каже, какву би он жену хтео добити, која је верна, радена, која би зло као и добро са своим мужем делила хтела.

„Би л' би сте ви, Фрайла Ханика, вашем мужу у свему следовала?“

„Ј би.“

„Бил' се ви и опасности с њим и за њга излагали?“

„Неби ли сте мрзили, да имате оваког мужа, као што сам ја?“

„Волела би.“

„Ал' ја сам врло извикан човек, можда нисам такав за каквог ме држите?“

„На сваког вичу, ал' ја осећам да сте добар, а и од многи сам исто чула.“

„Дакле имате наклоности прама мене?“

„Имам.“

„Но сад допустите да вас још искрено нешто питам; немојте ми само замерити. Ј

нисам рад ни да се намећем, нит' коме да на пут станем. Ё л' ваше срце сасвим чисто?"

„То неразумем.“

„Есте л' коме пре любав поклонили?"

„Имате л' сад ког другог у срцу?"

„Немам.“

„Смете ли се на то по савести заклетити?"

„Тако ми Бога и матере божие, све е тако као што сам казала.“

Дође Гривићка и пресече им разговор, ал' већ е доста било, он е сасвим задовољан. Сад опет Гривићка ласка Бранку, Ханику фали како е добра, како ће јој тешко бити без ње кад се уда; дође и Чевићка па то исто потврђуе. Ето опет и Гривића; он се свему том и невешт чини, но на све пази, само да се Бранку угодан покаже. Бранко проведе ту дан два задовољно. Често се са Хаником на само разговарао, и единако га она у жељама подкрепљавала. Ал' Бранко још није хтео у ябуку да загризе, још се премишљао, још није хтео девојки да каже, да ће е просити. Ханика се у тој надежди с њиме за сад растала. Бранко се опет кући вратио.

Бранко се сада еднaкo сaмнoм забaвляo. Прoлaзи дaн, двa, трa; прoлaзи нeдeлa, двe, a a Брaнкo никуд бeз мeнe нeидe. Он држи, дa вeћ нeмoжe у О. ићи, бeз дa e зaпрoси. Тo e рeзoн биo. Брaнкo нe iош биo припрaвaн зa жeнидбу, хтeo e мaлo дa сe урeди, пa oндa дa e зaпрoси, пa нe хтeo дoндe oнaмo дa идe, мислиo e, имa тoмe дoстa врeмeнa, нeмoрa тo oдмa прeкo глaвe ићи. И я сaм тo мудрoвaнѣ oдoбрaвao.

IV. III

Вeћ двe-трa нeдeлѣ, a Брaнкa у О. нeмa. Зaбринули сe Гривић и Гривићкa, a oсoбитo сирoтa Хaникa. Нeзнaду штa e. Прeмдa e Брaнкo увeк зa тo врeмe дaтoм приликoм oнaмo пoздрaвeшилa, зaтo oпeт нe сy сe знaли ту нѣгoвy лaднoћy рaзяснити.

Бaш сe с Брaнкoм рaзгoвaрaм, a дoђe eдaн гoспoдин, и мoли Брaнкa дa би к нѣмy oдмa дoшao, кoд нѣгa чeкa гa eднa гoспoђa; жeли e нѣм гoвoрити. Брaнкo e гoтoв, и oдмa oнaмo oдe. Увeду гa у визитнy сoбу, пa изиђу и врaтa зa сoбoм зaтвoрe. A кo e тaмo? гђa Гривићкa

седи сама на дивану. Сва у свили, у пленпа-
ради, на нъойзи шмука сиясет.

„Извол’те до мене сести. Нема вас већ
бог зна одкад код нас. Ал’ нећу да вам пре-
бацуем, само сам дошла да вам нешто важно
саобштим. Ханика, одкад вас код нас нема,
једнако за вама плаче. Искрено да вам кажем,
она је у вас смртно залюбљена. Она каже, да
је ви волете. Зато ако вам је воља, ако је радо
имате, а оно кажите ми, па да што буде.“

„Доиста ме фрајла Ханика тако воле, као
што кажете?“

„Немогу вам исказати, како вас воле.“

„Кад је тако, а ја сам готов узети је.“

„Е добро кад знам, сад да се уредимо, и
молим само да се дуго не повлачи, најболѣ
би било одма.“

„Мени би требало још који месец времена,
нисам још сасвим у реду.“

„Немојте на то гледати, лако ћемо сва-
чим на крај изићи. Молим вас, колико новаца
иштете поред Ханике?“

„Молићу, ја нисам човек интересатор, ја
не узимама ни због новаца, ви ћете најболѣ
знати шта треба.“

„Да вам управо кажем, немојте мислити да е наша Ханика код нас као какво туђе сироче под своје, па тек онако да е одбавимо; Ханика е наша кћи, све ће временом нѣно бити што е наше. За сад ћемо е ауштафирати тек на фришко, као што се може, а како заједно будете, а ми ћемо еднако набављати, што вам год треба вашем реду сходно. Ако вам, и кад вам устреба новаца, само реците, ми ћемо е вама као са нашом децом поступати.“

„Ј се сасвим на вас ослањам.“

„Дакле ствар е свршена?“

„Свршена.“

„Ослањате ли се на мене, да ја назначим термин, кад да буде венчанѣ?“

„Ослањам.“

„Ј желим од данас четири неделѣ да буде.“

„Добро.“

„Но, какав ћу радостан глас Ханики однети, и онако знам да цео дан плаче, нека јој срцу на еданпут одлакша. Мой Гривић у колико ће се радовати, у толико ће му жао бити; знам да ће казати: о, како ћу ја без моје Ханике живити; тако е страшно воле; ние чудо,

крвни му е род. Прстеневати сад ние ни нужно, држим да код изображени люди дата реч най-више вреди. Па само нека брзо испадне, ер знате, кад се ко удае ил' жени, па кад се протеже, увек се нађу неприятелѣи, едну ил' другу страну оклеветаваю. Толико вам могу рећи, и можете ми веровати ако ме уважавате, да е наша Ханика една врло добра девојка, да іој на далеко нема пара. Ако би ма шта на ню потварали, немойте веровати, ер е то само злоба и завист.“

„Я вас и вашу куђу тако поштуем, да вам свакој речи веруем, и примите уверењѣ, да фрайла Ханику држим за едну од найвалянии девојка, а у том уверењу подкреплюе ме то, што е поред такове честите и воспитане госпође одрасла.“

„Сад смо готови. Само іош едно вас молим, долазите нам што чешће, па ма били еднако до оног дана с нами, то би наша желя била, ако е могуће. Молим и г. Наранцића доведите с вами; премда вас опоминѣм да мало опрезнии будете прама истог господина, ер е и он око на Ханику бацио, па вальда би е волио за себе, нег за другога. Само, молим,

тайну чувајте. Сад се можемо растати, ер може ко овамо доћи, па нисам рада да нас у нашем плану узнемирава.“

„Бранко устане па е полюби у руку.

„Сад вас као матер у руку любим.“

„Надам се да ће те нас до кои дан посетити, збогом.“

Гривићка оде радосно кући, а Бранко се врати к мени, да ми радосну вест донесе. Бранко е сад опет сретан човек.

„Све сам свршио. Данас четири неделѣ венчају се.“

„Па зашто тако брзо.“

„У такой се ствари неоклева.

„Ел' хайратсконтракт готов?“

„Хайратсконтракт е дата реч с едне и друге стране.“

„Ј опет неби тако на лако ствар узео.“

„Сад волием девојку нег сто хайратсконтракта, и нег сто твои алатура. Ал' сад није више до оклеваня. Био сам сад са Гривићком и тако смо, као што реко, свршили, да се до четири неделѣ венчамо. Она каже, я узимама нѣну кѣер, а не нѣну сироту ранѣницу. Знама да то на твою воденицу мелѣ.“

„Ал' без писмена?“

„Без писмена, ал' поред поштене речи. Ј се о поштению ти люди несумњам. Него одсад морам чешће код њи бити. И ти мораш самном ићи, и то на више дана да се преправиш. То те она моли, то те ја молим, учини ми љубав.“

„Кад е твоя воля, нек буде и тако.“

Сутра дан опремимо се, па управо у О. Како су нас дочекали, то е неисказано. Фрайла Ханика хода око Бранка као на дроту; Гривићка све се топи од етикеције. Ту се сад ништ неради, већ све се пече, кува, части. Гривић е постао самном „пер ту“; са Бранком ние смео, ер треба да му будне отац.

Дан два се частимо код Гривића, трећи дан се одмарамо, па после нас опет воде у околна места, код свои приятеля, и онде се еднако части. Кад се овде уморимо, а ми опет код Гривића на одмор, па онда опет удри на ново, па опет у друго какво село, па опет на траг. Тако е то трајало десет дана. Гривићка ние нас пуштала да идемо свуд куд смо хтели, ер њиова кућа имала е као и свака друга свое непријатељ, па из резона нисмо могли

онамо ићи, и тако многе смо куће пренебрегли, куд смо позвати били.

Вратимо се кући у В., ал' трећи дан Гривић пошлѣ кола, неда нам мира, морамо опет к нѣму.

Тако смо еднако проводили баханалије; Бранко од велике радости, ер е већ интим постао са Хаником, я пак из обичая.

Кад и кад, кад смо код куће били, почео сам дублѣ о целой ствари размишляти. По обичаю, налазило се и непријателя, кои су из далека кућу Гривића оговарали; ал' нисам могао доћи на чисто сплеткама, у толико манѣ сам их могао Бранку саобштити, ер неби веровао, као што ни сам нисам веровао.

Госпођа Гривићка имала е єдног сродника, г. Весића, ког е као свог рођеног брата радо имала. Бар тако се показивала. Био е нежењен, па га е рада женити. Г. Весић врло е добро живио са Бранком. Бранко се чудио, како да Весић не иште Ханику, тако фини девојку; како да га Гривићка е нѣом неусрећи, кад га радо има, женити га жели, а не пада род Ханики, ер е она била род Гривићев. Како да се Ханика Весићу недопадне, кад се он

сваки час залюби у какву девојку, која се ни издалека са Хаником сравнити не може? То се Бранку мало чудно видло, па запита Весића поверљиво, зашто он ние гледао да узме Ханику? Он му на то одговори, да се нѣму само црноманясте јако допадаю, а не светлог изгледа као што е Ханика. Бранко га пита, е ли добра девојка Ханика. Весић одговори, да е врло добра девојка Ханика. Бранко е Весићу све веровао, па е с тим одговором био задовољан.

Већ се приближава и дан венчања. Преко сутра е венчањ. Бранко још као данас оде к Гривићевима, да све уреди. Уговорено е, да Бранко са свои сватови преко сутра у девет сати буде у О.

Сад врати се натраг, да све уреди. Кратко му е време, едан дан за уређењ и за мишлењ о нѣговој преко сутрашњој срећи. На врат, на нос сутра дан све уреди, и већ преко сутра у седам сати чека свога кума и сватове, да иду у О.

Као обично, сватови се мало задоцну, па тек се у еданаест сати могоше кренути. Већ е пола дванаест било кад су у О. стигли. Ту

их едва дочекаше. Можете мислити, како е било Ханики од девет до пола дванаест сати чекати! И гђа Гривићка се била већ мало узнемирила. Ханика се јако зарадовала, кад е видела Бранка, па му каже, да се врло бояла, да већ неће ни доћи, па да су већ и нѣне другарице шапутале, да неће доћи. Бранко се томе јако зачудио, па јој каже, како се она могла о нѣму тако што и помислити. Ал' није до оклевања, већ попа зову.

Сад се крену. Ханика се од Гривића и Гривићке прашта. Истина, готово свака девојка се мало занлаче, кад иде на венчанѣ, ал' код Ханике е сувише било. Особито кад е Гривићку у руку пољубила, ту није било ецаню края, едва се од нѣ одкинула. То велико ецанѣ Бранка е мало дирнуло, волео би да е веселия.

Оду у цркву, венчаду се, па чекаю ручак. Сватови се донде забавляю. Било их е сиясет; две велике собе као набиене. Осим тога у авлии и на пољу силан народ.

Дође ручак. Заиста, све е баронски ту удешено. Међу гостима има доста знаменити люди; почну се наздравице; народ у авлии пије и игра. Све е весело. Гђа Гривићка није

се показала ни да е весела, ни да е невесела, што ми се чудно видило.

Бранко е радостан, Ханика еднако око нѣга облеће. Игра се, свира се, пева се до ютра, па онда већ се спремаю кући.

Доведосмо Ханику у В. Сад е Бранко оженѣн.

IV.

Сад оставимо Бранка, нек ужива плод свое женидбе.

Да му и сам несметам, предуздем си да у околини пропутуем. Замолим г. Десића, да самном пође, он е то с највећом радошћу дочекао, ер е знао, да самном хрђаво провести неће. И мени е мило било, што се Десић решио на пут, ер е био човек пун фантазије, и врло досетљив, па сам знао да ће бити абентаера.

Бранку нисам се ни јавио, већ само сам му писао, да идем на неко време на страну. Нисам га рад у нѣговом задовољству реметити. Я и Десић кренемо се на пут, Десић е свуд познат, па незна куд' ћемо пре да стиг-

немо. Сложимо се да идемо од места до места, па где нам се бољ допадне, ту ћемо и подуже остати. Можемо у едно место на ручак стићи, у друго на вечеру.

На путу из дугог времена свашта се разговарасмо. Десић ми каже, шта о мени у В. суде. У почетку, вели, обожавали су ме. Пало им у очи моје богатство; друге су казале, да сам леп и елегантан, опет друге, да сам врло воспитан, и особито велики курмахер; ал' све су говориле, срећна која за нѣга пође. Све су се за мене отимале. Ал' све бадава, кад није било међу нѣима партије за мене. Кад су видле, да нисам на женидбу склонѣн, почеше бити прама мене ладније, казаше да нисам леп, да нисам ни богат, да се разбацуем само да се у какав мираз увалим. Кажем Десићу, да то мене ни најманѣ не тушира, да зато опет кад би хтео, пошла би за мена ма која. Ал' зашто да узмем коју од нѣи? Оне траже богатог, тражим и ја богату. Ал' оне нису спрам мене богате. Шта носи на годину нѣиов мираз? Од тога неби могао печеня ести. А колики су трошкови са таком едном дамом? Ту ти треба две-три служкињѣ екстра, два-три слуге екстра,

Фризерка екстра, вешерка екстра; па ти ту треба екипаж, сваки час тежке свилене халљине, па ти машамоде праг обияю. Па шта кошта на годину матрелиста, па цукерпокер, па ди су мирисаве помаде, зейтини, сапуни, да госпожи кожа и коса омекша. Па онда сваки час болести, ер нѣжне госпође често болую, па онда отварај џеп за докторе, бабице и апотекаре. Па ди су још друге кућевне ситнарије, за кое човек и незна, само осећа да се новац измиче. Ил' вальда љубав све то надокнади? Каква е то љубав, кад се за богатство удае? Каква е то љубав, кад госпођа свету више угађа нег' своме супругу? На част им такове женидбе. Коя тражи богатство, нека донесе богатство. Нека ко шта хоће мисли, ја тако мислим; варошки е живот скуп, па ту и треба новаца.

Тако се разговарасмо, док не стигосмо у село Н. Како уђемо у какво село, одма се у отменим кућама нешто журе. Пасия е то видети. Гледаю већ из далека кроз пенџер, да виде какви гости долазе, сви мисле, ти ће к нама доћи, па како опазе да к њима иду, одма носео на страну, па се фришко облаче; Фрайле

и младе госпође дођу у забуну, и боје се да неби гости стигли пре нег' што се обуку, па ту тоалетиранић не траје дуго, за неколико минута су готове. Кад уђеш унутра, видиш велику авлију, пилића и друге живине сиясет, башту, гране пуне воћа, у шталу се марва утерива, слушкиња вашку тера да те не ује. Кад уђеш у куйну, куйна велика, пуна бакарни и други судова, све око тебе чисто. Уведу те у собу. Ту ти је ред и највећа чистота. Покућство кадкад и старо, али убрисано. Препоручиш се домаћима, и замолиш да се можеш опрашити. Одведу те у другу собу, ту је већ сапун и вода, па четка за халбине. У обе собе видиш иконе и стара портрета, но највише деде и майке. Кад си се опрашио, а домаћин те већ у другој соби чека, пита те еси л' рад мало вином се подкрепити, а Фрайла већ носи на тацли вино. Бациш поглед на пенџер, а оно видиш како слуга јури пиле да га увати, а служкиња већ гуску колџ. Дође л' ручак ил' вечера, ту се без женирања еде, пије, пева. Већ сутра дан домаћин мисли се, кад ти воља одлазити дође, куда ће с тобом да иде, да те добро проведе, па он има свое колеге

у другим местима, па идеш с њима онамо, па оданде опет онамо, па све тако проводиш. Кадкад ручаш овде, сутра опет далѣ на три милѣ, вечераш опет на две милѣ. И то све иде по неком програму, Први домаћин већ телеграфише другом кад ћеш доћи, други трећем, па кад стигнеш онамо, а оно е већ све готово, већ има и други гостию, па се са свима упознаш, веселиш, а у јутру тешко од њи растаеш. Леп е то живот. Ал' и видиш здраве, окретне женске, мушки од сунца опалѣни, здрави, набубрени.

Тако дођемо у место Н. код едног доброг домаћина. Фамилија е, господин, госпођа, ситна деца и госпођа Ђлка, шогорица домаћина господина Рунића. Господин Рунић добро живи, има свашта доста, па му е мило кад добие госте. Гђа Рунићка била е врло добра госпођа, па како види госте, она зна колико е сати, знала е нарав мужевлѣву, па е одма нестане, те еднако кува и пече. Канда е рођена за Рунића и њгове госте. Гђа Ђлка била е сасвим другчије нарави. Она е удовица, била е удата за едним младим трговцем Свилокосићем у В. који е од ектике умро, па е извукла свою ала-

туру пре конкурса мужевлѣвог, а новце е дала брату на дванаест перцента, осим тога дае јој брат и кост бадава, и то Рунића ништа не кошта, ер ди у кући десеторо могу ести, ту може и госпођа Ђлка, која и онако мало еде, а ту нема цукерпокера, да се на посластице трошити мора. Гђа Ђлка е нешто преко двадесет година, здраво е лепа и кокета, таман за какав абентаер. Она е била варошанка, па ние баш радо у куйну ишла; увек е била лепо обучена, руке беле и мекане, види се да ништа не ради. Заповедати си неда од никога, ал' нико јој и не заповеда, ер е Рунић воле што зна госте забављати, а има ко ће радити. Гђа Ђлка не чезне баш за удадбом, ал' би се удала да е какав отмен запроси; па ако тога нема, а она се воле од отменог и само курисати дати, него за ма каквог да пође. Ню су већ многи просили. Просио е едан бакал у вароши, истина бакал, ал' му яко иде дућан; она неће, ер е већ гросхендлерка била. Просио е едан гросхендлер, ал' е чула, да му вексле яко долазе, па зашто да рескира свои три хиљаде форинти у сребру. Искали су е и сеоски нотароши, ал' ние хтела, каже, бар да

є варошки нотарош. Тако є гђа Ђлка многима кошареве давала.

Кад смо у кућу ушли, ту нас домаћин лепо дочека. Самном ниє био познат, ал' са Десићем био є „пер ту.“ Он мене представи као землѣдржца, а домаћин одговори, да му є особито мило такове госте у својој кући видити. Сад уђе у собу гђа Рунићка и гђа Ђлка. Учтиво нас поздраве. Рунићка намигне на Ђлку, па истрчи на полѣ у куйну, а Ђлка одма се пусти у разговор.

„Господин Наранцић, землѣдржац, управо спаия“, рече Десић.

„Драго нам є, извол'те сести.“

Десић повуче на страну Рунића, па му шушне — ал' да сам и я чути могао, — да сам спаия, богат и удовац, а Рунић се опет окрене мени, и са етикециом разговара се.

„Високородни господине, то є редка срећа, баш фала г. Десићу, што вас є овамо довео.“

„О, молим вас, немојте ме јако титулирати, ер я макар да ми то и компетира, опет водем да се без политике братски разговарамо. Знате, я се само у оваком кругу добро осећам, веруйте ми, зато и бегам из вароши, да

се мало уклоним од комплимената; примите искрено мое пријатељство, па се разговарайте као добар домаћин са своим добрим гостом.“

„Драго ми је.“

То је Рунићу баш мило било, ер он етикетне ние волео, па се поче комотно разговарати, баш канда је самном бог зна од кад познат.

„Молим, идем само мало на полје да уредим што треба.“

Затим изиђе, па жени каже, да се што може болје преправи. Ал' Рунићку ние било нужно опоминяти, ер се већ пилићи и патке у врелой води пуше. Сад Рунић обиђе свуд ди треба: да будне све у реду, па да је после миран, ер зна, да после са гостима мора бити. Међу тим госпођа Ђлка се са нами занимала. Десић Започе.

„Милостива, како се овде унтерхалтуете, знам да вам је дуго време.“

„Можете мислити како ми је овде, кад сам пет година у вароши живила; нит' имам друштва, нит' театра, ал' шта ћу да радим, кад сам сама, па за љубав сестре овде седим.“

„То сте ви криви што сте сами; колико

има чезнући срца за вама у вароши, да би сте могли проводити по задовољству као ни една.“

„Молим, господин Десић, немојте ми тако јако шмайхловати, ја то све знам, ал' кад човек не може онако како хоће.“

Сад ја упаднем.

„Тако любведостојна госпожа — нећу да вам шмайлуем — ал' мислим, да би сваки на то тежио, да вашу вољу испуни. Господин Десић, не могу вам довољно благодарити, што сте ме ове куће удостоили. Милостива, ја вам искрено кажем, да ме ваше мисли и ваш манир јако интересирају, и сад тек видим, да се и у селу на тако што најћи може, што би бадава у вароши тражио.“

„Ми опет ретко на такоу господу налазимо, која су тако шармант. Код нас истина увек је гостию, ал' по највише са села, што ме мало интересира. Од како је био код нас спаија М., солгабиров Д., и оберлайтнант К., од тог доба нисмо имали тако ретке госте. Ал' и есам се с њима добро унтерхалтовала; викад заборавити нећу.“

„Зар се вами не допада овдашњи публи-
кум?“

„Све су обични люди, приятелѝ мога шо-
гора, нотароши, оженѝни адвокати, па кад се
са моим шогором састану, ту нема ни края ни
конца веселю.“

„Па зар ви, милостива, мрзите увеселенѝ?“

„Не мрзим, ал' знате, за нас женске нема
у таком веселю изгледа.“ После ови речи на-
смеши се госпођа Ђлка, па мало спусти очи,
као баяги из стидљивости, што е тако што
изрекла.

„Нами е, до душе, увеселенѝ увек добро
дошло, ал' и сам опет искрено казати морам,
да нам е увеселенѝ са едном любведостойном
дамом увек милие. Особито као што сте ви
милостива... опростите, несмем да се сасвим
изразим... кад се са таком дамом унтерхалто-
вати могу, волием него сва увеселеня са лю-
дима.“

„Господине, ви сте велики курмахер, оваке
се речи редко у нашем селу чую.“

„Ја мислим да е то дужност прама едне
тако лепе госпође.“

На то уђе Руниѝ.

„Сад сам све наредио, сад ћемо да по вољи живимо. Само молим да будете комотни као код своје куће, ер кад се гости женирају, онда се и домаћин женира.“

„Немај бриге, ми чеби ни дошли к теби, да си какав педант, ил' дволичан човек, већ баш зато смо и дошли к теби, што те ја као искреног угостителя познаем“, рече Десић.

Уђе Рунићка, и зове на ручак.

„Ручак је готов, ако изволите.“

„Заповедајмо у другу собу, онде је намештено“, рече Рунић.

Сад Рунић отвори врата, па чека да ја напред идем, ал' ја понудим госпођу Ђлку из резона, она неће док ја не пођем, онда опет ја нећу, и већ госпођа Ђлка готово је пошла, ал' не да јој Рунић, већ увати мене за руку, па ме вуче напред.

„Та немојмо се нудити као Грци у ариште, ви Ђлка, ви сте вицедомаћица.“

Сад уђемо у собу, гди је већ астал намештен, а супа на асталу. Нуде ме да седнем у горњѣ чело, ја нећу, већ нудим гђу Ђлку, ал' Рунић ме мало и силом у горњѣ чело привуче да сам морао сести. Госпођа Ђлка, као

да мало забашури што ние у горнѣ чело дошла, каже, да данас мора она служити, а не сестра. То се Рунићу баш и допало, ер он не воле женске разговоре слушати. Ал' опет е намолимо, да бар супу с нами еде, и да после опет дође. Она пристане на то. После супе гђа Елка одма устане па изиђе; меняю се таныри, госпођа Елка говеђину носи, я и Десић приваћамо. Опростите што ние француски гарнирано, одговарамо да болѣ бити не може. Гђа Елка опет изиђе, а Рунићка опет уђе да поеде супу, коя се већ оладила. Сад опет гђа Елка уђе, а Рунићка изиђе; госпођа Елка еде говеђину. Тако су се еднако меняле. Гђа Елка кад е уносила, увек е са неком грациом ело предавала, увек е са три прста чанак држала, а мали прст од други одлучен, све нам е пркосио. Тако мало по мало, дођемо и до край ручка. Пићу наравно још ние било края, ал' сад су већ обе госпе с нами седиле. Рунић еднако нуди, већ се мало загрејо, ми и преко волѣ морамо да пијемо, да певамо, ал' милие би нам било са госпођом у нашој форми разговарати се. Гђа Елка е почесто започиняла, ал' Рунић одма у наздравлѣ и певанѣ, па све

поквари. Гђа Ђлка е до мене седила, а Рунићка до Десића. Сад нас Рунићка избави од „многая лђта.“

„Ето и мене већ код вас, нисам још имала срећу с вами разговарати се. Шта е г. Десић код вас ново?“

„Баш нема ништа тако особито.“

„Како да нема, кад су из О. у В. сад не давно фрајла Ханику одвели?“

„Рихтиг, заборавила сам вас то и питати, кажите ми какав е то тај г. Бранко Орлић што е фрајла Ханику узео?“ упадне гђа Ђлка.

„Файн човек.“

„Ал' молим вас, е л' од карактера?“

„Ест, има толико диплома, да би се пет пути благородним назвати могао.“

„Кажу да е и велики курмахер?“

„Како кад.“

„Ал' е враг била та фрајла Ханика, све е кокетирала, док си није едног накокетирала; истина, није била ружна, ал' опет што се билдунга тиче, ту незнам како се могла за таког човека удати, како није видио на нђој да она није за варош.“

Сад я упаднем.

„Молићу, зар е фрайла Ханика кокет била? Ко би то о ньой рекао, кад се човек с ньом разговарао, увек е поцрвенила, а очи доле спустила.“

„Кажу, испод мире, три ђавола вире. Него, велики е ђаво госпођа Гривићка, код нѣ е у доброй школи била фрайла Ханика“, рече Рунићка.

„Шта, зар е и гђа Гривићка кокета?“

„Ха, ха, зар још то нисте чули? питајте целу околину“, рече са смехом гђа Ђлка.

„Ако е тај господин — вели Рунићка — валян, то е фрайла Ханика заиста срећу получила, каквой се никад није надала. Шта мислите, Грци, нотароши и писари, којима су е нудили, нису е хтели узети.“

„Та е л' могуће!“

„То цела околина зна.“

„И то све због курмахера?“

„Још горе.“

„Немойте, господине, све женскимма веровати, оне вољу една за другом говорити. Па баш да и есте што у ствари, сам Гривић е многоме крив. Ал' манимо се, него хайд' да

пиемо, па одма мени наздрави, па удри у мно-
гая лѣта.

Док е Рунић са Десићем појо, донде сам се мислио, шта сам од нѣи чуо. Жао ми е Бранка. Ал' опет нисам веровао, ер сам држао, да госпођа Ђлка Ханики злоби, ер редко лепа лепу трпи.

„Живили, оставимо све на страну. Ако е тай Орлић с нѣом задоволян, шта се кога шта тиче,“ рече Рунић и опет почне певати. Тако смо се подуже забавляли.

Наедаред Рунићу е жао што е мало друштва, па каже, да има још нешто да изврши, а да ће скоро доћи. Исвинява се, и препоручуе нас жени и Ђлки, да се с нами забавляю, док не дође.

Гђи Ђлки е баш по вољи било.

Рунић обуче капут, узме шешир, лулу и дуванкесу, райпхелцле е увек у џепу носио, па одма упрегне конѣ, па иде у прво село, да госте, любезну и веселу братију доведе.

Ми остали могли смо се сад по вољи разговарати. Сад морамо роле поделити, едан е едном, други с другом. Я би волео са госпођом Ђлком, а мислим да би и она самном

волела, ер Десић іој е био обичан, ал' се Рунићка мени прилюбила, видим да е интересирам; нуди нас у башту; ми смо готови. Я водим Рунићку, а Десић гђу Ђлку. Рунићка ме на страну вуче, па ме све запиткуе, познаем ли Бранка, чуди му се како е могао узети Ханику; и говорила ми е свашта о нъој, ал' я іој нисам много веровао, ер ми се чинило да завист из нѣ говори. Гђа Ђлка опет единако се к нами осврће и волела би са мном бити. То е нъој врло лако ер се сестре не женира, а знам да ће гђа Рунићка и онако од гђе Ђлке лекцију добити што ме е преотела.

Десић се нешто церека.

„Господин Наранцић, да видите само какав е страшан курмахер господин Десић, незнам у кои цеп да метнем те силне комплименте.“

Дође слушкиня.

„Госпођо, да дођете мало, неко вас тражи.“

„Молим вас опростите; Ђлка, ево ти предаем господина.“

„Молим, извол'те само.“

Рунићка оде у собу, дошла е госпођа на визиту. Чула е да Рунић има новог, отменог

госта, па е копкало, ние могла издржати, већ морала е доћи.

Сад пређем гђи Ђлки и Десићу.

Десић е био од оне сорте курмахера, кои су са много речи мало смешно умели казати, тако да даму на смей наведе, без да иста зна зашто. Све е то Десић у великој мери умео, па е још све то са своим страховитим цереканџм подпомагао!

„Дакле тако вам се допадају мои комплименти, милостива?“

„Незнам куд да се денем од њи.“

„Ако би предприятие мога срца вашој благонаклоности одговарати могло, то би срца мога урођена ми љубав прелила се у ваше чувствително срце, а оданде би се ехо моме срцу одазвало.“

„Ха, ха, ви лепо говорите, ал' вас опет неразумем.“

„Знаете милостива, господин Десић има особити дар у многим речма мало казати, а то е тако исто леп дар, као год са малим много казати.“

„Зато господин Десић и прави еробрунге да Фрайле све бегају за њим.“

„Молићу милостива, не замном, него самном, и то само една, а не више.“

„Ви сте врло опасан за женске, кад ентфируете.“

„Ха, ха, допада вам се?“

„Допада ми се, ал' како се допало оной, која вам е у шаке пала.“

„То све од любви зависи, за любов едно за друго све ће учинити.“

„И то е истина.“ Гђа Елка на мене поглед баци.“

„Ал кажите ми право, да ви кога страшно любите, би л' се дали ентфирвати, ха, ха!“

„На то вам не могу ништа одговорити, нисам још била у том станю.“ Гђа Елка любован поглед на мене баци.

„Ј опет, милостива, — сад я упаднем — кад би ме каква лепа дама волела, и кад би я ню волео, то нема што неби за ню учинио. Мое иманѣ што би за ню жртвовао, то е најманѣ, дао би се сећи, пећи, убити за ню.“

„Тако и треба да буде ди е права любов, ал' та е редка,“ рече гђа Елка.

„Истина редка, ал' опет се налази, само то е малер, што кадкад едно за другим чезне

да умре, па опет несме да се изрази, и ту кадкад најблагороднија љубав пропадне.“

„Ал' сте много пробали господине, ал' са свим е тако.“

„Знате милостива, много зависи и од начина, с којим се љубав изјасњава. Кадкад није добро кад се дами у очи слепимично с речма љубав изрази, ер дама дође у Ферлегенхайдт, па ако би и казала да хоће, незна како ће. Би л' ви, милостива, волели, да вам онај, кога волете, одма у очи све искаже?“

„Баш све не, и ја би дошла у Ферлегенхайдт.“

„Ја мислим, милостива, да е најбољи начин либсбриџ, ту човек може и много и мало казати, без да дође у Ферлегенхайдт. Тако исто и дама. А не са речма. Кад човек са речма љубав изјављуе, ту му се сва чувства збуне, памет шепртљи, срце преи да пробие, език запинџ, вилице се стегну, руке се тресу... па онда ни овамо, ни онамо.“

„Ала, господин Наранџиџ..... но, ви сте.... ал' сасвим сте погодили. Ал' опет либсбриџ хоће мушки да показую, па опет малер по женску.“

„Дама ће знати с ким ће започети, липсбриф ће показати ђак и калфа, ал' не човек, кои већ у свету ролу игра.“

„И то е истина.“

„Видите, тако е исто и код дама. Фрайлица гдикоя, кад из школе изиђе, па добие писмо, то е еднако копка, док не покаже... у тайности... својој другарици, ова опет у тайности... трећој фрайли, која на прву мрзи, и тако од тайне постане јавно. Ал' дама, која зна како свет стои, та неће своя писма ником показивати.“

„Ал' сасвим право имате.“

„Такова дама кад добие писмо, па јој е он по вољи, одма ће му достојно одписати; ако јој није по вољи, а она ће писмо спалити, а не да се с њиме фали.“

„Сасвим е тако.“

„Ја опет тай малер имам, да моя писма даме публикуираю, па онда морам и ја њина,“ рече Десић.

„Но, то су већ гемайн женске. Јо мени, ко долази! Лозовић, Думић и Песковић са шогором. Ах, сад ће нам цео унтерхалтунг покварити.“

„Каква су та господа?“

„То су мог шогора приятелѝ, сами нотароши, Песковиѝ неженѝн, добри люди, ал' што се курмахерая тиче, да бог сачува.“

Руниѝ са гостима управо у башту долази. Кад сам их из далека видио, убезекнуо сам се, ер су яко набубрени, па ће сваки трипут више поднети него ја.

„Но, сад ћемо бити у пацу — рече Десиѝ — кои е више давао на курмахерај, нег' на „многая лѣта.“

Већ су у башти.

„Добро вече, господине, знам да се хрѣаво занимаете од како сам отишао, опростите ми, знам да се нећете каяти, ер сам довео ову братију. Господин Лозовиѝ, Думиѝ и Песковиѝ, мои присни приятелѝ.“

„Драго ми е особито.“

„Благородни господин Милан Наранѝиѝ, землѣдржац, управо спаја, мой нови приятелѝ, само немојте се од вѣга ништа женирати.“

„Драго нам е; но извол'те с нами господине, оставите Десиѝу курмахерај, он то најболѣ уме,“ рече Лозовиѝ.

„Извол’те унутра,“ ослови домаћинским гласом Рунић.

Сви се кренемо. Напред Рунић, за њим братија, за овом ја и гђа Ђлка, а за нама Десић.

Кад ми у собу а вино опет на асталу; сви поседамо, осим гђе Ђлке, која е на мене чувствителан поглед бацила, па се из друштва извукла.

У друштву није нико био ни гладан ни жедан, најманѢ жедан, то се вишло свакоме на лицу, а опет сви к пуним чашама. Нотароши наздрављају, пију.

Нотарош на селу, то е живот, знате ли шта е нотарош? Да вам кажем.

Нотарош бива обично од онаког човека, који у своим младим годинама није могао школе навршити, кое због сиротинѢ, кое због бранденбургства. Има, којима е само едан цол фалио да добию диплому, па да постану адвокати, па нису довршили, и сад су нотароши. Има који су пет-шест школа свршили, па дигод као писари практицирали, па сад су нотароши. Има ислужени унтерофицира, који чезну за беамтерством, па нотароши постадоше. Има адвоката, којима клиенти нису долазили; сад

су нотароши. Све отворени, разборити люди. Можете мислити, више манѢ учени, дошли су у село, добро се упознали са народом, сваки дан има посла са властима, са солгабировима, судијама, адвокатима, солдатима. Нико није тако познат са светом као нотарош. Он познае сељака са нѢговим лепим и slabим странама; осим свештеника нико нема на народ такав уплив, као нотарош. Зато може доста и добра и зла чинити. Судијама и адвокатима зна како срце лежи. Зна и солдатске вицове. Има цивилне и милитарне, веће и манѢ господе, која су с њима „пер ту.“ Као год у сваком реду, и ту имаде свакојаки, и добри и хрѣави, има кои код процеса, контракта, тестамената, регрутација народу крв сисаю; у обште су добри. Они су препредени, рафинирати, прошли су кроз сито и рещето. Знаду живити паорски, господски, како хоћеш. Кућа им е увек отворена, одвећ су гостолюбиви, ал' онда и држ' се, ако хоћеш кредит да си одржиш. Међу собом врло добро живе; ако се због какви мали узрока и заваде, особито због женски сплеткария, они се опет и помире, и то приликом какве светковине, имен-дана ил' женидбе. Жен-

ске су им у сваки дан праве газдарице, радене, у недељу ил' сватац кад є, увек као даме. Они имаю увек по каквог приятеля који ние нотарош, ал' који є увек код нѝи и куван и печен, и то што зна друштво унтерхалтовати. Ето такви су ти нотароши.

Код Рунића, и читавој околини особито є био познат неки чика. При свакој трећој наздравици споминjali су чику, сваки каже, сад да нам є овде чика. Кад ђавола на зид малаю, он хоће и да се покаже. Чую се кола, сви повичу, то ће чика бити. И нису се преварали, ер док си длан о длан ударио, ето ти чике у соби.

Єдан омален човек, нит' дебео, нит' мршав, около шесет година, образ округло, бркове подуже и седе, очи црне, мале, обрве црне, густе, нос дебео, модар, расцветан, веселог, шальивоог изгледа, не можеш ни по халбинама, ни по изгледу, ни по речма распознати шта є. Незнаш, ил' є бербер, ил' брандербургер, ил' адвокат, или пензионирати беамтер; за све би пасовао. Манири су му фини. После сам сазнао ко є чика, и хоћу да вам одма кажем, какав є то човек.

Чикино детињство нико сасвим не познае. Он сам слабо о нѣму приповеда, само толико е познато, да е имао маѣиу, да није хтео учити, да се лупао овамо и онамо, док није оматорио, после се оженио, и то несретно; ил' е он жену отерао, ил' га е она оставила. Ал' то е сад све едно, доста то, да чика није зато дешперирао, већ добре е волѣ био, као и до сад. Он е био шалѣив, весео, тражио е друштво, а оно нѣга. Кад се хоће друштво да успава, чика га са својом шалом узбуди, куе планове како би се могло е нова проводити, било то при чаши, ил' код женски. Био е нестрпелѣив, редко да е могао два дана у едном месту живити. Није радо био у друштву старији люди, но све е тражио много млађе люде од себе. И саме женске волеле су е нѣим бити због нѣгове шале.

„Живио чика, одкуд ти чико?“ сви повичу.

„Знате да не могу сам бити, тражим друштво, па сам намирисао да морате овде бити; вива компания! дайте да ми пра доле сиђе.“

Чика прими пружену му чашу и попије. Сад е чика све забунио; видио сам да се нѣму највећма радују. Домаѣин ми представи чику.

Чика се величаствено кланя, я му руку пружим, и кажем, драго ми е.

Чика е имао ту нарав, да е волео са већом господом познат бити, а и ова су га радо имала. Почео е талијанске и латинске речи мешати, нисам сам знао на чему сам и с ким имам посла. Ал' фришко смо се упознали, видио сам да е светски човек, с ким се добро проводити може. За едан сат био сам с њим тако познат, канда смо од детињства заедно одрасли.

Вечера се преправля, ал' већ и донде ори се „многая лѣта.“ Гђа Ђлка сад улази, сад излази, поглед на мене баца, ал' и Песковић очима на ню стреля, као што сам начуо, рад би е узети, ние шала три хиљаде форинти сребра, ал' гђа Ђлка неда се ни осолити.

Кад е највећа ларма била, извучем се я мало на полѣ, па у авлию, а онде се гђа Ђлка шета.

Пређем к њој любазно.

„Милостива, знам да вам е дуго време.“

„Неби ми дуго време било, ал' знате, мрзиме што е ту тай Песковић, баш искрено да вам кажем, он ме е већ просио, па дала сам

му кошар, ал' опет неће да ме се окане, нег' све на мене гледи, па очи изврће, а я не могу очима да га гледим, а морам да будем и прама нѣга учтива.“

„Я би найволео с вами милостива време проводиги, ал' од ти ђавола не могу никуда.“

„И мени е жао.“

„А познаете чику?“

„Како га неби познавала, Файн старац, с нѣм се човек може и унтерхалтовати.“

„Имате ли га у вољи?“

„Не онако, он е добар човек, ако и зна за какову женску тайну, може му се човек поверити.“

„Дакле е поуздан?“

„Есте.“

„Господине Наранцићу, изволите унутра,“ вичу братия из себе.

„Сад морам унутра.“

Морам наздравицу да напием, и то ново-дошавшем чики, о коме сам толико добра слушао; чику е то мило дирнуло. Све се већма мени приближава; я се с нѣм по соби шетам, искусим да е поуздан човек, позовем га на едну реч на полѣ, братия донде певаю.

На пољу на само га ословим.

„Опростите и дозволите ми, што ћу вас чиком назвати.“

„О, то ми је баш мило, изволите само самном заповедати.“

„Здраво је лепа женска та гђа Ђлка.“

„Ја видим да сте ви од света човек; ел те баш је скроена за курмахерај.“

„Те како, особито кад види отменог и воспитаног човека; гранде фантазија,“ намигне чика.

„Разумем вас. Но тешко је с њом разговарати се због те господе.“

„То је истина, ал' ако хоћете да јој ближе к срцу дођете, то се само на мене ослоните, ја сам код ње у добром кредиту, све ми верује.“

„То ми је баш мило, чули сте ко сам ја.“

„Чуо сам, спаија, такве она и тражи, а видио сам већ како на вас очи баца, нећу ништа више да вам говорим; диктум фактум.“

„То ми је баш мило.“

„Чико, чико, господин Наранџић!“

Опет морамо унутра. Фала Богу, ево и вечере, сад ћемо мало оданути. Гђа Ђлка до-
никле служи, па онда остане код нас, и то

седне између мене и чике. Кад на страну гледим, а чика јој све нешто шушка, сигурно о мени, ер кад и кад гђа Ђлка умиљат поглед на мене баца. Већ сам сигуран био о мојој победи, само да ствар започнем.

Вечера се сврши, опет наздравице и певаня. Домаћица пева; замолимо и гђу Ђлку, па и она пева. И то је било мени за љубав, ер ми је чика шушноу, да ју није лако на певанѣ узбудити. Све добри знаци по мене. Мало час, а гђа Ђлка се умилно смеши. Она се уклони, а чика опет поред мене, па ми шушне „добро је.“ Гђа Ђлка опет седне до мене, и са свим је задовољна била; ал' на еданпут устане Песковић, па јој се нагне с леђа на столицу и почне јој се исповедати, ал' гђа Ђлка окреће главу од њѣга, ништ не говори, већ се само смее; на последку морала је побећи са столице, што ми је врло жао било.

Поред свег' тога, још смо дуго проводили, док не дође дубока ноћ, ил' управо јутро, ер су већ петлови у велико кукурикали; ја с мое стране изјавим, да сам рад лећи. Домаћин ми допусти под тим условљем, ако још и сутра код њѣга останем. Ја саизволим. Гђа Ђлка већ

се пре тога препоручила, нисам имао на шта чекати, па се и ја препоручим, и са Десићем одем спавати.

Још доникле чуло се певанѣ и лупанѣ чаша, а кад после све маня и маня ларма, на последку све се утиша, а ја заспим.

Сутра дан са нотарошима и госпођом Ђлком ђруштукуемо, нотароши се опросте и оду, ја, Десић и чика останемо.

Сад Рунић и Рунићка гледају свој посао, а ми се опет са госпођом Ђлком занимамо. Десић е видио колико е сати, да поред мене са госпођом Ђлком не може на край изићи, и видио сам да му е жао, ал' шта ће кад е већ тако, па е готов мене ради и каџав абентаер подпомоћи.

Чика се са Десићем већ одавна познавао, ту ние било нужно препоручивати га. Начиним едан план, саобштим га Десићу, он уз то пристае; саобштим чики, и он пристае. Какав е сад тај план? Чики сам казао да каже гђи Ђлки, да сам страшно у ню залюблѣн. Чика јој то на само каже, а она то любазно прима, и поручи ми, да е моя личност нѣно срце дирнула. Више ми и нетреба. Сад у памети ску-

вам, да јој напишем едан либсбриџ; видио сам већ из нѣни речи, да она на то много дае. Ал' опет се предомислим, мислим неће то добро бити, но да га я диктирам Десићу, а по чики да га пошлѣм, ер ако га я узпишем, ђаво не спава, па од шале може бити истина, па ђу на себе какав белай навући. Саобштим Десићу, он се смее па каже, да е он на то готов. О чики ние ни сумнѣ да писмо неће предати. Замолим чичу да мало гђу Ђлку забавля док писмо напишем. Чика нам е већ перо и папир у соби преправио.

Я и Десић вратимо се у собу. Почнем Десићу писмо диктирати.

„Сладчайша Госпице!“

„Мое перо ние у станю све оно што вас дичи описати. Дозволите ми само изявленѣ примити, да сам я доста света прошао, ал' још нисам нашао такову даму, коя ми е због свое лепоте и билдунга тако яко срце коснула. Я сам од вас аморовом стрелом ранѣн. Ние ми доста што би ми онај дан, кои сам с вами у друштву провео, незаборавлѣн остао, но мог е срца желя и за далѣ мое срце с вашим ср-

цем свезати. Я сам готов за вас ма каквой се опасности изложити, а уверен сам и с ваше стране, да поред ваше лепоте и толико куража имате, да се нећете любви ради никакве незгоде плашити, него да ће те оно чинити, што вам срце диктира. Зато молим вас за одговор, и немојте ме са неизвесношћу мучити, но искрено ми чувство ваше исповедите, да знам, хоћу ли срећан или несрећан бити. Опростите ми да смем казати, да вас милион пути л... ах не могу, не смем написати, перо ми у руци дркће... Ваш роб... М. Н.“

Чика писмо однесе. Гђа Ђлка утрчи у башту и чита, чика нас зове да се идемо мало по селу проћи, да гђу Ђлку на очиглед не женирамо.

За едан сат вратимо се. У башти нема никога, идемо у башту.

Гђа Ђлка в већ сигурно прочитала писмо, само хоћу л' одговор добити. Ние познавала ни мою ни Десићеву руку, па о каквой хунцвутарии ни мислити ние могла.

„Чико, сладки чико, одите на едну реч,“ виче гђа Ђлка са куйнски врати.

Чика оде онамо, одведе га у предню собу. Мало час дође чика натраг.

„Добро е, ево сам донео писмо, Ђлка у радости плива, айд'мо мало далъ у заклон да нас ко не види.“

Мало у густину заиђемо, па ми чика одма писмо преда, ал' уедно рече Десићу, да нњи двоица одма, ал' одма у авлию оду, да неби Ђлка приметила, да смо у договору. Види се, да е чика практичан човек, да му таква ствар ние првина. Они оду; я отворим писмо и читам.

„Драги господине!“

„Опростите што вас тако титулирам, ер кад е ко коме драг, престаю светске титуле. Ваше писмо ако ме е и иберашовало, опет ми е мило дошло. Ви изявлюете вашу любов прама мене, я ю искрено примама, ер знам да е онай од кога ю примама достоян мога срца. Како сам вас видила, у оном истом магновениу срце ми е немирно постало, и тек ваше писмо га е умирило. Целог мог живота на то сам ишла, да едног тако нобл, галант и гебилдет човека срцу задобием. Я.. вас... любим... и готова сам за вас изложити се ма каквом малеру. Ђл' вам

доста?.... За вами.. умирућа... Ђлка Свилоко-
сић, рождена Паунчич (с. р.) Заборавила сам
іош нешто. Што год желите, по чики ми по-
ручуйте.“

Кад сам прочитао, видио сам да е гђа
Ђлка практична у либсбрифима. Мило ми е
било, што сам наедаред такав ероберунг на-
чинио, ал' би опет волео, да е манѣ фантазије
у писму, ер нећу се моћи опет кад устреба
тако лако любви курталисати. Ал' било како
му драго, за сад сам задоволян.

Одем у авлию и прешапћем да е добро.
Ал' већ е опет на врати гђа Ђлка и зове нас
у собу. Сад е било пасия видити нас. Ньой се
очи светле, а сигурно и мени, чика се разу-
зурио, радостан е, чини му се канда е он све
то концу привео; Десић пак еднако се шали
и церека, а гђа Ђлка помаже му, да га као
баяги збуни; и тако су у мисли све едно друго
варали. Я сам мислио, да сам најболѣ прошао,
ер сам у срцу гђе Ђлке, ал' нећу да кажем
гђе Ђлке, већ само Ђлке. Чика е мислио, да е
майстерштук неки међу нами начинио, па ће
одсад текар бити у грации код Ђлке. Десић
се опет радуе, што е либсбриф своіом руком

писао, па као што е абентајрер, знаће он то у своју корист употребити. Доста да смо сви били задовољни.

Чика намигне крадом Десићу да иду на полъ, Десић се сети па устане, мало се са чиком по соби шета, па га чика обухвати, канда има нешто особито да каже, а овамо само да га на полъ извуче. Чика е био паметан човек, па е хтео да мало на само останем са Ђлком. И онако до сада едва сам се могао с њом нешто на само разговарати. Ту сад по теми наши писама разведемо разговор, исповедимо си срце болъ, и постанемо сасвим интим. Она ме моли да што пре опет к њима дођем, ер ако недођем, пашће у дешперат, па ће донде венути, док е ладни гроб не покрие. Ја јој све обречем. Уђе чика и Десић, кажу да Рунић долази. Мени и Ђлки е и само чикино и Десићево присуство несносно било. Видили су како њна рука у мојој руци умилно почива.

Дође Рунић. Он нас опет са своим обичним простодушием предусретава. Он започе разговор, како е јуче добро провео, како ће до кои дан Лозовићу ићи, па се мора мало од-

морити. Зове и мене, ал' не могу му учинити, ер, велим, имам пред очима већ пређе определен цил.

Мало по мало и подне се приближава. После подне морамо одлазити, Рунић не да до сутра, ал' опет га намолим, да ме пред вече пусти. Он ми допусти.

Донесе се ракия, а за њом супа. За ручком ние се ништа интересантно збило, осим што е Ђлка на мене меланколичне погледе бацала. Дође край и ручку.

После ручка Ђлка нам пева. Све лепше и лепше песме извija. Ми јој помажемо. Два-три сата нам прође, не знамо ни како, и то од пријатности Ђлкине. Рунић све већу и већу вољу добия, уплашим се да не падне у веће одушевленѣ, па нас опет неће пустити, зато шапнем чики да се побрине за кола. Чика изиђе на полѣ па инкогнито реч учини, да су кола готова. Кад дознам да е све у реду, устанем, напием домаћину, домаћици и Ђлки наздравицу, изразим се како ми е мило, што сам познао тако честиту и гостолюбиву кућу; препоручим се даљој наклоности, и дигнем се да идем. Рунић ме опет задржава, ал' я му кажем, да

морам одлазити, и обећам му се опет скоро доћи. Сад е био задовољан. Опраштам се од Рунића и Рунићке; ал' најважнији е био опрштај са Ђлком; ту су само очи и руке говориле. Са уздицајом смо се растали.

Идемо колима. Рунић зауставља чику, овај му најпре обећа да ће остати, ал' кад смо већ на коли били, пита нас чика куд идемо, а ми му кажемо, на лустрајзе. Кад е чика чуо да не идемо послом, него ради унтерхалтунга, каже да га поведемо, ми смо готови, а чика колико е стар, скочи на кола, Рунић га увати у коли, хоће да га из кола извуче, чика се неда, а већ е и доцне било, ер кочияш е ошипуо конџ, па се чика од Рунића сретно одкине. Осврнем се, збогом, збогом, а Рунић чики претом прети.

Сад смо опет на путу. Чика ме пита, куда ћемо, кажем му у О. код Гривића. Каже да ние згорег онамо ићи, ер е Гривић, вели, ваљан, а Гривићка шармант. Чика е и с њима познат, тако исто и Десић. Идемо као у своју кућу.

Стигнемо у О. Гривић и Гривићка лепо нас дочекају. Видим превелику учтивост и етикецију, ал' не примечавам оно сродно пријатељ-

ство, кое би од нѣи као Бранков пријатељ очекивати имао. Питаю ме, шта ради Бранко и Ханика, ал' и то сасвим ладним тоном. Ј сам баш нѣи хтео да питам. Кажем им да од венчања нисам с нѣима био, то исто и они за себе кажу. Чудим се, како они да нису с Бранком били. Извиняваю се, да од венчања нису још у реду, много е било сватова и доста ка-лабалука, па едва чекаю да се мало одморе. Почнем се мислити, па сад ми паде на памет; шта сам код Рунићеви чуо, па ми е сад црв у глави, шта то може бити. Изиђем мало на полѣ, па опет унутра у другу собу, шетам се горе, доле, и све се мислим. Примети Гривићка да сам у другој соби, па и она овамо дође.

„Шта ви сами, без друштва, господин Наранџић?“

„Ето, шетам се мало. Дакле нисте ни били са Бранком и гђом Хаником?“

„Нисам; знате, радуем се кад се само одморити могу. Можете мислити, ние то шала, толики сватови, па толики трошкови, ал' нека е просто Ханики, само кад е добила честитог човека.

„Гђа Ханика држи вас као рођену матер.“

„Има она своју рођену матер. Истина да мене воле већма нег своју рођену матер, ер я сам е одранила. Премда водем нашу Ханику, опет неби више волела ситну децу, особито женску, одранђивати. Трошак е то, мой господине, и секатура, фала Богу, само кад е на доброг наишла. Ел' те, господине, Бранко е добар, само да ние тако расут, забринут, ер знате, женске су ђаволи.“

„Вальда тек гђа Ханика неће бити ђаво?“

„Знате, од женске свашта може бити, само нек' е Бранко добро чува, млада е.“

„Ту се већ, милостива, не могу сложити е вами. Зашто Бранко да чува гђу Ханику. Та гђа Ханика ние била варошка фрайла, у послу и простим обичаима е одрасла, ви сте е сами увек фалили, ние на силу за Бранка пошла, нит' се Бранко наметнуо, но вид'ли сте шта е девојка за Бранком радила.“

„То е све истина, само да буде постојано и од Бранка. Ал' знате, искрено да вам кажем, ал' међу нами нек остане, и о Бранку се свашта коешта говори.“

„Веруйте, све су то кукавице, Бранко е

човек на свом месту, а што има доста душмана, то значи да нешто и важи. Гром у коприву неудару.“

Нисам тако разумела, молићу извините ме. Знате, то се говори о Бранку, да је баяги с девојком и новаца тражио, а ја мислим да је од нас доста лепо, кад смо сироту девојку и тако оправили.“

„Веруйте да Бранко није за новцем ишао, да је то хтео, имао је више прилика нег’ ја и многи други; ако је незадовољан, мора други какав узрок бити.“

„Молићу, ја некажем да је незадовољан, но само нагађам узрок, шта то може бити, што нас до данас није ни посетио, ни поздравио; ја мислим да сам то заслужила, јер сам била Ханики као мати.“

Гривићка се мало забунила, и баш је добро дошао Гривић, да је из незгоде ослободи.

„Господин Наранџић, извол’те с нама у друштво.“

„Ево ме, опростите.“

Ја одо међ’ друштво, а Гривићка покунџна оде опет некуд.

Пиће ми није пријало, Гривић је у разго-

говору био врло сувочаран, кад говори, мисли су му биле заплетене, рекао би да е шлоговат, ал' није; претвара се, па му език заплеће. Десић све разглеђује од куд ће Гривићка доћи, да мало кокетира, ал' Гривићки данас није до курмахераја. Едан чика ме е са свои вицеви одржао, да не покажем да сам смутан. О Бранку више ни спомена нема.

На срећу дођу нови гости. Опет журба. Слабо су ме интересирали. Тек што смо се представили, заборавио сам им одма и имена. На срећу није дуго трајало, дође и вечера. Госпођа особито се учтива прама мени показује, еднако ме нуди, види се, канда ми хоће да ласка. Гривић није међу нами никакве разлике правио. Почну се мало и веселити, ал' я никакве волѣ не показуем. Едан од гостию понуди, да се играмо фарбла. Сви су карташи, а сам Гривић од први. Кажем, да се никад не картам, а није било истина, ер још кад сам пединтер био, знао сам све игре у прете, ал' није ми било мило дуго овде бити, едва чекам да се опростим, па да легнем. Ал' ни друштво није много за мене марило, сви су били нешто гордельиви люди, имаю нешто бог зна како

стеченог иманя, а ја би сваког од њи са половином мог годишњег прихода исплатити могао. Почну се картати; ја устанем и кажем, добру ноћ, па одем у трећу собу, гди е за мене намештено било. Десић и чика остали су у друштву, Десић се карта, а чика гледи, он е задовољан само кад е у друштву.

Легнем у кревет, мислим се, не могу одма да заспим. Чинило ми се, канда Гривић не брани много за мене. Гривићка ми се учинила канда е рада самном у дубљи разговор упустити се, канда е рада Бранка нешто мало и одрнити. Но ја мал' нисам из флегме изишао, и она е то приметила, па е окренула други лист. Види се, да е врло рафинирата, по свој прилици и интриганка. Премда прилично и интеллигентног игледа, а опет кад се смеши, очи су јој змииске. Из свег тог што сам и овде чуо о Бранку, не могу на чисто да дођем. Како су Бранку ласкали, како су му девојку наметали, па после венчања толико време прође, а још нису код њга били, нит' е он код њи био, нит' га Гривић много споминѣ, па Гривићка још сумнително о њму говори, не знам шта да мислим, ел' Бранко задовољан, ил' није. У дубоким ми-

слима заспим. Сневам Гривићку, коса јој је узбрдо накрешена, из усти јој дванаест ситни езичића као у змије сикћу, очи јој све варнице бацају, права фурија. К њој окренута стои Бранкова Ханика у издераним Халбинама, полу нага, косе доле спуштене, у играјућој форми, па гледи на Гривићку и церека се. Онако је изгледала као што блуднице молују. До њи седи Бранко за једним асталом, на локат нагнут, невесео, сав ћелав, брада као снег седа. За њима стое скупљени родови Гривића и Гривиће, мушки и женски, па се церекају, па рукама плѣскају, а сасвим острагу Гривић у шлафроку из чибука пуши. На патосу све саме змије миле к Бранку. Страшно ме тај сан магнетизирао. Пођем Бранку, повичем, Бранко! али Гривића и змије све већма сикћу. Ханика као бесомучна скаче и церека се, од плѣсканя и вике родова цела соба зуи, и пре нег' што сам Бранка загрлио, пробудим се.

Премда на сан ништа не даем, опет ме овај сан јако дирнуо; држим, Бранку се што зло десило, ил' ће се десити. Већ је и јутру, па сам се мало по мало из мамора разабирати почео. Мислим се, куда ћу сад? Бранку?

Болѣ да га још мало на миру оставим, па онда, овде у околини можда могу што начути, што ће ми сумњѣ о целой Бранковой женидби разчистити. Уставем и обучем се.

Кад онамо, ал' сви су још на ногама. Тек што су од картаня устали. Очи су им кржаве и неиспаване, неznam ко е добио, ко е изгубио, ер ме ние интересовало, већ чики шушнем да идемо далѣ. Он примети, неби л' још данас овде остали. Нипошто. Чика е на свашта готов, па оде да кола нареди. Мало час већ е чика с коли ту. Гривић и Гривићка из политике задржавају ме, ал' из очию им се видало, да би волели да ме нису ни видели. Зашто? Видићемо доцније.

Фруштукуемо, опростимо се, седнемо на кола и одпутуемо. То ест, само я и чика, ер Десић, неznam из ког узрока остао е код Гривића, Гривићка га е яко задржавала, по свой прилици, да напипа шта смо радили, и шта нам е била намера. А и онако Десић ние волео дуго по сели бавити се. Он се тек у вароши слободно мицао.

Кад сам изишао из Гривићеве куће, канда ми е цента са срца пала. Учинио ми се,

канда сам се од какве цирцейске нимфе ослободио.

Изиђемо изван села, кочияш стане, пита куда ћемо. Я незнам ни сам; гледим на чикју.

„Хайте да вас на едно ваљано место одведем.“

„Хођу, ал' да ми е каквог паметног, разборитог човека, да се с њим озбиљно разговарати могу.“

„Баш тамо ћу вас одвести. То е у селу Ф. Нећу вам казати ни ко е, ни шта е, врло е паметан човек, хођу да вас иберашуем, ер знам да ћете с њим задовољни бити.“

„Е добро, я се на вас ослањам.“

Путуемо. Да нам ние дуго време, о Ђлки се разговарамо. Приповеда ми чика Ђлкино житие, починюћи још кад е она девојка била. Приповеда ми о њњим абентаерима, ал' моли ме да ником не кажем, ер ние рад у Ђлкину немилост пасти. Кажем му, да е тайна код мене сачувана, да ме ништ' не тушира, ма шта о Ђлки говорио, ер ако е и лепа женска Ђлка, опет е нећу зато узети, већ само правим абентаер. Како би могао сваку лепу узети, код толико њњи. И нашто би ми била кокета удовица

са три хиљаде? Са таким еспапом се само шала проводи. А знам да и сама Ђлка тако ствар свађа. Код нѣ е живот и уживанѣ, уживанѣ и абентаер свеодно. Ако не буде едан, биће други. Из очию іой се види, да ние ни за едним курмахером плакала. Она држи да се највише е тим разликуе варошанка од селянке.

Чика ми приповеда, како е Ђлка богатог хаусхера Б. за нос вукла. Он се у ню залудио, она му се любезна показивала, а за леђи га е исмевала, премда е морао, сирома, због Ђлке доста искияти. Опет како е едан лађман Ђлку, іош док е мужа имала, за нос вукао, како му е везла кесице, за дуван, за лов, за новце, а кад е измаширао, баш е било првог мая, а оно место „майбаума“ обешен е био о пенџер едан велики цркнут мачак. Іош ми е чика млоге друге такове ситнарие приповедао о Ђлки, ал' я сам све то флегматично слушао, и тек сам се смешио, ер такове ствари у животу нису ми биле нове.

VI.

Дођемо у село Ф. и уђемо у едну чисту кућу. Домаћица нас лепо дочека. Фина, смерна

женска, около тридесет година. Она е чикау познавала, па се одма узжурба и пошлѣ по свог супруга, кои е у школи био. Све е у кући у најлепшем реду. Видим преко пута школу, деца излазе, а учитељ напоследку. Што учитељ ближе долази, све ми се познати чини. Уђе унутра.

„Драго ми е особито.“

„Господин Милан Наранџић, спаия.“

„Господин Зоричић, учитељ овдашњи и мой добар пријатељ.“

„Драго ми е.“

„Мени такођер.“

„Мени се ви, господине, врло познати видите.“

„И ви мени такођер.“

„Па молим вас, право ми кажите, од куд се ми познаемо?“

„Још кад смо заедно са Бранком друго-вали.“

„Та е л' могуће, зар сте ви Зоричић? Зар си ти мой брате мили?“

„Ест я сам. Већ две године како сам на овој штаци.“

„Па како ти се води?“

„Фала Богу добро, я сам задоволян.“

„Имаш ли фамилие?“

„Имам, и то валян, два сина и едну кћер.“

„Но, то ми е баш мило, никад болѣ нег' што сам на тебе наишао; па еси л' што чуо за нашег Бранка?“

„Есам, сад скоро се оженио, я сам баш онда био на путу.“

„Па еси л' знао, да е он ту дегод близу тебе?“

„Нисам, камо среѣа да сам знао; тек онда сам за нѣга чуо, кад сам се вратио, ал' онда се веѣ оженио; сад чекам прилику да идем да га посетим.“

„Па ел' се добро оженио?“

„Богме ние најболѣ, да сам онда код куѣе био, я би отишао био к нѣму и покварио би.“

„Па зашто?“

„То ти одма не могу казати, то е читава история, то ѣе дуго траяти, зато имай стр-пленя, и онако имамо доста времена, па ѣемо све онако на тене изреѣати. Но сад се раз-комотите мало, дед' и ти чико, сад те и онако одавде тако лако пустити неѣу, а немой се женирати сиромака учителя, Бог е теби среѣе

дао, чуо сам већ, ал' дао е и мени, па сам у станю мог доброг друга угостити. Сад раскомотите се.“

Зоричић све наређуе, жена и слушкиня журе се, а я и чика прашимо се. Сад смо за кои час нас двое сами.

„Овай учитель, као што сам вам казао, врло е паметан човек, сви га почитую, да видите само какву има библиотеку, кажу да му нема пара, могао би бити професор.“

„Та он е већ од детињстна валян, да е имао средства, био би важан човек, па сад ако му е добро ишло, да си могао књиге набавляти, тай се подпуно изобразио; па што е најлепше, увек е био својом судбином задоволян.“

Доведе свою дечицу; любе у руку. Красна дечица.

Сад се опет у разговор пустимо. Мени е еднако Бранко на срцу, па све о нѣму разговор започинѣм, ал' га побра избегава, све вели, имамо још за то времена.

Пробавимо читав дан тако у разном разговору. Прође и ручак и вечера, а он еднако приповеда о своим приключенияма, па онда ме

запиткуе, како ми се до сад водило, и кои е ветар мене овамо донео.

Већ дубоко у ноћ почне се о Бранку разговор.

„Е сад можемо се о Бранку разговарати. Дакле молим те, кажи ми што о Бранковој женидби.“

„Е сад можемо. Ти врло добро познаеш Бранка, ел’?“

„Есте.“

„Хоћеш да ти ствар на кратко ил’ на дугачко приповедам?“

„На дугачко, што год можеш дуже.“

„Е, то ти онда морам приповедати најпре о Гривићу и Гривићки, па онда о Бранку. Напред ти само кажем, да е Бранко страовито преварен, као редко кои човек.“

„Молим те, само приповедај, од чике знам да се нећеш женирати, он е мой човек.“

„Чика е и мой.“

Зоричић е имао особити дар за приповеданѣ.

„Ово што ћу вам сад приповедати, ние фабула, већ права истина. Бранко ми е на срцу, па сам си дао труда и времена, да видим, из-

какве куће девојку узима; свуд' сам испитивао, истраживао, а и сам сам већ доста знао о Гривићу и Гривићки. Сад слушајте.“

„Гривић е од имућни родитеља рођен, и у детињству размажен. У школама, као што чуем, није ништ' учио, и кроз школе е прохујао, па се опет у учену класу брои. Младост му е мутна, заплетена. Кажу, био е добар карташ, ловац, па као леп човек, био е у женском кругу радо примљен, премда конверсација не вреди му ни лулу дувана. За време нѣгови млађи година, приповедаю о нѣму то, да није у женском полу никакву светињу почитовао. Ал' бацимо завесу на нѣгов оног доба живот, ер тај се не тиче ни мене, ни тебе, ни Бранка.“

„Кад се Гривић већ прилично преживио, и то као неоженѣн, и много коешта прекардашио, већ близу четрест година, падне му на памет да се жени. Иначе леп човек, да није преживлѣн. могао би још какве партије правити. Био е јако извикан, и то не са најболѣ стране, ал' старие године долазе, треба да накнади што е пренебрегао, и заклучи, да се оженити мора.“

„Едном приликом на путу, стани се код едног свог приятеля. Ту е била една вижляста девојка, около двадесет година. Ние била кћи, већ од дужег времена гошћа. Допадне му се, и запита е, хоће л' за нѣга поћи. Она хоће, и онако изчекива хоће л' е ко запросити. Сирота е, Бог зна хоће л' боля партия доћи, па се лако и решила. Па доиста, за ню Гривић и ние био хрѣвава партия. Ето то вам е будућа, ил' за сада да кажемо, садашня Гривићка. Пре нег' што ћемо о Гривићу продужити, да знате каква е била опет та фрајла, кою ће Гривић узети.

„Гривићка е у валяной фамилии, од честити родителя рођена. Остала е као дете сироче. Отац и мати рано іој умру, а она дође у кућу едног сродника, честитог човека, но кои по руфету свом ние био у станю детету онако воспитанѣ дати, какво би му одговарало. Пуно талента дете, ал' прост тотор, ние му знао дати правац. Лепушкато, паметно дете, дете пуно фантазие, да е дошло у онакове руке, кое би тог детета позив познале, па ако би іош могућност допустила, могло е постати мустра женског пола. Но у толико е опасние,

у колико е паметније дете, кад се правац не погоди. Тотор е добро мислио, а зло е испало.

„Тек што се будућа Гривићка девојком назвати могла, а курмахери су почели праг обияти. Прилична фигура, памет, живост нѣна, многе е обвезала. Почели су за нѣом као луди трчати. Бадава јури добар тотор те незване госте, у девојки фантазија се јако развила, а с нѣом суета допасти се, и чезња залюбити се. Она поче у младим годинама мале киксере правити, кои су последице велике имали. Наједанпут постане извикана девојка, тотор е поче гонити, ал' то е још горе, док јој то не досади, па се занемари, и поче по својој ћуди живити. Оставимо на страну ту нѣну бурну младост, и повратимо се онде, где смо се са Гривићем нашли, код Гривићевог пријатеља.

Она постаде Гривићка. Е л' задовољна? сад ћемо видити.

Гривић се није оженио из любви. Код нѣга више любви нема. Нѣгово е срце изгорен Вулкан. Гривић се оженио, да има жену, која ће с нѣим кућу тећи, која ће све у реду држати, која ће га у болести неговати, ал' зато опет задржао си, да може свој слободњачки

живот и далъ продужити. Он е и одсад био заузет за женски пол, и то само из старог обичая.

Гривићка опет није пошла из љубави за Гривића, већ што е за ню био добра партија. Код нѣ још није био изгорен вулкан, ал' поред Гривића изгореће.

Спомени прве младости јако су е тиштали. Они, кое е држала да су нѣни суђеници, изчезли су, и са собом су однели мир нѣне душе. Ди ће она наћи такове исте, као што су били ти нѣни несуђеници? И ди ће бити нѣно срце онако, како јој е било онда, кад е било првом љубави задануто. Ал' ништа, ако е цел и непостижна, она хоће опет да си тражи мелема, па било то ма каквим средствима, и хоће са судбом да се бори.

Гривић, кад е узео своју супругу, пред очима е имао, да има таку жену, која може свуд у свету предстати, која има доста памети, која није ружна, ал' није тражио дубоке љубови, за коју није имао довољно осећања. Гривићка кад већ није могла да добие оног ког е она хтела, а оно задовољна е била и с таким мужем, који опет у свету нешто важи, и

с ким свуд престати може; ал' яче любви ни од корова. Тако су се они уедно и слагали и варали. У свету су таке женидбе честе; ни половина се из чисте любви не узима.

Гривићка е одма напипала мужевлѣве слабости и страсти, па іој е лако било с њим на край изићи. Гривић е онако по свом пређашнѣм обичаю живио. Ласкао и говео е женском полу. У том е често и границу претеривао. Гривићка, да може своим страстима говети, не да му е пут у томе препречивала, него га іош и напуштала, ер е мислила, што она њѣму чини, да ће и он њој чинити. Ал' Гривић е био практичан, па е умео њѣним намерама штриклу превући. Она види да су іој наде осуећене, па га почне мрзити, но неда се познати, већ све му већма ласка и угађа. Она опет види нове њѣне намере осуећене, почне га іош већма мрзити, и хоће баш да му се освети. Ал' се опет неда познати. Гривић е провидио њѣне намере, ал' чини се невешт, па свуд іој вешто на пут стае. Он нит' е воле, нит' мрзи, ал' е држи у корди. Сад уђе у Гривићку така мржня прама мужу, да се већ искоренити не може; страст свете се у њој

укоренила, ал' зато се мужу све любкия показуе, и не само да му слабости не пребацуе, већ исте пред светом као баяги покрива, само да од нѣга веће поверенѣ задобие. Гривић кад е видио, како она нѣгове очевидне страсти покрива, поклони іој веће поверенѣ. То е она и тражила. Гривић све дублѣ и дублѣ заглиблюе, а она све то пред нѣм на лако гледи. Кад е Гривићка видла, да іој се муж яко заглибио, држала е, да е већ време ту, да се и она осветити може. Гривићка учини едан велики гиксер, свет поче оговарати и смеяти се, и све то дође до ушию Гривићеви. Гривић несме да іој пребаци, шта више, ни да іој спомене, ер уверен е да она све нѣгове гиксере зна, па ако што започне, тешко нѣму, тако га има у џепу; да она ође, могао би баш и страдати.

Гривић на то иде, да іој свуд планове потайно препречи; ал' Гривићка е вешта, па већ и небои га се, па потайно опет и нѣга изигра. Обое се страховито заглибише, па опет несме едно против другог да писне.

Тако су се они фатали и изигравали. Еданпут он ню изигра, други пут она нѣга. Деси

ли се да она нѣга не може да изигра, то се у нѣой узбуди страовита освета. Ову освету нѣну подранѣивало е још и то, што су се нѣгови многобројни родови око нѣ врзли, па е и родове те из познати и непознати узрока мрзила.

Тако су они живили. Чудноват пар люди; едно друго баш из срца мрзи, ал' едно без другог живити не може, едно без другог би пропало. Ал' пред светом су се показивали канда најболѣ живе; никад се нису узпоречкали, све се меденим речма предусретаваше, кои их није изближе познавао, рекао би да су врло сретни люди.“

„Ко би, велим, то рекао о нѣима! Молим те, приповедај далѣ.“

„Само имајте стрпленя, све ћу вам исприповедати. Две велике страсти су Гривићкино срце обузеле, страст све по вољи уживати, и страст освете против они, кои јој на путу стое; она да своју цел може докучити употребљавала е свакојка средства. Великог талента женска, сладкоречива, лако е и мужке и женске у своју корист задобила; кои е болѣ проучио, и од нѣ се одпадио, тај е после и

мрзео; ал' то ню ние коснуло, ер е старе приятелъ као стару хальину на страну бацила, а нове тражила. Ньой и Гривићу прођу две-три године, пуне маньи и већи догађая. Деце немаю. Узму Ханику, Бранкову жену под свое. Дете од петнаест година. Гривићка се тог детета радо примила, и поче га у свом духу васпитавати. Мало по мало, па се дете сасвим на Гривићку научило, ер Гривићка не да е дете као мати волела, већ ласкала му. Ханика већ у свом детиньству научена е била Гривићки услуге чинити. Ако е требало каквой приятельци ил' приятелю цедулю ил' писмо с поузданѣм послати, ту е била мала Ханика, па кад изврши, цванцик іой нефали. Ако е требало кућу чувати, и на све кућевне догађае у одсуству Гривићке пазити, то како госпожа кући дође, мала Ханика да свое известие. Тако е Гривићка све знала, и у свом одсуству, шта се у кући ради.

Гривић е приметио, да е Ханика жени услужна, па е покушавао Ханику на свою руку задобити. Каже іой да у нѣговом одсуству пазити на ово ил' оно, па кад се врати, добиће цванцик. Но Ханика извести о том Гривићку, а ова

опет научи е шта ће Гривићу казати, па кад се Гривић врати, Ханика добије цванцик, а Гривићка се сладко насмее. Доста то, да мала Ханика имала е много цванцика, и више е трошила нег сва друга деца. Гривић и Гривићка нису јој могли запретити, ер би иначе цел своју промашили.

Тако се први отров на Ханикино срце на-
каплявао.

Тако пролазе године Гривићевой фамилии. Ханика е за то време много видила, многе кућевне тайне покрила и открила. Ханика е већ у четрнајстој години. Красна девојчица. Природа е нјно лице великом умиљности украсила, рекао би, да би таква умиљност кадра била и пороке покрити. Живе нарави, пуна фантазије, срца меканог. Сад е на раскршћу, ди може десно и лево, у рай ил' у пакао. Сад јој треба какви анђеол хранитељ, да е са раскршћа на прави пут наведе, ер иначе ће е ђаво однети.

Гривићеви не могу се тужити, да овај свет уживали нису; сваке године се код нњи неке изванредне ствари догађале. Кад их каква

катастрофа кућевна пређе, мислиш да мирују? боже сачувай. Све се то једним колосеком иде.

Ћдаред дође у Гривићеву кућу Ненад Мачковић. Ћси л' познавао, Милане, Мачковића?“

„Та како га неби познавао, одговорим, кад смо заједно ишли у школу, ја га нисам трпео, а Бранко ни толико, ер е био подал, опадач, подсмејач, једном речи, без карактера. Бранка е он волео, ал' Бранко е увек говорио, овог човека не могу очима гледати, неку антипатију имам против њга када ми е оца убио. Говори далѣ.“

„Тай Мачковић дошао е на брзу руку до лепе позиције, и упознао се са Гривићевом кућом. Морао е чешће у О. долазити, и са Гривићем е имао разног посла. Био е угледан човек.“

„Кад први пут дође у О. куда ће нег' у Гривићеву кућу. Гривићеви и друге госте лепо примају, камо ли неће Мачковића, од кога е Гривић у неком смислу сад и зависно. Мачковић е био већи чиновник. Гривићка гледи на Мачковића, умилно се смее, упия уста; Мачковић гледи час на Гривићку, час на фрајла Ханику.“

„Мора, велим, да е био велики абентайрер?“

„Ест, све е новце на то потрошио. Сада то на страну. Доста то, код Гривића се еднако части, и мало по мало сасвим фамилијаризира. У Гривићевой кући то ние било тешко.

Тако Мачковић дође еданпут, дође други пут, дође трећи пут.

Гривићка е била одмекшаног срца, ние јој много требало, едан леп поглед, една лепа реч од стране Мачковића, па е све у реду. Гривић баш ние код куће, фрајла Ханика е у башти. Мачковић јој прави комплименте, она опет као баяги да забашури, поче се тужити на Гривића како често ние код куће, радо се скита. Знам већ колико е сати кад жена свог мужа оговара. И Мачковић е то у своју корист употребио, и одма срца свог наклоност излије. Гривићка му прима понуду любви, и сад одма скрое план, како ће се међу собом и прама Гривића понашати.

Оставимо то на страну; то су обичне ствари. Доста то, да Мачковић постаде кућевни приятель, и Гривић га е радо имао, ер е био и за ело, и за пиће, и за карте.

Мачковић е долазио у кућу кад му се

год допадало, и кад Гривић није био код куће, нит' му је овај што замерао.

Гривићка је била за Мачковићем страшно заузета. За њгову љубав све би жртвовала. Њој није доста што Мачковића сваке недеље у својој кући види, очи њне не могу да га се насите, па еднако планира, како би се на неколико месеци Гривића отресла. Гривић има хемороиде. Гривићка моли мужа да иде у илице; Гривић је готов, ал' да иде и она са Хаником. Гривићка на то не пристаје, вели, да би то скупо стало, па остану код куће. Кује друге планове, и едан је по себе ваљан сковала. Само ако Мачковић хоће, па ће све добро за руком изићи.

Била су окрутна времена. Гривић је имао у своме долапу такве ствари и писма, која ако би се дознало у неприлику би га могла увући. Гривићка је за све то знала, и саопштила је Мачковићу. Сад ако се то изда, Гривић мора бити затворен, а Гривићка остаће привремена удовица. Онда се може Мачковића нагледати. Мачковић је на све готов, па се са Гривићком договори, да он потајно вишој власти јави, да се Гривићев долап изненада изви-

зитира, па онда да га у ариште одвуку. Мачковић ће две цели са тим постићи, едно, неће бити Гривића код куће, друго потайно ће се власти са тим препоручити.

Едан дан дођу неки у Гривића кућу, извизитирају долап, и нађу опасне ствари. Гривића одма одведу далеко, буде затворен, и дође под испит.

Гривић се нашао у чуду, незна одкуд се то дознало. На Мачковића и жену није ни помислио. Шта више, пре нег' што ће га одвести, написао е Мачковићу писмо, да га моли да му чешће кућу посећава, и да пази на фамилију, док се оданде не избави. Гривић е био доста дволичан и препреден, ал' онет није могао Мачковићеву дволичност уватити.

Сад е Гривићка са Хаником сама. На први глас одма дође Мачковић, и постаде у кући као неки вицегазда. Сад е Гривићка у благополучию пливала. Сад се разговарају и оговарају Гривића. Сад се Гривићка текар против свог мужа излила; текар е сад све истраживала што е од искона Гривић чинио, и доиста она е судбу Гривића у Мачковићеве руке положила. Ал' и сама се са тим већма заглибила,

ер е Мачковић и све нѣне ните поватао, и да хоће, могао би јој баш и шкодити.

Мачковић е већ одавна на Ханику око бацио, и премда се јако око Гривићке умиљавао, и уверавао е о својој наклоности, опет ние могао да затаи своју чезњу за Хаником. Еднако е фалио, и кадкад неможе са нѣ очи да скине. Гривићка е била много рафиниратия нег да то не примечава, ал' најпре се чини невешта, после поче као из шале пребацивати, но Мачковић се не да забунити, ал' едаред баш на чисто се изясни, да му се Ханика врло допада, и да се од нѣ, ма га живота стало, одкинути не може. Он е до сад већ тако заплео фамилијарне и кућевне интересе, да га се Гривићка курталисати не може, баш да хоће. Она би си нашла новог курмахера, особито у садашњем нѣном приятном станю, ал' се не може маћи. Вид'ла е, да ће Мачковићева любов прама нѣ све ладнија бивати, ал' као практична женска све е то трпела, и готова е још веће жртве поднети.

Мачковића необуздана страст мори. Зна како стое у кући ствари, да све од нѣга зависи, па оно што е намислио мора бити. Гри-

вићку са свим нѣним тайнама у цѣпу има; не-
 сме ни писнути. Мачковић едном приликом из-
 каже свою болю, моли е, да нѣгову любов у-
 ступи Ханики, и он іој се обвезуе целог жи-
 вота приятелѣм остати, и едну част нѣговог
 блага дае іој на расположењѣ. Гривићка, коіој
 нѣгова намера ниє изненада дошла, изяви най-
 пре свое сажаленѣ, каже да га никад неће
 из срца избрисати, ал' само моли едан дан на
 промишленѣ.

Она се мисли, па на едно смисли, да у-
 ступи любов. Овом приликом опет може се
 мужу и нѣном роду осветити. Зна да Мачко-
 вић Ханику узети неће, а биће извикана. То
 є една освете корист. Далѣ, Ханика ако овако
 остане као до сад, кад се Гривић врати, може
 беля бити, може Ханика увидити, да іој Гри-
 вић на већу хасну може бити нег' она, па може
 нѣну досадашню детиньску политику прама нѣ
 окренути; нек' и она не буде од прамајке Еве
 боля. Па на последку може се данас сутра де-
 войка у кући осилити, па треба е за навек
 зависном учинити. Мачковић е пак гавалир и
 галант.

Тако е Гривићка мислила, и по истеченю

рока каже Мачковићу, да е она на свашта готова, и на највећу жртву, још и то дода, да све то чини из гореће прама нѣму любви.

Мачковић се неописано зарадовао.

Ханика незна о том ништа. Мачковић јој ласкаво говори, она се смее, незна шта да каже, опет јој ласка, мисли да е шала, па и она се шали. Гривићка набия Ханики уши како е Мачковић леп гавалир, честит и велики господин, да девојка за срећу мора држати кад јој само прослови. Сваки дан јој наметљивие и ласкателније ствари говоре. Ханика се забуни; најпре неверуе, па после опет веруе.

Ханика мало по мало постаде слободнија, престаде се стидити. Мачковић и Гривићка били су прави демони. Ханика е била неразвиен цвет, ружични пупољак. И овај су пупољак демонске руке очупале. Сад жао ми е далѣ и говорити, бацимо на све завесу.“

„Молим те само мало да се одморимо, ер сам ја мало нервозан, може ми шкодити кад тако много чувствително говориш, да ћемо после опет продужити.“

„Богме мени е већ фад толико о томе слушати, и ја сам чуо свакојаки комедия о Гри-

вићевой кући, и цео свет већ толико о њима говори, да су ми њиове сплетке већ уши пробиле," рече чика.

„Теби е фад, велиш, ер те то неинтересира, ал' интересира Бранка и нас.“

„Па добро; можеш остало и сутра чути.“

„Небраним ма данас и пресекли, ер сам најглавније чуо, па имам до сутра доста за размишленѣ, ал' сутра ћемо на сваки начин продужити.“

И мой домаћин на то пристане.

И мой чика е на то пристао, ер е он сијсет такови ствари знао, није му било ништа ново, па и није о томе много главу лупао. Није га интересовало.

„Едва сам чекао да край буде той приповедки; већ сам трипут хтео заспати," рече чика.

„А зашто, зар су то такове багателе?“

„Нису багателе, ал' има их по свету сијсет. Куд год се окренеш у свету, свуд имаде доста комедия. Мрзи ме само да вам я приповедам, чули би сте још већа чудеса. Да вам я почнем о Гривићу и Гривићи приповедати, жоса би вам се уз брдо дигнула. То још није

ништа што си сада чуо. Мрзи ме само приповедати. Данашњи е свет такав, па шта ћемо сад. Сад која госпођа нема интим курмахера, нема ни кредита међу дамама. Кои муж не тумара, држе га за шписбургера. Зар се сад из любви узимаю? Боже сачувай. Ево я сам први пример. Зар сам се я из любви оженио? Имао сам пет година подагру, па сам узео жену да ме служи, а не из любви. А зар е моя жена из любви за мене пошла? Пошла е онда, кад е мало изгледа имала за удадбу, па е мислила, кад за каквог солидног човека пође, као што сам я, све старо ће се заборавити, па после баш и да се раставимо, ако добро неуживимо, може на работ мога имена и далъ лудорие правити. Я сам е отерао, ал' она зато живи, и опет наилазила е и наилази на такове люде, кои јој верую и сажалъваю е, па опет живи, ал' живим. Фала Богу, и я. Сад смо капица ми, капица ти.“

Учителю се није допадало што чика говори, па одма му у реч упадне.

„Доста зло кад смо већ тако далеко забасали. Дакле сад нема ни верности, ни поштенија. Ал' зато и видимо да нас сама природа

каштигуе. Сравни само садашњи нараштај са старим. Стари е био снажан, дугог века. Погледај садашњѣ люде, жене и децу. Видиш све саме шкрофулозне, ектичаве, кривоноге, са угнутим прсима, и скупљњим раменима. Женска од тридесет година е већ преживљѣна, човек од тридесет година е старац, ди треба највећу снагу да развija. Данашњи свет много ужива, а мало живи.“

„Молим те, и я имам ту нешто да приметим, ер може се и мене што тицати. И я сам мало угнути прсию, ал' то е, кое од велике науке, кое од нобл живота. Кад сам већ у нобл свет ступио, я се морам по ноблесу владати Сад да не носим рукавице, да имам какве паорске, яке, дебеле руке, неби могао нигди у већим друштвима пристати. Даме хоће, кад с њима човек игра, па им руку притисне, да то буде нѣжно, а не да викну од бола.“

„Молим, и я водем у господском друштву бити, па зато и држим много на суптилне руке. Господин Наранцић има подпуно право.“

„Хайд' ви имајте за вас право, ал' я ћу се мога држати. Ал' да се свет по мом мнѣњу држи, много би сретнији био. Я да имам десет

кѣри, ни єдну неби дао за шкрофулозног и ектичавог, а да имам десет синова неби их са таковима женио, ма имали каква богатства. Болесно са болесним, здраво са болесним свезивати нечовечно є и греота.“

„Интерес, интерес, то є у свету и мода и нужда, ма ти шта говорио.“

„Тако є,“ рече чика.

Тако смо се још доникле кошкали, па онда дође време и да легнемо.

Сваки у свой кревет; я сам се још мало са мисли о Бранку борио, па заспим.

Сутра дан кад устанемо, после фруштука понуди нас мой побро, да му видимо школу. Школа чиста, деца здрава, весела и разборита, на свако питанѣ бистро одговараю. Невидиш ту код деце ни стра, ни безобразлука. Види се да є валян учитель. Но я нисам од тог заната човек, зато визиту на лако свршим, па се натраг вратимо.

Прође нам читав дан у разном разговору, и єдва чекам вече, да наш синоћни разговор продужимо. Даню пред госпођом женирало нас є.

Дође вече и вечера, и кад сами остадо-

смо, онда ти мой учитель продужи своју приповедку.

Дакле сад далъ слушајте.

„Мачковић е у Гривићевой кући као прави газда живио. Што е хтео морало е бити. Гривићка е научена слободније живити, досади іој се то станъ, па моли Мачковића да се заузме за Гривића, да се што пре ослободи. Већ по године како мужа код куће нема, па е осетила шта е муж, шта ли е други ко. У кући е све натрашке ишло. И Мачковић е целой ствари рад край учинити, обрече, да ће за скоро ослобођенъ Гривића радити, препоручи се дальој благонаклоности и оде.

Гривићева ствар ние баш тако опасна била, више е томе узрок интрига Мачковића, па га наскоро и пуште без каштиге, само што е по године аришта у истраги банбадава изгубио.

Гривић се врати кући, лупа главу ко му е врат ломио, па и дан-данашњи незна ко е томе узрок. Гривићка му се тужи, како іој е тешко било без нѣга; он опет домаће свое ствари у ред дотеруе.

Мачковић се яви, Гривић му за нѣгов

труд благодари; Мачковић е іош неколико пути долазио, па на еданпут сасвим изостане.

Гривићка е у свом животу више такови катастрофа прекардашила, па баш ние се више о Мачковићу ни пекла. Код нѣ се љубав у променљив обичай претворила.

Већ се на Мачковића и заборавило. Тек се онда последњи пут іош у Гривићевой кући о нѣму много говорило, кад се чуло, како е Мачковић страдао. Мачковић е страховита злоупотребљеня чинио, па буде у криминал бачен и на више година осуђен. Ту е и скончао. Гривићка е тај глас равнодушно примила, ер е држала да има іош други Мачковића на свету. Тако е исто мислила и фрайла Ханика, која е стопама Гривићкиним пошла. Ни Гривић ние много за нѣм жалио, ер е био човек равнодушан, данас ако му е ко што добра учинио, сутра га е заборавио.

Гривић е опет почео по старом свом начину живити. Тако исто и Гривићка.

Гривићка ние баш нимало Ханику волела, ал' су зато заједно држали, ер су себи са прошлосћу својом обвезане биле. Гривић канда е нешто приметио, па се поче ласкаво Ханики

приближавати, неби л' ту алијанцију раздерао. То су и други приметили, па су Гривића због тога јако клеветали, да е и нѣму самом до у-шију дошло. Гадне се сплетке о Гривићу и Ханики разнеле, које није вредно ни споминјати.

Гривићка није се могла без Ханике, а Ханика без Гривићке маћи. Морали су дакле едну међусобну, обшту цел имати. Оне су Гривића у шакама имале, па су чиниле шта су хтеле.

Гривићева е кућа увек госте радо дочекивала. Редко кои дан да госте нема. И гости су радо ишли онамо, код тако любведостойне две персоне. Свет их клевеће, нѣима ни бриге.

Гривић на толике сплетке трже се мало натраг, ладни се прама гостију показуе, и своје за неко време никуд не пушта. Ал' зар може женско срце кућевна заграда ограничити? Ил' зар не може се наћи и у тој загради кои е нѣжног чувства достоян?

У тој кућевној загради Гривићевой, у фамилијарној задрузи, налазио се едан по ста-лежу и по свачему ниског соя човек, кои е сваки дан Гривићевим лебом ранѣн био. Гривићка е великог духа женска, код нѣ е човек, човек, нит' прави разлику, ил' он знао ил' не-

знао читати, ил' прости, ил' господске халъине носио. Тай споменути едан, паде у очи Гривиѣки, поклони му наклоност, и сво свое чувство. Ханика зна зато, ер без Ханике не може се Гривиѣка ни маѣи. Гривиѣка, да се против каквог Ханикиног злоупотребленя осигура, увуче и Ханику у свой интерес и своя чувствованя. Ханики то ниѣ тешко пало, ер веѣ ниѣ била тако шкрупулозна, ер се веѣ преѣ научила са паорским момцима у колу играти. Доѣе у госте и нека Ханикина сродница, млада девојка као капля. По жельи Гривиѣевой морала се она ту дуже бавити. Да неби какво злоупотреблиенѣ учинила, Гривиѣка и Ханика увуку и ню у свой обшти интерес и своя чувствованя.

Тако ѣ една покварена душа две душе жртовала. И куѣвна заграда може страшне грехове сакривати.

Мало по мало, почела се и Ханика од Гривиѣке отимати. Хоѣе да ѣ независна, хоѣе да постане поред Гривиѣа и Гривиѣке треѣа сила у куѣи.

Гривиѣка се бои, да Ханика не преотме ма, па ѣе бити по све белая. Саветуе се са Гривиѣем о Ханикиной удадби. Гривиѣ на то

радо пристае. Гривићка тражи за Ханику ђу-
вегие, она е у том врло вешта, ал' опет не
може да успе; на гласу е Гривићева кућа раз-
нешена. Сваки се бои. Гривић хоће и приличну
жртву да принесе; ништ' не помаже. Нуде Ха-
нику ситне сорте людима, нико се не да на-
мамити.

Ханика се разболе, и лежи од врло опасне
болести. Још ние к себи дошла, а дође Бранко
па му се допадне.“

„Сад већ знам шта се после стало од по-
четка до края,“ упаднем му у реч.

„Незнаш све ни ти ни Бранко, ер да сте
знали, неби е Бранко узео. Слушай само. Гри-
вићка е чула, да Бранко сваком лако веруе,
на дату реч много држи, па е само на то ишла,
да даде реч, после ће све само ићи. Она е то
докучила. Она е научила после Ханику како с
Бранком да се разговара, да се пред њим пре-
твара што год болѣ може. Знамо и то, како е
Гривићка Бранка у В. просила, и молила га да
што пре ствар краю дође, ер се бояла, да се
што не прочуе, и женидба поквари. Зато е она
Бранка и тебе за то кратко време кое куд
вукла, и код свои приятеля и неприятеля, само

да вам ништа до ушию не дође. И то знамо, како су у страу били, кад сте се са сватови задоцнили. Тако су они цел своју докучили. Од оног времена, од како е Мачковић из Гривићеве куће изостао, до оног времена, како е Бранко у њиову кућу долазити почео, прошле су три године. И за то време се Ханика поред Гривићке добро изпрактицирала; неможе рећи да није девованћ провела. Само ми е Бранка жао. Цео свет се нђговом кораку чудило, и са-жалђвао га.“

„Та ел' могуће да е све то тако, као што си исприведао?“

„Зна то свет, а моя жена чула е од Гривићкине присне приятљице, која е, као што реко, све тайне Гривићеве куће знала. Још би могао ваздан о њима приповедати, ал' мислим доста ти е и ово, а од други ћеш опет друго што чути.“

„Но, та Гривићка е жениялна интриганка, кад е тако што произвести могла.“

„И поред малог талента, велике се интриге чинити могу, само кад човек савест под ноге метне. Ја с мое стране кажеж, да е то од Гривићке крайњи безобразлук био, едном

човеку, који је никад увредио није, тако што наметнути.“

„Ест, право имаш.“

„Ест, крайњи безобразлук,“ повиче чика.

„Мож'те си сад представити, како мора бити Бранку. Мени је жао и састати се с њим, питати га несмем, а сам се неће потужити.“

„Само да сам ја био код куће, неби ништ од тога било; познао сам ја добро госпођу Гривићку.“

„Ал' на последку може још и добро бити, млада је женска. Колико сам ја такви познавао, па сад су као мустре,“ рече чика.

„Ми обично само оне у рачун узимамо, које су покајане Магдалине; ал' заборавили смо на многе стотине, и стотине хиљада Магдалина, које кад су већ многе люде несрећнима учиниле, у яду и болештинама, у шпиталу и на ђубрету скапавају,“ рече жестоким тоном учитељ.

„Зато треба питоме тражити, а не дивљѣ. Ди ћете ви лисицу припитомити? Лисица и кад се смее и ласка, и онда показује зубе, па кад је највећма гледиш, хоће да те ује. Зато сам ја срећан човек, што сам мою високородну, ми-

лостиву госпожу за супругу имао. Ах, то је била воспитана, но бл госпођа; да ми се таква партија нађе, одма би се женио. Ал' оставимо сад све то на страну, хайд'мо мало да се разберемо; ја водем Бранка, ал' зато неможе ни он желити, да његова судба мом здрављу шкоди. Док сам све то слушао, мука ми је било, и кад би данас још едared тако што слушао, добио би запаленѣ мозга, па могао би умрети. Помоћи ће Бог још и Бранку, а баш и зато у име његово будимо весели. Да се куцнемо, живио!“

„Живио, живили!“

Чика се јако зарадовао, па је почео своје вицеве изводити.

„Доста је било разговора о Гривићки, па знам да би и вас поред свег тог на танак лед навукла. Бадава, ми люди робови смо женски. Ево већ четрест година како сам курмахер, и нисам никад био ружан човек, па ме и дан данашњи женске варају. Оне истина и себе преваре, ал' најпре нас. Чудна су створења женске. Ако си врло добар с њима, није добро, ако си груб, није добро. Незнаш кад су горе, ил' кад се инате, ил' кад ласкају, ил' кад

плачу, ил' кад се смею. Па им чувства никад не можеш погодити. Сад им се допада висок, сад мали, сад гарав, сад плав, сад врло млад, сад средан, па кадкад и матор; сад крупан, сад ситан. Кадкад има женска како валяног мужа, па опет очи баца на такове раге, да се самном ни из далека успоредити не могу. Я сам питао едну старию даму, коя е славно живила, одкуда то долази. Она ми е рекла, да е то неки магнетизмус. А то лако може бити. И я морам имати много магнетизмуса, ер не-знам, ил' ме младо, ил' старо веѣма воле. Я се и лудим кадкад код дама, па ме опет во-леду. Чудили би сте се од како млади дама пукете добиям, па из цвеѣа читам шта о мени мисле. Но не чудим се што су прама мене лю-безне, ал' да знате тай вражки магнетизам до-кле их прама лошии доводи. Кад види дикоя каквог холосаног, измедецинираног човека, кои има ладнию крв од рибе, а она да се помами, юф, каже, ал' е нобл. Я мислим да е све то код нѣи само обичай, а ни саме незнаю зашто и крошто."

„Право имате, ал' тек ѣете и то допу-стити, да се увек мора пре допасти какав эле-гантан, нобл човек, него какав калфиѣ?"

„То се зна. Мени е мучно кад чуем дикое люде међу дамама кад говоре, па свака трећа реч им е любим руку, милостива, ал' е гадно време, биће кише. Па опет имаде и међу фрайлама и госпођама, кое се незнаду наћи, кад им човек какав комплимент рекне, но одговоре: о молим вас, немојте ме исмејвати, има лепши од мене, њима то кажите... одма се види да немаю бонтона. Но што сам пређе о мушкима рекао, немојте господин Наранџић на себе примити, ер я вас поштуем као едног отменог господина, и зато да вас Бог живи.“

„Господин чико! Я сам одма вас заволео, то сте могли сами приметити, ал' сад сам вас тек познао да сте прави галантом, достојан да се самном дружити можете. Премда ми отац можете бити, зато опет допустите ми, да од данас с вами „пер ту“ будем. Живио.“

Сад преко руке чашу испиемо и полюбимо се.

Чика радостан обрише си бркове.

„Я у мом животу никад се нисам са гогама и ђифтама мешао, но с люд'ма од ранга. Ал' никад ми није тако сладко пало као данас.“

што сам с тобом, брате, пер ту постао, за чим већ од три дана чезнем. Вива компанија!“

Тако ја са моим чиком постанем пер ту, и весели смо се још донikle, и то са сами вицеви. Најинтересантније је било, кад је чика приповедао неколико његови штиклова из младости, и из његове женидбе. Толико сам се смејао, да су ме већ и бокови заболели, и морао сам одма шолу кафе попити, да ми неби шкодило. Жао ми је што вам те његове штиклове не могу приповедити, ер ме је молио, да то нигди нипошто не чиним. ер би га компромитирао, па морам реч одржати.

Одемо спавати.

Сутра дан у јутру мислим се шта ћу сад да радим. Ил' да останем још који дан, ил' одма да идем. Чика знам да је на свашта склонџи, ал' шта ће домаћин рећи. Ал' бадава, ма шта рекао, морам ићи, и то у В. да видим шта Бранко ради.

Домаћин мой неће да ме пусти, ал' кажем му, да је све бадава, да морам ићи, и то кад сам му споменуо да Бранка ради идем, а он је одма пристао.

Опростимо се, седнемо ја и чика на кола и одемо.

Чика неби бранио да смо још неколико места обишли, ал' за мою љубав готов е до В. пратити ме, па кад се онде мало проведе опет ће се вратити. Куда? то ни сам чика незна.

Већ сам се наситио сеоског луфта, сад сам се опет зажелио вароши. Ние шкодило што сам се мало прошао. Прво, цигерици е на хасну, друго, дознао сам много коешта о Бранковой женидби, а треће, добио сам интересант загорело лице.

Интересант е како смо у коли седели. Ј танак, мало подужи, седио сам с десне стране. Кола су откривена, прашина велика. Ј сам на себи имао блуз, на глави танка капа са подужим шилтом. Чика е до мене седио, скупљѣн, таман мени до рамена. Пасија га е било видити. И ту се показао као практичан човек. Премда е врућина, опет сав се увио у крогну од япунцета, велике бркове пустио е сасвим на уста, тако исто и трепавице, па тек вири. То е зато, да му бркови и обрве пра зауставе, да му не иде у уста и очи, па тек редко говори,

а помало дише, и то више нуз прси него нуз нос. То е филозовия живота, само да дуже живи, да може уживати. То е стари бранденбургер. Кад остарим и я ћу то исто чинити. Оставимо га.

„Чико, ти као што видим, умеш живити.“

Чика мете парче япунцета на уста па говори.

„Я мое здравлѣ чувам. Хоћу и да проводим, и да будем дугог живота и здрав. Неби я могао тако издирати да на себе тако не пазим. Да дођеш симо к мени, па да видиш мой квартир. Ту ти е све чисто; соба, у којој спавам, мора се у ютру и у вече луфтирати, да приятан ваздух из баште уђе, обдан е све затворено, да ни една мува ући не може. А другом недам онде спавати да ми ваздух не поквари.“

„И то све здравля ради?“

„А да, здравлѣ е прво.“

„Ал' чуваш твой кордован.“

„Кад га подерем, не могу га више код ледера купити. Ал' зато и есам здрав; ел' да добро изгледам?“

„Врло добро, нико неби рекао да имам шесет година.“

Сад я опет извадим четкицу из цепа, па се гледим у огледало. Врло добро изгледам, сам се чудим.

„Чико, богати како изгледам?“

„Врло добро, интересант.“

„Види се да си био блед, па сад си мало поцрнио, ал' под црнимом опет се види господска фарба; сад ће тек правити даме рундум око тебе.“

„А шта мислиш, би л' био кадар какву даму обвезати?“

„Те како, особито кад си богат као што чуем.“

„Имам спаилук.“

„Ту се може правити гранде фантазия.“

„Ал' осим богатства би л' могао?“

„Би, ал' само у полу.“

„Ал' я неби рад због богатства.“

„Една воле најпре лепоту, па онда богатство, друга најпре богатство па онда лепоту. Тебе би за обадва на еданпут.“

„Ти ми ласкаш.“

„Неласкам ти, я да сам девојка ни у ког се неби залюбио, само у тебе.“

„Ха, ха, живио чика.“

Сад мало уђутасмо.

Чика опет стисне уста, па е тако лице начинио, канда више до куће разговарати се не мисли.

Мало се и я бацим у мисли, па мало по мало дођемо у В.

VII.

Идем Бранку у визиту. Мислим се, како љу се прама Бранка владати. Ако е и полак истина што сам чуо, већ е зло. Ако се он не узтужи, ништа му споменути не смем,

Идем к нѣму; срце ми куца.

Дођем до куће. Бранко седи у горнѣм штоку. Чуем већ од доле неко кикотанѣ, глас ми се познат чини. Кад горе, а оно пред куйном едан слуга, две слушкинѣ и Бранкова милостива церекаю се. Милостива како ме опази, промени лице у озбиљније.

„Службеница, господин Наранциѣ, одкуда ви, нема вас никад код нас, изволте унугра.“

Уђемо.

„Како здравлѣ служи, милостива, нисам вас већ одавно видио, шта ради Бранко?“

„Ние код куће, некуд е отишао, ал' ће скоро доћи, извол'те сести.“

Седнемо.

„Бранко вас еднако споминѣ, знамо да сте на путу били, сигурно сте се тек сад вратили.“

„Још синоћ.“

„Далеко сте били, знам да сте добро провели?“

„Био сам на више места, био сам и код ваши, милостива, код господина Гривића, поздравили вас, и чуде се што им недођете. А есу л' молим они код вас били?“

„Још нису, и чудим се томе. Ал' вальда много посла имаю. Знате, још ние добио поклон ни кум, ни стари сват, ни девер, па у хитрости ни я нисам сав аусштафирунг добила, још имам зимњи и летњи халбина и шешира да добием, па су му обрekli, да ће ми кад се удам и шумук купити. Сигурно сад су због тога у послу, па још не могу доћи. А есу л' здрави?“

„Здрави су.“

„Нису ми пишта поручили?“

„Ништа. Нисам видео онде ништа од аусштафирунга, сигурно већ е упаковано било да се пошље, па га још нема. Ёл' здрав Бранко?“

„Све га нешто глава боле, па не може да спава, и тако мало изиђе па се по сат два сам шета.“

„Како се, милостива, находите у брачном животу, ако смем питати, ние л' вам необично, есте ли се већ научили?“

„Сасвим, без разлике, као год да сам већ од неколико година удата, сваки се чуди. Гди-кое не смеду ни да излазе, а ја, само да е слободно било, други дан би се тако показала слободна, као млада од три године дана. Ето и Бранка.“

Бранко лаганим кораком к мени дође, увати ме за руку,

„Добро дошао Милане, седнимо.“

Мало зађутасмо, ја Бранма гледим, Бранко мене. Бранко крадом погледи на жену, па озбиљан поглед на мене баци. У десет година стари изгледа. На стиснутим устима показуе му се душевна борба, а образ усилива се сакрити ту борбу. Гђа Ханика гледи на Бранка, чека да он започне; види се да е наш поглед мало

забунюе. Я не смем да га питам, како е Бранко, ер већ са нѣга читам како му е, па сам се укочио и чекам да он започне; а Бранко е све то приметио, па усилѣно хоће све да забашури.

„Па како си ми Милане, гле како си поцрнио, то е знак да ниси много био са женскимма, мора по полю да си се мотасао, па нешто си ми се усићио?“

Бранко се силом смеши.

„Брате, ди ти нисам био, и међ бранденбургерима, и правио сам страшне еробрунге, чекай, имаћемо времена о томе разговарати се. Па да знаш код кога сам још био? код Зорићића учитеља, нашег старог приятеля. Како ме е тај лепо дочекао, исприповедали смо се, било е и о теби доста разговора. Жао му е, што ти ниси знао за нѣга, а он за тебе, а нисте далеко били едан од другога. Еси л' чуо што за нѣга, знаш ли да он одавде на две штацие седи?“

„Чуо сам не давно, камо срећа да сам га одавна потражио; па ди си још био?“

„Био сам код твои у О. Сви су здрави,

и поздравили вас, чуде се што вас још бодњи нема.“

„Ј мислим да е у реду да они нас најпре виде, ал' од венчања ни гласа им не чуем, Е л' Ханика, вальда их твой штафирунг толико задржава?“ рече пикантним тоном Бранко.

„Вальда, може бити,“ одговори сипљиво Ханика.

Госпођа Ханика оде у другу собу; сигурно посла има. Нас двоје продужимо разговор.

„Па есу л' рекли, да ће скоро доћи?“

„Ни речце.“

„Знам ја зашто не долазе. Па бога ти, како ти се допада онај живот онде?“

„Врло добро, провео сам баш онако по вољи, начинио сам већ и познанство.“

„Нећеш ли се и ти женити?“

„Овом приликом не.“

„Ј мислим још у твојем веселю да играм, ал' тебе е тешко уловити, ти си већ препреден лисац, него тако тек тумараш па свет квараш.“

„Видиш како ме вређаш, дакле кад правим лустрајзе, онда свет кварим? треба да знаш, да сам свуд добро примљен.“

„То веруем.“

„Па шта, зар не веруеш?“

„Та веруем, ал' не због твои пачии ногу и родиног врата, већ што чују да си богат удовац, па сад би се наравно све за тобом помамиле. Да си така голя, као што си био пре нег што си узео нашу негдашню милостиву, видио би си, неби те нико ни гледао од женски; неби ти онда помогао сав твой наранцићки виц. Но сад то на страну, хоћеш ли код мене ручати?“

„Не могу имам госта.“

„Каквог госта?“

„Да знаш каквог; неког чику.“

„Чуо сам за нѣга, кажу да е особити бранденбургер, пре су га звали голубом, док ине аматорио, чуо сам за нѣга, жао ми е што га не познаем.“

„Познаћеш га. Он ме е доведе допратио. То е особити човек. Свуд ће ићи кудгод хоћеш. Цео свет га воле. Кад си већ све исцрпио, кад већ незнаш како и гди да се унтерхалтуеш, чика као неки таузендкинстлер одма што измисли, па немай бриге. Ал' данас не могу ти га дати, ер е и нѣгова воля била да

онде ручамо, ди смо уговорили, а то е у мом хотелу, но кажи кад да дођемо к теби, ил' кад ћеш ти к нама доћи?“

„После ручка; чекай ме.“

„Е добро, сад и онако имам посла да на- купуем што ми треба, па ћу те после ручка чекати. Сад збогом.“

„Е сервус.“

„Збогом, милостива,“ вичем, она извиђе, „збогом.“

Отидем.

Бранко ми се чудан видио. Сад сам био сасвим уверен о томе, што сам на путу чуо. Какав е то поглед у Бранка, па какав разговор, све на инат расположен. А како ми е било, кад сам чуо милостиву код куйне кикотати се. Мислим се, Боже мой, шта ће од ови люди бити. Добра бити неће, пре ил' после. Гђа Ханика ние више она Ханика, коју смо први пут у О. видели; нѣн садашњи изглед, поглед, манири више су за едну приличну шту- мадлу. Нит' се Бранко што фали, нит' ми говори, како е сладак тај брачни живот. Хайд' оставимо га, види ћемо шта ће будућност донети, може бити да ће све добро бити.

Дођем кући, а чика ме већ чека. Он није хтео самном Бранку да иде, а веби ни у реду било, док не видим како је код Бранка. Нисам био сигуран да ћу га са женом заједно наћи. И чудим се, како је све то преко срца узети могао, и то без сваког интереса.

Чика ми приповеда, како се шетао по вароши, па онда своје старе пријатељ посеђавао. Пита ме кад ће одлазити. Кажем му, кад се њему уздопада, стои му на дишпозицији. Он каже, да ће још едан дан бавити се, па онда опет далџ.

Седнемо да ручамо и то на само. Чика ми после ручка шаптајући приповеда, како је свашта слушао о Бранку, чудеса, како цело свет зна, да је Бранко незадовољан, да је преварен. Каже да се баш радује што ће Бранко к нама доћи да се с њим упозна.

Падне нам на памет и Ђлка. Чика каже, да не треба ту прилику пропустити, нека се изврши тај абентаер, а он ће на руци бити. И ја се слажем с њим, ал' морам најпре са Бранком да сам на чисто. А друго, морамо се мало о томе и са Десићем посаветовати, ер без њџга с Ђлком корешпондирати не можемо.

Десић како чуе да смо код куће, знам да ће одма ту бити, и тек што ние ту. Чику дакле утишам, и уверим га, да другчие бити не може.

Чекамо Бранка, још га нема, већ е чика нестрпелјив, каже, тај већ неће ни доћи, бог зна какови се црви нѣму по глави врзе.

Кад ето Бранка.

Бранка чики, чику Бранку ауфируем.

„Ево Бранка, чико, што сам ти о нѣму приповедао.“

„Драго ми е особито, имао сам срећу много свашта коешта о вами чути,“ рече чика са комплиментом.

„Ово е чика, незнам да л' га познаеш, честит муж.“

„Имао сам част много добра о вами слушати.“

Рукою се.

Бранко баци полупоглед на чику, чика мери Бранка, па на лицу му се задовољство јави. Знам шта мисли, као баяги и овај мора бити наш.“

Ту се сад заведе разговор, кои ние дуго трајао, ер е Бранко расут био, па час о едном час о другом предмету говори, види се да тек

чике и отикецие ради говори, ер ма шта смешно чика говорио, ние се насмеяо. Чика е то приметно, па се извињава да мора ићи да Десића потражи; препоручи се и оде.

Сад смо сами.

Бранко хода горе доле, час руком косу тера уз брдо, час браду глади, час главу горе, час доле. Чекам да он почне.

„Ал' сам, мой брате, накаляо са тим моим тастом и пуницом.“

„Како то?“

„Та још нису били код мене, нит' што пишу, нит' поручую.“

„А шта ћеш да ти поручую, шта ти е бриге до њи?“

„Ал' езуитски говориш, та нису још мојој жени ни најнужније ствари послали.“

„Па вальда ће доцније послати, вальда ће страшно да се покажу, па даю си времена.“

„Мани се тога; искрено да ти кажем, не допадаю ми се ти люди. Та њиова велика љубав и ласканѣ, док се нисам оженио, а сад чине се и невешти. Казали су, да ми даю њиову кћер, а не ранѣницу, а овамо оправили су е као какву слушкињу.“

„Па ти ниси ни тражио ништа, ер да си тражио, а ти би си их обвезао био; ти си само девојку узео, па кад си с њом задовољан, а ти шта тражиш далѣ.“

„Ја ништ' не тражим, ал' само то није лепо, што се у свему невешти праве. Зашто да нас избегаваю? Из тога се види, да прама жене мое и мене немаю ни любви, ни наклоности. Ал' кажи ми право, еси л' био код њи?“

„Био сам.“

„Колико си се онде бавио?“

„Ни едан дан подпуно.“

„Како су се прама тебе показали, какви су прама мене?“

„Хоћеш ли искрено да ти исповедим?“

„Молим те сасвим онако као што есте.“

„Показали су се сасвим ладни. Био сам са чиком онде. Ако имаю с вама штогод, бар могли су мени другчје лице показати, бар ја с њима немам ништа, ал' они су због вас и прама мене били ладни. Гривић се бацио у своју свакидашњу флегму, онако ме је примио, као каквог свакидашњег човека, о ком не мариш ил' му дошао, ил' не; она ме је опет са усиљном етикециом предусрела. Њму о вама ни

бригеша, тек од беде запита, шта ти не долазе; а она у другој соби почела се тужити, као баяги што још нисте к њој дошли, а овамо ред е био на њима. Тужила се после тога, колико су о веселю потрошили, да е од њи доста што су твојој жени као сиротом девојки учинили, да више не може ни она од њи изскивати, едном речи, оданде не можете се ничему, баш ни пријатељству надати. Почела е и тебе пецкати, како си ти чудан човек, како се о теби свашта говори, но ја сам јој добро уста запушио, дошла е у забуну да јој се све глава пушила. Чудио сам се како може една женска тако дволична бити, па сам се едио да спавати нисам могао, нит' сам хтео дуго да будем са Гривићем, и са његовим бренбургерима, с којима се картао. Учинио сам се страшно солидан, па у јутру кажем да морамо даљ. Они су ме тек у толико задржавали, да се не примети да не бране за мене, тек су еданпут флегматично казали, „а зашто не оставете,“ па ме даљ нису нудили, не као оно пре твоје женидбе, кад су нас готово за јак унутра вукли. Из свега сам приметно, да би волели да нисам ни дошао, и да би волели

да им ни ти никад не дођеш, знаш да и они неће к теби доћи. Ово ти искрено говорим.“

„Сад већ све знам, сад ми се тек очи отварају, ко би то икад рекао о тима людма, те сладке нђиове речи, на такве езуите још никад нисам наишао.“

„Особито Гривићка. Из свега сам видио да е хтела Фрайлу Ханику да ти на врат обеси, немой се нађи увређен што тако говорим, ја хођу да поштуем твоју гђу Ханику, немам ништа против нђ, ја сам ти казао само што сам на Гривићки приметио.“

„А шта чуеш, шта свет говори о мојој женидби, то ест... хтео сам да кажем... о Гривићу и Гривићки?“

„То есто што сам ти ја казао, то ест... има кои и више ковшта говоре, а особито о Гривићки, ал' знаш, и свет свашта лупа, зато сам све то на едно уво примао, а на друго на полъ пуштао.“

„Хм, дакле то си приметио, и то свет говори.“

„Па мани се свега тога, нек говори кошта хође, само кад си ти задоволян.“

„Право кажеш. Само молим те немојмо о томе више говорити.“

Знао сам већ колико е сати, кад Бранко тако говори. Ние нѣму било ни до штафирунга, ни до тога што Гривићеви к нѣму не долазе, већ му се друго коешта по глави мути. Не треба ни да вам кажем шта. Ја сам му читао све на лицу; он е своим питањма хтео да покрие праву своју бољу, а да зна да сам већ из нѣгови речи и очию извидио шта му фали, знам да ме неби ни запиткивао.

Бранко замишљѣн хода горе доле, ја чиним се канда то и не примечавам, но узео сам на асталу лежеће новине, па као баяги читам, а овамо кад Бранко е леђа, а ја га гледим и мерим, како лицем к мени, а ја очи у новине забодем. На еданпут разбере се па стане.

„Милане опрости, морам ићи, имам много посла, па онда идем на кратак пут; ти знам да ме још оставити нећеш, ти ћеш си наћи донде каквог занимања, Десић и чика су твоји люди. За две неделѣ нит' ме тражи, нит' ћу те тражити, збогом.“

„Збогом.“

Стиснемо си руке, па се тако растависмо.

Рад би био још више с њим говорити, и радо би га задржавао, ал' знам да е тврдоглав, па ме послушати неће.

Сад сам сам. Страшно ме тишти Бранкова судба, па се боим да се не разбодем. Морам си тражити какво весело заниминѣ, да ми малко разведри невесело срце. Мислим се о Ђлки. Ал' мрзим сад путовати. И ту се морам са чиком и Десићем посаветовати. Закључим да чичу још мало задржим, знам сигурно да ми одбити неће. Он е досетљив, па ће опет паметно што за срце измислити. Чекам га чекам, већ се лутим што не долази, кад на еданпут неко клопка на врати, а оно Десић и чика.

„Слуге смо покорни,“ рече Десић.

„А, господин Десић, већ давно нисам имао срећу, седите, па како сте проводили до сада?“

„Врло добро, штета што нисте ту били, имали смо едан врло леп соаре.“

„Та вальда ће и од сада што бити. Веруйте ми, већ ми починѣ бити дуго време, дед', чико, шта би сад добро било чинити?“

„Да сам као ти, знам шта би чинио. Начинио би едан страшан јукс, и то са женскимма. Ј кад сам у Бечу био, правио сам такве јуксове.“

„Да чуемо какав би то јукс био?“

„Већ од јуче се о том мислим. Да се даш у новине метнути, да се жениш, и то одма и кондиције уметнути, па треба назначити, ди ће се персоне видети.“

„Видиш то е леп план, и до сад никад ние ми на памет пао, морамо и то пробати.“

„Само сад како ћемо, хоћемо ли да се то само фрайла, ил' дама и удовица тиче, хоћемо ли и богате и сироте уметнути?“

„Све без разлике. Бог зна, може ми се која допасти, у станю сам узети и богату и сироту; само е питанъ, хоће ли долазити?“

„Те колико нъи.“

„Сад е питанъ, ди ћемо место определити; овде не може бити, а не може бити ни да узмем какав слободан квартир, ние резон, у каквој [трговини адреси да се даю, и то ние у реду, писма пост ресторат, и то ми се не допада, може каква хунцвутария бити, да писмо другом дође до руке. Не допада ми се ни то, да узмемо какав пункт на променади, ил' на другом месту за рандеву, ди би се видети могли; то е комисно; треба да се то догоди

на каквом солидном месту, и то код какве женске персоне, која поверења има.“

„Ја знам баш такву. Воспитана је и свуд је радо имаю, зна се обходити и са nobl, и са нижим светом. Ньой се сваки воверити може.“

„Па ко је то?“

„То је само една бабица, ал' што се воспитаня тиче, могла би грофицу шпиловати, зове се госпођа Ливия.“

„Госпођа Ливия? од куд је она?“

„Она је од некуд' из далека, од врло добре куће, па је пострадала, ал' је способна, и шармант у свачему.“

„Нема ли угасито плаву косу и плаветне очи као небо, лице бело?“

„Ест.“

„Знам ко је; у толико болъ, е л' давно овде?“

„Нема пет месеци, па је већ све куће задобила.“

„Знам је као девојку, лепа, умиљата женска је била.“

„И сад је таква.“

„То ће најболъ и бити.“

То је она иста Ливия, која није хтела Бранка

дочекати, док се из далека врати, па е била несретно удата, и постала е бабица.“

„То ћемо код нѣ визиту учинити, знам да неће за зло примити.“

„Баш ће јој мило бити; ономад вас е баш споминяла, каже да вас врло добро познае, и господина Бранка, и ви ню да сте познавали, но сад мисли, да би сте се од нѣ устручавали, она би за срећу држала да е посетите.“

„Хоћемо, е драге волѣ, и никад неби смо болѣ што за наш план погодили.“

„Ништа нам друго не остае, него визиту учинити, па онда у новине. Ако е по волѣ.“

„Хайд'мо.“

И чика повиче хайд'мо, дуго му е већ било на едном месту.

Дигнемо се и одемо.

Дођемо до едне лепе велике куће. Десић каже да ту седи гђа Ливия. Покуцамо на врата, и уђемо унутра.

„Драго ми е особито.“

„Господин Наранџић,.. господин чика Голубовић...“

„Драго ми е, извол'те сести; господина

Наранцића већ одавна имам срећу познавати, па да сам га само вид'ла, одма би га познала.“

„Маркирато лице, милостива,“ рече чика.

„И ја би вас познао, милостива, по вашем оку, између стотине; ал' сте и били фрајла, не да вам ласкам, и лепа и нобл, и богата.“

„Немојте ми молим вас то ни споминјати, камо срећа да сам сад оно што сам била, знала би како треба у свету живити. Вами е познато, ди е мой муж био карташ, па ми е све профуќкао. Фала Богу што га црна земља покрива, па сам сад бар на миру.“

„Не фали вами ни сад ништа, милостива, ви сте и сад любведостојна.“

„Шта ми е сад любведостојна, кад свет само на новац гледи.“

„Молим вас, нећу да питам како вам се води, но само, есте ли овде задовољни?“

„Фала Богу, за сад сам задовољна, свуд сам у куће примљна, и не женирају се од мене ни највеће госпође. Но ви, господине, вами знам да се добро води; чула сам већ одавна како сте добро прошли.“

„Чули сте сигурно за мою срећу, да сам се богато оженио?“

„И то још како, чула сам.“

„Чули сте и за мою несрећу, да се моя милостива супруга усопшила, и мене на овом свету самог оставила.“

„То је жалосно, ал' лако вам се може помоћи; ожените се.“

„Лако вам је то казати, ал' кад ме нико неће.“

„Ха, ха, вас неће, на сваки прст десет.“

„Ето вас прву да запитам.“

„Ви још и сад ђаволите, као кад сте момак били, но код мене то не гилта. Сад сам се већ и ја испрактицирала, нисам ни ја више девојка.“

„Ја знам, милостива, куд ви шибате, као баяги ја сам већ као момак био интересатор. Оно је друго било, па и онда нисам баш тако за интересом трчао. Ви сте били и лепа и богата, па не можете казати да сам лудовао за вама.“

„На то би вам другом приликом могла што казати.“

„Знам шта мислите; ал' те, Бранко је био онда ваш шампион.“

„Па есте, ал' молим вас, да вам прекинем

реч, немојте заборавити што сте хтели казати, шта ради, Бога вам, Бранко, ил... Фалила сам... господин Бранко; „он ту седи и не давно се оженио, но још га вид'ла нисам.“

„Чудим се како га вид'ли нисте.“

„Кажу да е више на страни.“

„Есте, ал' шта Бранко вас зар још и сад интересира?“

„Интересира ме само судба нџгова, друго ништ. Ј с њим никад ништ имати не могу, ја сам прама нџга пофалила, треба да сам га дуже чекала, ал' моя гувернанта ме на противно наговорила. Он ме е омрзнуо, с пуним правом, па кога он еданпут омрзне, тога више никад не заволе. Незнам да л' зна да сам ја овде, ал' и ако зна, баш да ме види, знам да ми неби прословио. Ал' мени га е опет жао.“

„Па шта вам га е жао, та он се по свом њефу оженио?“

„Ха, ха, то ви још ништ не знате. Нећу ништ да говорим. Ј сам е еданпут вид'ла, па већ знам колико е сати, а наслушала сам се доста.“

„Та и болџ да их се манемо, знате и свет

е неваляо, свашта измишљава. Но како ви, тако лепа млада удовица да се неудате?“

„Знате, кога змија уе, тај се и гуштера бои.“

„Зар смо ми гуштери, милостива?“ пита чика.

„Још и горе.“

Молим, милостива, я нисам гуштер, ево цео свет зна да сам се голуб звао,“ рече чика, ком се Ливия допала, па се у разговор и он хтео упустити, ал’ е фијаско начинио, ер га е Ливия тек преко рамена смешљиво погледала, па му ние ништ’ ни одговорила. Морам опет я да започнем.

„Милостива, знам да сте имали као удовица доста прилике, па опет се нисте хтели удати.“

„Молим вас, сад една женска, као што сам я, мора добро очи отворити. Док сам курс слушала, било е ту млади медицинара и кирурга, кои су ми хтели кур да праве, ал’ я на те фићфириће ни гледала нисам.“

„Редка добродѣтель, то вам на похвалу служи. Ал’ молим вас, како би ми сад у кредиту стояли, то ест я, бил’ се могао оженити,

и то извините ме, не разумем тако да с вами, ер будите уверени, да су ми прошла времена још у спомену, и да вас поред Бранка као рођену сестру сматрам, па кад би сте баш и имали прама мене наклоности, што немате, и нисте ни имали, опет неби вас могао узети, тако ми долазите сродна. Но да ми е онако, која ние тако сродна чувства, па да се сроди, то неби марио...“

но и „Коме лакше него вами.“

„Ал' немам познанства.“

„Лако е с познанством, кад се која има с каквим честитим упознати.“

„Молићу, ви овде имате познанства?“

„Имам, ако хоћете могу вам бити провадациница, и онако свуд се о вами распитуе, па кад кажем, да вас одавна познаем, а оне навале на мене да се с вами састанем, и коју лепу реч прословим, но ја сам се устручавала, мислим, може ме господин Наранџић фумигирати, па зашто да се излажем. А сад ми е баш мило што сте ме посѣтили.“

„И мени е мило, у толико већма, што смо се споразумели, ја ћу вам бити увек благодаран. Да вас не увредим, ако би сте и далѣ

намеру имали у вашем садашњем благородном станю и позиву, женском полу и децама, а поред тога и човечаству на ползу бити, то будите уверени, да я велика познанства имам, и могу издействовати, да првом приликом постанете прва вармејска бабица, — а и иначе — све мое остале силе стое вам на дишпозиции. Но сад шта би вас молио. Ви сте моя стара познаница, има ћемо едно прама друго повереня, господина Десића познаете, сигурно ви нђгово, а он ваше поверенѣ ужива, он ме е овамо и довео, а ово е наш сладки чика, он е права кутия, што се тайне тиче. Сад извол'те ме преслушати. Знате, я сам човек гавалер, што е сваком познато, ко ме познае, рад сам у свету да живим и од сада као гавалер, ал' ако дође таква прилика, да ми се допадне, я ћу е узети. Мени е све едно, била фрайла ил' удовица, богата ил' сирота. Я сам се рад у новине метнути да тражим партию, какву већ опишем, ал' кое усхтеду, да дођу на определено место, да се са мною упознаю, да видимо, да л' се едно другом допадамо, да л' нам се нарави слажу. Сад за тай план морамо имати едно солидно место, не у хотелу, ни ди су

мушки, не на променади, не у театру, а то би вальда могло код вас бити, ер као што ми е господин Десић говорио, ви сте овде врло добро примљени, и из највећи кућа вас посећаваю. Я би дакле желио, да се у смислу кондиция те персоне код вас инкогнито, ал' страшно инкогнито, прияве. Я се надам, да ћете, ако се примите, том благородном задатку подпуно одговорити. Смест ли си надежду давати?"

„Мени е особито мило, што ми толико поверенѣ покланяте, и трудићу се, да све на ваше задовољство учиним. Оно нек се зна ди се имаю приявити, и мора се знати, кад се у новине метне, ал' то сигурно неће нико знати ко се приявио, ер ће то код мене остати закопано, а надам се, господо моя, и код вас. Я добро стоим у кредиту, па зато и имам повереня. Тек што сам овамо дошла, па две три куће познала, ове ме опет за неколико месеци тако са другим упознаше, да друга ни за годину дана неби до тог познанства дошла. Одма у почетку се почеше грабити за мене. Зато немайте бриге, извол'те само на мене атресирати, па да Бог да било сретно,“ одговори

гђа Ливия, ове последнѣ речи са мало лука-
вим смешенѣм.

„Е сад знамо на чему смо, нисмо ради
време губити, што е и вами скупо; дакле ми
се вами препоручуемо, као што смо рекли,
стои ли реч?“

„Стои.“

„Е сад збогом док се опет не видимо,
што ће врло скоро бити, збогом, баш ми е
драго што ме е Десић овамо довео, збогом.“

„Службеница, надам се опет скорим се ви-
дити.“

Одемо. Кажем чики и Десићу да се прођу,
а мене мало на миру да оставе, имам нека
приватна писма кући да пишем, па ћемо се на
вечери у хотелу састати. Они се драговољно
одцепе, а ја одо у квартир, најпре напишем
два писма кући, прво е кућа, па онда тек юке
и лудорія, па станем размишљати.

Мислим се о тој бабици, госпођи Ливии.
Како се судба код люди окреће. Каква е то
девојка била, лепа, богата. До душе и сад е
лепа, ал' ние богата. Па шта сам ја био онда
прама нѣ, сирома јурат, имао сам манѣ нег'
ништа, ер иманя нисам имао, а дуга доста.

Од шнайдера и шустера нисам могао по со-
 каци ићи, све сам се морао обзирати, и тек
 кад е Бранко милостиву познао, онда сам се
 ти беда курталисао. Онда да сам е запросио,
 не само да би ми кошар дала, но нашла би се
 и увређена. Држао сам за срећу само да јој
 могу паразол преватити; и то ми е тек онда
 допустила, кад наближе болѣг ние било. Кад
 е заискала чашу воде, а я трчим као луд, хоћу
 нос да разбијем, и мислим да сам велику услугу
 учинио, а она ние ни жедна, тек из шале е
 искала, само да се да служити, па тек воду
 мало кошта, па се насмеши и остави. Мислила
 е, да ће то увек тако ићи. Па гле какве про-
 мене! она бабица, а я спаия. Сад знам да би
 за мене пошла, ал' я неби е узео, волео би
 наново стари сирома Милан Наранџић бити. Па
 како е сад испрактицирана, како се претвара;
 но мене ни она, ни нѣне едномисленице пре-
 варити неће. Да е Бранко био као я, неби га
 Гривићка преварила. Распитао би био све што
 се у Гривићевой кући догађало, и неби се дао
 на танак лед навести. Незнам, допала му се
 Ханика што е болесна била, па интересант из-
 гледала, па е сироче, па Гривић солидан учтив

човек, па Гривићка пуна етикеције; канда ние
 могао и на другој каквој болесници интере-
 сантно наћи, канда нема доста сирочади, па
 ништа неваляду, па канда за неколико пута
 не може се човек и добрим показати. Та ђаво
 се кадкад и у ягнѣћу кожу облачи. Треба ту
 малко и познати и искусити с ким ће човек
 и сладост и горчину овог живота делити. Я
 сам мою узео већ кад смо се добро упознали.
 И я ньой нисам био на штету, ал' іош манѣ
 опа мени. Неби ни Цифрић узео био Фишпау-
 ховицу, да е ние пре добро познавао. Него
 люди све тако по мраку тумараю, па се играю
 жмуре. Я неби Бранкову Ханику узео. Незнам
 зашто, зар за оно мало лица? Лице прође као
 цвет, па ако осим тога нема ни новаца, ни
 срца, то онда не вреди ништа.

Тако сам се дуго мислио, док не дође
 чика и Десић.

Ево и ньи.

„Шта е чико, шта си се ти тако заду-
 вао?“

„Пусти да седнем, учинио сам едан югенд-
 штрайх. Одем я са Десићем на променаду. Била
 е музика, ал' већ е сунце заодило, већ се по-

чеше разилазити. Опазимо две лепе даме, а ми за њима, оне мало брже, ал' ми юримо. Кад смо и стигли, а ми се метнемо у позитуру, а оне почеше кокетирати, смеше се. Чуемо ди се разговараю, чуем и то, како една каже, она лепша, и то смешећи се, онај мали ми се допада, штета што ние млађи, вучем Десића да их ословимо, ал' е он мой шегрт у тим стварима, па се забунио, штета што нисам у десет година млађи, па би му показао шта е чика, ал' још ни сад га се не футирам, ал' он оклева, док не дође неки други и одпрати их кући, и зато сам се задувао. Но ја сам глдан; хоћемо ли сад конференцију држати, ил' после вечере?"

„После вечере, ту ћемо у мом салону и вечерати.“

„И болѣ, ми нећемо да нам пилѣ у зубе кад едемо, ер кад едемо яребице и фазане, они нас гледаю као неко чудо, мисле да ћемо банкротирати, а то е код нас што обично, ние л' тако?"

„Тако е чико, баш си ми сад дао густ на яребице, хайд'мо, звон'мо, па да вечерамо.“

Звонимо. Дође келнер, баш све дамо оно

донети, што е чика хтео, и све е добро било, ер е чика бонвиван да му пара нема, па ништ неће што е зло.

После вечере саветуемо се. Реч е о том, како ћемо за женидбу анонцу начинити. Едан оће овако, други онако; сваки има у нечем право. Ја си све у мисли забележим, а најболји сам на перу, па онда две анонце напишем. Прва е овако гласила.

„Едан млад човек, нешто преко тридесет година, тражи себи заручницу. Он има годишнѣ 20,000 форинти прихода. Заручница, ако е преко четрдесет година стара, мора имати 20,000 ф. годишнѣг прихода, ако е од тридесет до четрдесет, 10,000 ф. од двадесет до тридесет 5,000 ф., од нетнаест до двадесет 3,000 ф. Од прве категорије не мора бити лепа, од друге нека е само прилична, од треће и четврте мора бити врло лепа. Због какве изванредне околности може се у последњим двома категоријама нешто и попустити. Крштена се писма не изискују. Адреса на хауемајстора куће бр. 1200. Дотична дама има се ил' лично ил' са фотографираним портретом онде представити. Тайност ће се најстрожије наблюдавати.“

Друга е овако гласила.

„Едан стариег доба, ал' имућан човек, жели се оженити са едном сиротом девојком између 15—21 године. Мора лепа бити и добра газдарица; друго се ништ не тражи. Даля известия са атресом на кућу бр. 1000 код хаузмајстора. За тайност ямчи се.“

Обе анонце одобрио е и чика и Десић. Брой 1000, ту седи една присна другарица гђе Ливие, па ме Десић уверава, да се о ничем не сумњам, онде е тако исто сигурно као под броем 1200. Хайд' да пробамо. Десић ће и то Ливии на знанѣ дати.

Сад дам обе анонце Десићу, да их у новине стави, ал' додам и то, да чуваю тайну, да се я сасвим не шалим, ер ако би ми се која допала, могу е и узети. То сам и зато рекао, да се неби Десић са тим јуксом у напред дегод пофалио, па и чика да се ди из јукса не изрече.

Десић оде, а я и чика останемо, но нисмо се дуго бавили, легнемо и ми.

Сутра дан дође Десић, и яви нам да е већ у новине метнуо, и сутра ће изићи. Добро. Но још ми и глас донесе, да ће и на бр. 1000

тако исто све у реду бити, као код гђе Ливие. Са хаусмајстерима е у споразумленю. Десић ми још и едно писмо преда. То е писмо предано неком страном приликом госпођи Ливии од стране Ђлке, да га мени како год достави. Познате су биле. Ђлка ние ни пошти веровала, но послала га е по свом поузданом човеку. Отворим писмо.

„Сладки Милане!“

„Ти си за мене сасвим заборавио, ние ни чудо, међу толиким дамама... а да знаш како ја за тобом чезнем и венем... ал' бадава, такви су мушки... па зар да си и ти такав, не, не, немогу да веруем. Надам се још, да ћеш бољу мога срца уталожити, ја сам готова за тобом и у ватру и у воду, само ми поручи кад хоћеш, ја сам готова и сестру и шогора оставити, само ако е твоя воља, можеш се сасвим воверити госпођи Ливии, ербо сам с њом на врло доброй нози, отпиши ми, голубе бой, да не вене за тобом тако дуго...

твоя до смрти

Ђлка, с. р.

Насмешим се и дам га Десићу и чики да га прочитаю. Чика се насмеє, а Десић еднако штудира писмо. Мислим се, сад ниє време да ю цитирам, но воверим Десићу да јој у мое име одпише, и онако є он и прво писао, она држи Десићеву руку за мою. Кажем му да јој пише, да се претрпи едно три неделъ, све ће онда болъ бити, и поручи ћу јој; писмо пак преко Ливие да експедира. Нека га сам он код куће и напише, ер друго ми є у глави сада. Ако дође до чега, могу се натраг повући. И иначе нисам баш рад био да фамилију оставља, па да узимам банбадава ђавола на врат. Десић се тога радо прими.

Е сад чекамо сутра дан, да видимо како ће се анонце примити.

VIII

Сутра дан пошлѣм чикѣ и Десића да иду по вароши, по кафанама и свуда, само да докуче шта се о тим анонцима говори. Кажем им да ћемо се само у вече састати, да им што више времена остане на телбизенѣ. И ја се по вароши шетам, и штудирам лица, све ме гле-

даю, све се осврће за мноm. Ал' то су исто и пре чинили, па ме ништ не тушира, идем гордо и гледим преко рамена. Ёдва чекам да вече дође.

Кад у вече, а ето чике и Десића. Питам их шта су чули. Приповедаю ми, како сви држе анонцу на бр. 1200 да се мене тиче, а ону на бр. 1000 од чике, они кои чику познавали нису. Чика се врло радуе, каже да ће да начини какав югендштрайх. Били су код гђе Ливие, па им каже, да су већ били многи мушки код нѣ и на бр. 1000, ал' све е она тако уредила, да баш ни едан од нѣи неће знати ко е, ни шта е, па ни даме кое се появљивале буду. Женске се никакве још јављале нису, ал' и како за тако кратко време, данас и сутра ће се само глас да разпростире, па ће тек после бити райтерая по вароши. И то ми е од стране Ливие дато на знанѣ, да како шта буде на коем брою, одма ће ми бити јављно. Само ме моли, да за три дана нико од нас к нѣој не долази.

Ми чекамо. Донде се са другим чим забављамо, у вароши се увек нађе за беспосли-

чара коекакви ситнария, кое ние вредно ни да
вам споминѣм.

Четврти дан пошлѣ ми гѣа Ливия едно
писманце. Прочитам га, зове ме да к нѣой до-
ѣем. Одма се спремим. Десиѣу и чики оста-
вим цедулю, да ме нигди не траже, нека чине
шта год хоѣе, само нек оставе на миру гѣу
Ливию и бр. 1000.

Одем Ливии. Куцнем, уѣем.
„Службеница, баш добро кад сте одма
дошли. Веѣ се являю, и овде и на бр. 1000.
Овде е прво била една лепа госпоѣа, и то у-
довица, около тридесет година, има 3000 ф.
годишнѣг прихода, ал' казала сам іоѣ да по
анонци мало ѣе бити, нег' опет дала сам іоѣ
надежду, да сте ви врло добар, и да ѣете што
и попустити. Доѣи ѣе пред вече у седам сати,
а я ѣу начинити едан мали инкогнито тесоаре,
никог неѣе бити, осим нас трое. Била е опет
една удовица, дама около триест и пет година,
та ѣе опет доѣи сутра у то исто доба на ин-
когнито соаре, и та има годишнѣ 3000 ф. Има
опет една нешто преко четрест година, при-
лична е, има 5,000 годишнѣ, та ѣе доѣи прек-
сутра на соаре, ал' фалила сам, не на соаре,

него на мали асамбле. Една опет около педесет година стара, нећу сад још да е именуем, има 10,000 ф. годишнѣ, та ние дошла, него дала ме звати, дала ми е свой фотографисан лик и поздравила вас, да е посетите, врло ће вас радо дочекати. После на бр. 1000 јавило се већ сиясет, и са матерама, и без матера. Има красни, лепи девојчица, с којима би човек сретне дане проводити могао. Има међу њима и лепи, воспитани машамода, ал' вас могу уверити, господин Наранџић, да су особите девојке, само им срећа фали. То е све за сад, а кои дан биће их сиясет. Сад од ваше волѣ и густа стои да себе и њи, ил' пофалила сам, коју од њи усрећите. Које су се на мою нумеру прејавиле, ево им фотографии.“

Извуче из ормана фотографична портрета. Она прва од 3,000 ф. види се здраво лепа, само сувише шмахтенд. Она од 5,000 ф. лепа, но прама мене, будући сам врло сув, врло дебела, ал' пасира. Она од 10,000 ф. претерано е дебела, трбу неизказано велики. Е сад да бирам. Оне на бр. 1,000 би ми се најболѣ допададе, какви ту нема блондина и бринета, па све феш изгледаю, ал' бадава, немаю новаца.

Кажем гђи Ливии да ћу термине соареа точно одржати, и видићу да л' се слажемо у натури. Тако исто желим и на бр. 1000 ствар уредити. Гђа Ливия е на све готова, и у свему точна.

Ј одржим термин соареа и први и други дан. Фине даме, врло смо се добро унтерхалтовали. Госпођи од 10,000 нисам хтео визиту правити, ер сасвим није била за мене. Кад би се с њом шетао, тек би се бламирао; већ е близу шесет година. Међутим одем са гђом Ливиом и на бр. 1000. Упознам се лично са любведостойним фрайлицама; ал' кратко е време, ди ће човек за два три дана у све да проникне, треба ту мало више времена. Правим дуже термине, упознам се све већма и већма на обадве нумере.

Сваки дан се нове и нове јављю, и то тако инкогнито, да нико о томе ништ незна само ја, гђа Ливия, и она персона кое се тиче.

Ту сам сад за две неделѣ врло лепе дане провео, никад их заборавити нећу. Ал' од же-видбе нема ништа. На бр. 1200 ни една својој категорији не одговара, свака млого манѣ има. На броју 1000, као што реко, не може се ништа чинити, ер су сироте, а сирота кад дође

до среће, побесни. Ал' опет, ако их и нисам хтео узети, опет учинио сам оно што човек треба прама сироте да чини, нешто сам мало дао свакој на аусштафирунг, и то само из чистог бистрог сажаленя прама радени сиротица. И оне су задовольне биле. О том нико нек се не сумня.

Но већ време е било да целу ствар прекинем, ал' тешко иде, ер кое што сам се я већ на те абентаере научио, кое пак што сам све нове и нове понуде за женидбу добияо. Мало по мало одучиле се од бр. 1200. Но на бр. 1000 дуже е траяло, ер се онде чика облизивао, он се потайно издавао за ауктора друге анонце, ал' опет ние успео, неће ни една за нѣга да пође, кажу да е матор. Ал' оне би се саме у том варале, ер чика да е из истине на женидбу мислио, па да се показао онако, као човек од велике сермиє, све би летиле за голубом чиком.

На едаред све престаде, само она милостива са 10,000 годишњи, неда мира. Дає велике презенте гђи Ливии, само да ме приволи да јој визиту учиним. Рескирам се еданпут и одем на визиту. Врло ме лепо дочекала. Собе

красота, салон велики. Зове ме на ручак едан-пут, двапут. На едаред изиђе она сама с фарбом на среду, и пита ме би л' се я женио. Кажем іої да би, ал' по мом познатом програму. Она ми искрено каже, да би пошла за мене. Я іої искрено кажем, да немам против тог ништа, али рад сам да ми цело иманѣ после нѣне смрти поклони, и то да се одма у форми моринга осигура. Она се на то мало увређена нашла, па само каже, да ће се промислити и на знанѣ дати. Я одем. Она ме никад не зове, а онамо не идем, сигурно се промислила да ние рада моринговати, и тако я сасвим изостанем.

Гђа Ливия, не само од поменуте госпође што е презенте добивала, него е добивала и од други, само да им на руку иде. Кад сам први пут у гђе Ливие кућу ступио, било е прилично покућства, ал' сад као год у какав салон да ступиш. И то е добила само од удовица. Било е после чак из околине, а не само из вароши, кои су свое кћери нудили, и долазили су госпођи Ливии са фотографисаним портретама и са забележеним миразом. Лично их ниеу хтели представити, нег' су ме инви-

тирала, да я к њима дођем. Ал' само да нико о томе незна, да кћери свое нуде, доносили су гђи Ливии лепе презенте. И я им то нисам замерао, ер сваки отац гледи да добро свою кћер уда. Тако е гђа Ливия доста профитирала, без да е икакве користи тражила. Тако исто и њѣна приятельица на бр. 1000 една вешта блуменмахерка. Я од мое стране био сам благодаран, особито прама гђе Ливие, и знам да се не може против мене потужити. Ал' искрено исповедам, да она ние била интересаторка, имала е најлепше намере, и што е учинила, учинила е у хатар као прама свог старог познаника и Бранковог приятеля, а я држао сам си за неку сатисфакцию, што сам могао учинити нешто добра оной, коя е негда на мене слабо гледала, ил' баш фумигирала. Пале су ми на памет многе фрайле, коима су прагове обияли, а оне се гордиле као Ливия, па су тако исто као и она прошле.

Гђу Ливию су после тога много оговарали, што се мало опоравила, ал' нису имали право, и опет искрено вам исповедам, да е гђа Ливия оно чинила, што е по своме положеню

прама мене чинити имала, и кои би што против нѣ прословио, против тога би я увек био. Прошао е дакле и тай юкс, и чикин югендштрайх.

Десић међу тим другим се чим забавља. Он е врло добро знао, да за нѣга ние ни бр. 1200, ни бр. 1000. Он е већ сувише познат био, па ние имао надежде, да ће што профитирати. Зато док сам се я са тим намерама бавио, склопио е и он план за себе, но ние му добро за руком испало.

Десић е већ одавна на Ђлку око бацио, па кад е видио, да я баш тако за нѣом не чезнем, одважио се што у свою корист код нѣ покушати. Са своим лицем и именом неби ни најманѣ успео, ер Ђлка неби га слушала, ал' та му е околност на руци била, што е он својом руком у мое име Ђлки оба писма писао и подписивао. Ово друго нисам ни читао.

Кад сам Десићу допустио, да у мое име оно друго писмо напише, он га е сасвим по својој ђуди написао. Кад е видио, да е већ са моим абентаером око края, а он хайд' да употреби прилику, те напише у трећем писму, за кое я нисам ни знао, да Ђлка дође одма

гђи Ливии, и то определи и дан кад. Ђлка дође. Баш тај дан није дошао Десић к мени, а ја имао сам са чиком посла, ер је чика одпутовати хтео, већ му је дуго било време, па га никако задржати не могу. Чика каже да ће и к Ђлки сврнути, и пита ме, хоћу ли што да јој поручим. Поручим јој, да се још мало претрши, па ћу ја сам доћи к њој да је посетим.

Чика се опрости и оде.

Ја мислим још, кад ћу ићи к Ђлки, ал' кад на едаред дође порука од гђе Ливие, да је код ње гђа Ђлка, и чека ме. Зачудио сам се одкуд тако брзо, кад јој ни поручио нисам да дође.

Кад онамо, а ја јоу нађем уплакану. Зачудим се. Питам је шта јој фали, а она кад си очи убрисала одговара ми. Ливия је изашла.

„Видиш Милане, како сам прошла. Добила сам писмо да данас дођем. Сестра и шогор осетили су да те вољем, и да за твоју љубав у В. идем, стали су ми на пут да не идем, повадим се са сестром и шогором, и претила сам им, да ћу мој капитал одказати. Но они и онда силом хоће да ме задрже. Ал'

я се разлутим, па без да су знали, упаковала сам нешто халбина, па сам овамо побегла. Ал' кад сам овамо дошла, а оно господин Десић дође и каже ми да нисте овде, да сте већ одпутовали, па е почео мени курмахерай правити, па ми е казао да ти нећеш ништ за мене да знаш, я му нисам веровала, ал' он ми каже, да ти ниси мени та писма писао, него он, и узме перо и тинту па е почео писати, па е акурат нѣгова рука. Я сам се забунила, а он ме е још већма забуњивао, ер е клекао пред мене, па е искао опроштенѣ, и исповедио ми, да е он све то чинио што лудуе замном, па ми силом руку любви, ал' я се још већма разлутим, вичем полицај, ватра! Десић се уплашио, па е побегао, а я сам се тако уплашила, да још и сад имам херцѣлопфен. Ево та писма, само погледай.“

„Знаш, мила Ђлка, оно е истина да сам я са њим прво писмо писао, ер ме овда палац на вр'у јако болео, и ти то че знаш, ер се нисам теби тужио; после друго писмо е он у мое име писао, знаш, да не буду две руке у корешпонденцији, и ту сам му се сасвим воверио, мислио сам да е мой искрен приятель,

кои зна тайну чувати. За треће писмо ништ' не знам. Видим да сам фалио, опрости ми. Ал' обећавам ти, да више нећу са Десићем никаквог посла имати; дай молим те да читам та писма.“

Узнем оно друго, кое сам по наручбини послао, без да сам га читао, па га у себи читам.

„Любезна Ђлка!“

„Буди на опрезу, па кад ти поручим, одма да дођеш, и то к гђи Ливии. Сад ме само неки важни послови задржаваю. Буди донде спокойна и уверена о любви твога.. тебе до смрти любећег.. М. Н.“

„Но то е велики шпицпуб.“

Пружи сад последњ.

„Слачайша Ђлка!“

„Сад немой ништ да оклеваш, но како добиеш ово пар реди, а ти одма сутра, то ест у четвртак дођи гђи Ливии, ако хоћеш да будем на веки твой... М. Н.“

„Но то е инпертинент шпицпуб. Я сам баш данас поручио по чики, кои е мало пре

одпутовао, да дође к теби, и да ти каже, да се мало претрпиш, докле ти што не поручим. Сирома чика, сад ће се бадава трудити. Ал' нека, наћи ће си он друштва.“

Блка се умирила. Ја јој правим кур из учтивости, едан, два, три, пет-шест дана, и она е сасвим задовољна. Шетам се с њом по сокаци, па јој све познате даме завиде. Ние била ружна, могао сам се с њом шетати. Разгласи потайно да е просим, да ћу е узети. Нико ние то веровао, па и она сама тешко, па тек из далека наговешћуе, шта свет о мени и о њој говори. Мени е већ доста било, време е да се на леп начин од њ њ опростим. Шогор и сестра пишу јој да се врати, прете јој да ће по њу доћи. Она им поручуе да то ни пошто не чине, ер е она од себе госпођа. На последку и сам е почнем наговарати да се врати, ер се глас разнео да е за Десићем дошла, то е сам Десић разгласио, па нек покаже свету да то ние истина, а само ће с тим показати ако се опет кући врати. Она саизволи, само да е ја пратим и код куће извиним.

Ја е одпратим кући, и извиним пред Рунићевима и њу и себе, и докажем, да у тим

писмима нема мое руке, осведоче се о мом рукопису, и увери се, да е све то од стране Десића изишло. Рунић и Рунићка особито ми благодаре, ишту опроштенѣ од мене, и са Ђлком се помире. Хтели су у ту славу одма и част да праве, ал' кежем, да се не могу ни мало бавити, и тако едва сам се могао са великом муком од нѣи одкинути, и вратим се у В. Тако прође абентаер са гђом Ђлком.

Десић е мислио, да ћу се яко на нѣга срдити, што е ту комедию са гђом Ђлкам изиграо, па ние смео к мени долазити, и кад ме на сокаку види, укланя се. Он истина ние лепо учинио, што е хтео с моим именом да профитира, ал' я зато опет нисам био фаше, шта више, задоволян сам био са свим, а Десић е сам себе каштиговао, ер е са тим гђу Ђлку увредио, па да јој ни на очи не иде. Нађем га на сокаку, уватим га за руку, и кажем му, да се ни најманѣ не срдим, све е добро испало. Десић се яко зарадовао, смее се као луд што е тако испало, и остасмо опет добри приятели.

Бранко е већ у вароши, но нећу к нѣму да идем, чекам да он к мени дође.

Кад ето еданпут дође. Било е пред вече.
 „Камо те, Бранко, већ од кад те желим
 видити.“

„Имао сам у околини посла, па сам се
 већ пре неколико дана вратио, ал' опет и код
 куће сам имао посла, па нисам те могао одма
 потражити, а како ти овде?“

„Врло добро, сваки дан се нађе какав
 абентаер.“

„Чуо сам како си се у новине метнуо, да
 си се рад женити, па си међу женскимa чи-
 таву револуцију начинио, шта ти то пало на
 памет?“

„Ние мени, него управо чики е пало на
 памет, и од нѣга е врло добра мисао била,
 ер кое од жалости за тобом, што си с Гри-
 вићевима тако прошао, кое пак што другог
 посла нисам имао, почело ми бити дуго време.
 А ко ти е то казао?“

„Читао сам у новинама, и одма сам знао,
 да е то твоє масло; па и у вароши се чує,
 морао сам се смејти, макар да нисам био до-
 бре волѣ.“

„Јвиле су се многе любведостойне, ал' ни
 една ние одговарала програму, зато се и нисам

могао оженити. Па да знаш ди е био ранде ву?
код наше негдашнѣ... или твое негдашнѣ Ливие.“

„Чуо сам.“

„Би л' се надао да ћеш још Ливију овде
наћи, па еси л' е видио?“

„Видио сам е баш јуче, поред мене е
прошла.“

„Па еси л' е познао, ел' те она познала,
есте л' се разговарали.“

„Познао сам и ја ју и она мене, погле-
дала ме, па е очи спустила, мало се и на-
смешила, но ја сам одма на страну погледао,
нит' сам е хтео ословити, нити е она мене
ословила.“

„Па није ти било жао?“

„Зашт да ми е жао? Она како ме није
дочекала, и удала се за другог, већ е из мог
срца избачена, па сад ми е све једно, као и
ма која друга.“

„Но, сиротицу, знам да е морало болети.“

„Страшно и есте, после толико година, и
толике рафинерије.“

„Знаш да е бабица?“

„Знам.“

„Па вальда те то женира?“

„Ни найманъ, шене сваки Псталеж поштуем,
но само нећу ништ о њом да имам.“

„Ал' е она за тебе распитивала?“
„Ты знаш да ја не водем да коџо, мени
распитуе, а она найманъ, но мани се тог праж-
говори, кажи ми, мислиш ли ме се ти доде још
и дуже бавити?“

„Какво е то од тебе питањъ, Бранко, но,
томе се неби надао од тебе, зарј сам ја теби
она досади, то не толико рећи, као, шта
се већ кући не торњаш, а само ли те увреди,
Бранко?“
„Шта лудуеш, шта трчиш напред, кад не
знаш што сам те то питао. Ја сам едно лепо
звание добио у вароши Бјо и до две недеље
мирам онде бити, па сам рад да си са мном,
онде си ти онако код куће, па би смо могли
заједно онамо.“

„Е, то е сасвим друго, грагулирам ти већ
унапред, молим те, јано не смем цитати,“
„какво је звање одобио?“

„Постао сам асесор.“

„Бога ми, то е лепо звање, још можеш
далеко дотерати, драго ми е, хоћу ми, с то-
бом онамо, ма' сад још не ет адлава П.“

„Не вичи, до две недеље велим, ер донде
имам овде посла, морам да се преурављам.“

„Ал' како ћу ја донде без тебе проводити,
кад имаш посла.“

„То ти е брига, а кад си ние умео Ми-
лан Наранџић забаве наћи?“

„То ми е баш мило, кад ме тако кура-
жиш, и право кажеш, наћи ћу ја себи забаве.“

„Дакле, то сам ти хтео казати, ради донде
шта год хоћеш, мене остави донде на миру,
па ћемо после заједно.“

„Хоће л' и гђа Ханика с нама?“

„Сви заједно и са свим, зато морам да
се приправим.“

„Е добро, ја ћу опет од сутра да почнем
лустративе по околини, па ћу до тринајст дана
овде бити.“

„Дакле нека тако буде. Фала Богу што
ћу на страну отићи, одма сам мало ведрији,
веселији.“

„Познае се на теби, како си страшно из-
гледао кад сам те после женидбе први пут
видио, нисам ти ништа хтео говорити, ал' ка-
жем ти, страшно си изгледао.“

„Па и зашто да сам увек невесео, ел', и

то вальда због Гривићеви? Бриго на страну, зови келнера, нек нам донесе што, баш данас хоћу да се с тобом развеселим.“

„И вредно е у срећу твога званія да се провеселимо.“

„Мани се званія, нећу званія ради, него онако без политике, као што смо негда, па баш нећу ни с ким, него само нас двоје. Звони нек' донесу.“

„Ј звоним, келнер дође, ја заповедим све што треба, келнер оде и одма све донесе. Ми се донде разговарамо.“

„Да нас Бог живи, Милане.“

„Живили ми.“

Пиємо. Баш ми е мило било, што е Бранко тако расположен, па кад сам с њим не браним ма се и отрескао. Падоше ми на памет детињске и младићке године, па нас то све већма оживљавало.“

„Опоминџш ли се Милане нашег тандл-марка?“

„А опоминџш ли се ти твое Иде и Марије?“

„А ти твое Резике и Бабије?“

„Само молим те немој њи споминјати, одма ће ми мучно бити.“

„Ти си Милане неблагодаран.“

„Којом су мером оне мени мериле, с том истом мером сам им и ја одмерио. Слушао сам их као луд, па није л' то доста? Ал' молим те не спомини их више.“

„Ди је наш Цифрић?“

„У Б., и као што чуем, добро живи са Фишпауховицом.“

„Сигурно и докторише.“

„Докторише, ал' сигурно је већ једно гробље напунио, док се изпрактицирао.“

„Морам и код Зоричића отићи, пре нег' што одпутуем, ал' који дан не знам. Морам га видети.“

„Тай ће бити од радости изван себе, и мене ће пут онуд навести, па можда ћемо се сви трое састати.“

„Да сам сам, одма би могао к њему ићи, ал' на врат на нос морам се на пут спремати, па са женом. Лепо је кад је човек сам, слободан... ал' опет немам право, опет је лепше кад је човек оженџи, па има добру жену.“

„Благо теби, Бранко, кад имаш добру жену, цео свет каже, да се јако волете.“

„Управо да ти кажем, није баш тако страшна

любав, нисмо имали доста времена да се болѣ
 упознамо, па не могу рећи, да неби нашао био
 другу какву коју би већма волео, ил' кога би
 она већма волела. Ал' у брачном животу другчје
 стои ствар. Ту цили мили ние све, ту треба
 осим тога и велико пријатељство. Ако е жена
 пријатељ, не може муж имати већег пријатеља
 од жене, а ако е непријатељ, не може имати
 већег непријатеља од жене. Я нисам у мою жену
 залућен, ал' здраво е могу трпити, ер ми е
 здраво наклонѣна.

„Чуо сам да незна шта да ради око тебе.“
 „Ест, чисто е већ сувише. Ал' какву я
 нарав имам, то едно е држи. Знаш, неописано
 мрзим Гривића и Гривићку, имам узрока, ал'
 то не само због шта Фирунга, то е сасвим друго
 нешто, нису јој еад пријатељи, нису јој од
 детињства пријатељи били, о том сам се са
 више страна уверио, и да ми ние тако пре-
 терано наклонѣна, због Гривићеве и но би мо-
 рао омрзнати. Но она е као какво ягњ поред
 мене, неће ништа противусловити. Само то едно
 се едим, што кад пред њом цуем Гривићеве,
 неће против њи ни едне речи испустити. Ми-
 слио сам, то е леп карактер, кад противу свои

неће да прослови, ал' оцет то ме мрзи, како
 може тако флегматична бити, кад зна; кад сам
 е уверио, да јој Гривићеви никад није били
 пријатељи. Ал' оцет мислим се, млада е, па
 још нема тако пакосно срце, као ми. Но оцет
 ти кажем, да е поред свег тога не мрзим.“

„Шта е то, не мрзиш, та то није доста,
 треба баш да волеш.“

„Та водем, водем, ал' волеги није любити,
 ал' симандром бити ер ја фала Богу, нисам
 још пакрачки декрет добио. Ја мою жену трним
 па то е доста, сад манимо се тога, но разго-
 вараймо се о другом чем.“

„Е добро. Кажи ми Бранко, шта о мени
 овде говоре?“

„Држе те за едног еуетног лудова.“

„Баш еу лодови. Ја и кад лудуем мудри
 сам од њи.“

„Чули су да си богат, и то ти е нешто
 кредита одржало.“

„Па како могу казати да сам лудов. Из-
 учио сам се из ничега. Оженио сам се богато.
 Еј то лудо? Овде се бавим неко доба, па да
 видиш колико се њи нуде. Бранко, оирости
 ми, ал' морам ти казати да си ти данас удо-“

вац, па да се женимо, я би опет већу партију начинио.“

„Ер си интересатор, фиглар, даню ноћу о том мислиш, и знаш се већим показати нег' што еси.“

„Па онда нисам луд, онда сам паметни нег' сви они, кои ме оговараю. Па зар мислиш, да тебе не оговараю?“

„А кога на свету не оговараю.“

„Они о теби свашта коешта говоре. Мало те и пофале, да те већма кудити могу. Кажу, да си бранденбургер.“

„Ако за бранденбургера оног држе, као што ми сфаћамо, кои е здравог тела, ил' духа, ил' срца, па овај свет без ичие увреде ужива, ал' свет не квари, онда сам и я прави бранденбургер, ер само онолико уживам, колико ми здравлѣ и чест допушта; ако што зло мисле, онда су сплеткаши и пангалози.“

„Ал' овде е нека мода, да кад ко не носи рукавице, иде у мале бирцаузе вечерати, а човек е, штоно зову, од болѣг реда, одма га извичу за лумпа и пияницу. А обично ти исти, кои друге тако извичую, показую се, као што сам приметно, као потайни грешници.“

„Мани се ти люди, то су ил' телесни ил' душевни богалѣви. Завиде другом, што сами нису у станю. Твори право, не вређай поште-ног, буди здрав, и уживай свет, то е код мене регула живота.“

„Право имаш Бранко. Слушао сам, како е една велика енглеска дама била у Бечу. Ен-глескинѣ су, као што кажу, врло доброг са-става, па добро еду и пию. Та Енглескиња е поела на фруштук, около еданаест сати, едан бифтек, а попила е пет чаша яког пива. Бечке даме, које нису тако здраве, чудиле се, па су е држали за бранденбургерку, а овамо била е врло учтива, и паметнија нег' све бечкинѣ.“

„Немой се, Милане, томе чудити. Те бечке даме, које нису тако здраве, пию место тога трипут на дан кафу, а у вече тея, зато и есу мизерабл. Тако е исто и код нас. Па да ви-диш какви су још Енглези. Сви њиови велики люди люште и вино и пиво, и то најболѣ. Зато опет највише они путую, и најлакше сваку климу сnose. Кад би какав славан ен-глески министар, ког у новинама читамо, овамо дошао, ево мое главе, ако га за месец дана за

првог мунпа прогласили неби, та зон би Исе тек
 онеяо ньиовой тудоричи вѣс. лнѣклатод ннѣшуд
 -этшд, Са свимъ право, имаш. Од како женске нише
 не ераде, а много кафе штея пию, од то доба
 се доктори, бабице и врачаре умложаваю. Тако
 су опет господа люди сами мекуши. Отуда
 шкрофле, ектике, подагре, главоболѣ, зубоболѣ,
 езикоболѣ, слаб ил' никакав пород. Па да ви-
 диш до чега су дотерале многе са фарбанѣм
 лица, знаш, то е већ шкандал. Хоће природу
 да надвисе. Познавао сам у мом животу три
 даме, и то црноманясте, ал' не да су биле
 праве црноманясте, него праве креолке ил' ара-
 берке. Косе вране, зуби као бисер, очи гараве,
 харамиске, да ти срце отму, па дугачким тре-
 павицама покривене, лице гаркасто, па умилято,
 знаш, кад сам их први пут видио, да сам смео,
 влекао би на колена, па би их молио, само да
 их могу едан сат гледати. Те исте сам видио
 после десет година, беле, бледе, испод бле-
 доће провиди се стара црнкаста фарба, као ка-
 кав стари универзитет, еданпут окречен, па
 ефина фарба стару дику и понос покрива. А
 да су гараве остале, камо срећа и по ньи и
 то люде.

Ал' си, Милане, фантаста, ти све судиш са стране лепоте и любви, а не и са стране здравља. Ал' треба и то да знаш, да које се дуго фарбају, лице им изгуби живоћу, зуби им се покваре, па то нисе баш ни здраво. На нисе баш ни лепо, ни приятно. Тако сам био више пути са дамама, које су се јако фарбале. Биле су страшно парфемирате, па опет нисам се могао с њима изближе разговарати, тако су непријатно из уста мирисале, и то сигурно од фарбана, а штета, биле су лепе. Но, још да имам жену, која се маже, не би ни едан дан с њом био. Ти си у том срећан, твоју госпоћу Хавику е већ сама природа од детињства добро нафарбала. Има особито леуу кожу. Нећу мене ни што се моје зове, нико ни да фали, ни да куди, зато мањимо се ти разговора, па буд'мо весели, по нашем старом обичаю.

„Хайд', живио.“

Тако смо се подуже веселили, и шалили. Он ме еднако секира са Бабицом и Резиком, па са милостивом мојом покојном госпоћом. Те старе комедије нису му из главе излазиле.

и морао сам му већ и дикое познате штикле опет приповедати.

Баш смо добро провели, онако, као два стара приятеля. Нисмо едан другог вређали, и доста смо се лепог наразговарали, доста смо и ели и пили, и опет памет нисмо изгубили.

Већ около пет сати опростимо се, и Бранко оде кући.

Да нас е ко видио, да се тако доцкан разилазимо, мислио би да е бог зна какав лумперай био. И доиста, кад е Бранко доле сишао, и на сокак изишао, а я фришко на пенџер, да га још еданпут видим, па да му опет збогом кажем, а он одпоздравля, иде, а на нѣга е бока гледи подсмешљиво едан пургер, кои е врло рано на шпекулацию устао, сигурно е мислио о Бранку, гле кад корхель кући иде, ал' зато Бранко остае Бранко, а тај пургер филистер. Затворим пенџер.

Ал' смо се баш провели. Сад легнем спавати.

VIII IX.

Сутра дан кад устанем, мислим се шта да радим, куда ћу. Да е ту чика, сад би он план

какав начинио; овако треба сам да измислим. Онамо, ди сам већ еданпут био, неби волео ићи, рад би опет ново што видити. Морам опет најпре на познато место ићи, па оданде ћу си лакше по околности маршруту начинити. Идем најпре Зоричићу, па онда далѣ. Морам и зато најпре к Зоричићу, да му кажем, да ако Бранко к нѣму дође, да му ништ' не приповеда од оног што е мени приповедао, ер зашто да га већма боле, а друго, Бог зна какав рачун носи у глави Бранко о целой той ствари. Обучем се, пошлѣм по кола. За по сата кола су ту. Сад сам морам путовати, биће ми дуго време. Звао би Десића, ал' боим се да не учини ошет онако што као е госпођом Ђлком. Идем сам.

Већ сам на путу.

Кад човек сам путуе, дуго му е време. Шта зна друго чинити, него мислити се о кое-каквим стварима. И онда падне човеку свашта на памет, и мудро и лудо, све испрекрштано, без почетка и края, сад се почне едно, сад се прескочи на друго; сад гледиш, пресуђуеш предел, сад гледиш на конѣ, па мериш, да ли му е коя нога фалична, сад гледиш на стадо, на добру ил' хрђаву пашу, на усеве, сад ти

опет дома на брига внапамет падне, не сад разни
 сиомени прошлости, унбада дѣв мво на, омво
 тѣпо Падне ми Вранко напамет, Уиделом, нѣ
 говом разговору, усиљавао се сакрити своју боју,
 ал опет нундиком, пречма нѣговим да лош се до-
 ета одкрити, много коешта. Но не може све
 то н дуготу тайности остати, прешило сле, ма ло
 по мало сам пѣн ми шеве исповедити, да само се
 боим да се не задоци, опет Вранка отигубим
 из главе, си падне ни по на, памет Ливия. Хоћу
 силом да не избацим из главе, ал не иде, спо-
 мен и мисао сутирјани. Па да ми што важније
 на памет упада, него свеякоешта, сравњивам
 Ливию сада, не са Ливиом девојком. Као девојка,
 била е врло кумилјата, танка, сад, пунија, сло-
 боднија, кокета. Сравњивам се, какав сам био
 онда, и какав сам сада. То ме неравенѣ нај-
 већма мрзи, Ливия би волела бити што и онда
 била, а опет водем што сам сада, та да сам
 старији. Какве разлике, у какве промене. Падне
 ми допет на памет госпођа, Ханика, викако не у
 конду, црекала, ди. Бранково трени, викако му се
 она наклонѣна. Све ни мозак буши да. На срећу
 падне ми на памет бичка, рпа се в малоразвед-
 рим да. Како се сиромачувмувао на бр. 1000. Нећу

више ништа да мислим, а вледи мана тесе стране,
 на шуму и долину, на комарце, а из шуми делна
 ет њима, све мисли и прескача мисли. Не вклоп
 . в сват Мало под мало, дођем до у Зоричића. Ту
 нећу дуго да се бавим, а извињавам се, кажем
 му, да хоћу даље да путуем, а молим да ми
 каже, каква судбина доколинни места, он ми све
 реџа, а ал' немам повде ни једног познаника. Ни
 там га ел' далеко П. ди никако седи, а не да
 меко, каже ми куд треба ићи. Јавим му, да ће
 га Бранко посетити, но опоменем га, да му
 ниш' не вговори о оној ствари. Збогом, сед-
 нем на нола им одем, а ту да јвно и отом он вт
 он. Ко да брзо виду, а ал' сам нестрпелјив, па
 би се за брег увати и дојојике довукао. Мо-
 рам још кроз једно село Проћи, а па тек онда у
 П. ди се чика втш овв рну мџва нт вД.
 -ад Када дођем до близу оног првог села, кад
 издалека видим, а една кода стоје пред намиом,
 а на коли два господарска човека, а ал' далеко
 ју, не могу доброт лица да видим. Обое су
 прекрели руке, на седе. Шта то значи, а не
 л' им се каква несрећа догодила? Ет милом
 Знате шта зову пред једним селом Напию?
 Од дрвета направили нека бариера, а зграда, да

е може дете за фрталь сата срушити, то е капия. То е зато, да марва овамо онамо не пролази. Обично какво дете онде стои, па путницима за едну крайцару, а и бадава, отвара. Кад нема онде детета, онда си путници сами отворе и затворе.

Я све ближе, кад наедаред познам чикин лик, другог не познаем. Страшно сам се зарадовао. Дођем до нѣи.

„Одкуд ти Милане, баш добро кад си дошао.“

Чика е то изговори, ал' се с кола не миче, тако исто и онай други, едан млад човек.

„Я баш к теби идем, шта вальда се не може капия да отвори?“

Обое се смею. Чика прослови.

„Да ти кажем управо шта е. Већ овде по сата чекамо, капия се може отворити, ал' детета нема, я нећу да устанем, да отворим, а неће ни он, каже да он конѣ тера, на мене е ред, ал' я нећу ништ' за то да знам, нећу мой комодитет да рушим, а и он е тврдоглав, зато молим те, нек отвори кочияш.“

Мой кочияш отвори.

Сад се излюбимо и са оним другим уцо-

знамо. Види се фajn човек, има нешто цeнтл-
менски на нѣму. Седи у Ш. приватiер, живи од
свог иманя, као што ми е после чика казао.
Питам чикy куда ће, каже у Ђ. зове и мене
онамо. Извинявам се, кажем да сам непознат,
ал' чика узима све на себе, биће добро, само
да с њим идем. Одважим се, ер знам да чика
неће што лудо измислити. Чика сад сиће доле,
па остави господина Г. из Ш. и седне до мене.

Кренемо се. И господин Г. вози се за нами.

Чика се разговара самном.

„Баш добро кад си нас ослободио.“

„Па да нисам дошао, тек морали би сте
сами отворити.“

„Богме я неби отворио, а неби ни он, че-
кали би смо док когод неби дошао, а да ние
нико дошао, ми би смо из каприца до ноћи
тако стаяли.“

„Но, то е баш енглески, чико.“

„Зар и код Енглеза тако што бива?“

„Тако е едан Енглез стаяо на едной ста-
зици, па е читао новине. С обе стране велико
блато. Дође на сусрет други Енглез, па рад е
прећи ал' не може, ер е свуд блато, а онај
чита ни бриге му ние. Овај сад стои пред

првим, па чека да га пропусти. Но први чини се канда га не види, док се другом не досади чеканѣ, па га ослови: Милорд! Молим вас кад прочитате те новине, дайте ми да и ја после мало читам. Онда се тек тргне и пропусти га.“

„Но то е био баш фajn виц, волео би познавати тог првог Енглеза. Ал' кажи ми, молим те, како си ти прошао са твоим вицем, то ест са Ђлком. Ја сам онда био код њи, ал' њѣ није било онде. Нотарош ми е тек инкогнито у уши шушнуо, да е за тобом побегла, па су се, и он и нотарошка, јако помамили, и грдили те, немой више иѣи онамо. А шта е са Ђлком?“

„Ништа. Десић е инкогнито писао да дође гѣи Ливии; она е дошла, ал' Десић се преварио, ер га Ђлка ни гледати није хтела, ту после ја се нађем, а она е била сасвим задоволна, шетала се самном и унтерхалтовала неколико дана, после е наговорим да иде на траг, и да се помири, ја ѣу е водити. Она се реши, ја е одведем, докажем да то није моя рука, но Десићева, и све на њѣга падне, помире се, а мени на мом труду особито зафале.“

„Но то е баш био майстерштук, баш се радуем, мислио сам да нећу смети онамо ићи, ер се и на мене нотарошка расрдила, казала е да сам я крив, да сам я поштоноша био, тако е, ал' ђаво га знао, ко јој е казао. Срди л' се још на мене?“

„Ни најманџ, све е у реду, кад сам те споминао, а она се с Ђлком заедно смејла, па каже, прави луцифер, тај чика.“

„Е сад е добро кад сам луцифер, ту опет на ново може бити гранде фантазија.“

„Ал' и еси враг, тако се радуем што сам те познао, ер знаш, я не водем са сваким бити познат.“

„А я, на шписбургере и не гледим, него све што е нобл тражим. Па и ти кад оматориш, исти ђеш бити на мене. Еси л' тенцер?“

„Те какав још.“

„Какав сам я био тенцер, кад сам био млађи, знао сам између јя играти, тако сам ситно умео. Сад сам већ тежи.“

„Доста си лак и сад. Ал' кажи ми, како ти истериваш тако, та я не могу с тобом да издржим.“

„Треба све то знати.“

„Па научи ме, чико, и ту има неког кунста.“

„Те каквог кунста. Ето видиш, сам полазим ти на абентаере, као год путешесгвуюћи риттер, свуд сам са младима, и даню и ноћу. Кад они пию, и я с њима држим, ал' кад се дублѣ уђе, а я варакам, они се забуне, па док они три чаше, а я тек полу, па се украдем на сат два из друштва, док ме се сете, већ сам се испавао. Но кад е већ сувише, кад ме често силују, а я десет дана терам с њима, после се шкизирам, отидем кући, купам се сваки дан и одмарам, пијем саму воду, па како се подкрепим, а я опет друштва тражим.“

„Но, то е баш лепо, и я љу си за регулу узети. Ал' молим те, шта е и кое то куда сад идемо?“

„Не брини се, баш ти нећу казати, познаю те, хоћу да буде изненада.“

Тако разговарамо се, шалимо се, док не стигнемо у Ђ.

Већ смо ту. Кућа велика. Уђемо унутра, велика авлија, ал' кад баш еднога на дерешу туку. Мислио сам одма, да ту мора бити каква судница. И нисам се преварио, ер сам доче-

кати морао, док сви дванаест нису ударили. Сирома, дерао се као овчији коњ. После егзекуције пређе к нама егзеквент, чика ме представи, мени се чини познато лице. ал' и он познато смеши се.

„Имам ли срећу, господине Наранџићу?“

„С мое стране срећа.“

„Ја сам судица Бранић, зар ме не познаеш, Милане?“

„Одма сам хтео рећи, давно е било, па сам мислио, могу се и преварити, баш ми е мило.“

Полюбимо се.

Међу тим чика е отишао унутра, и док длан о длан, а ево га опет са вице-судцем Писаревићем, и то е мой стари познаник.

„Одкуд ти овде Милане?“

„Чики могу зафалити, нисам ни знао куд ме води. Неби се надао той срећи.“

Стари познати, ние требало много етикетце, уђемо сви у собу, и представимо се домаћици, фина млада госпођа.

Опростимо се после тога, и ставимо се у ред.

За едан дан био сам канда сам код куће. Весело друштво, гостию ваздан. Добро нам се водило, а партая ваздан, па ме то яко мрзило. Особито са судияма и адвокатима не водем имати посла, па макар да су ми какви приятели. Све еднако слушам о курентима, процесима, сентенцияма и егзекуцияма. Поред све доброте домаџинове, морао сам зевати. Али судци су добри люди, па кад сврше свой посао, и они као люди траже реграцие. И чики е дуго време, па ме све на страну зове, и планира шта ћемо радити; я се сасвим на нѣга ослоним. Каже ми, да ће ме водити овамо онамо, и да се нећу покаяти. И господин Г. хоће с нами. То чуе вице-судац Писаровић, и он хоће с нами. Друштво валяно. само да се на пут кренемо, знам да нам се неће зло водити. Још онај дан постао сам са Г. „пер ту.“ Ал’ шта ћу да му таим име, он се звао Гаић. Хоћемо што пре да се одкинемо, судац нас не пушта, жао му е, ишао би и он, ал’ има много посла. Едва смо добили дозволенѣ. Жао нам е било, ал’ бадава, хоћемо да се проведемо. Но опет обрекао сам се са чиком заедно, да ћемо е. за главан квартир узети, како се уморимо, одма

ћемо у Ђ. на одмор. У Ђ. нећемо ништа, шта се кога тиче шта по другим странама радимо.

Ђдва чекам да се кренемо. И време е било, ер ми е еднако мучно било, од како сам чуо онога на дерешу. Враг би знао што имам тако мекано срце, већ се сам на себе лутим.

„Већ су кола готова, и то двоја. На ед-
нима ће се возити Гаић и чика, на другима ја
и Писаровић. Ово е у реду било, ер с Писа-
ровићем већ одавна нисам био.

Седнемо и кренемо се. Чику и Гаића пу-
стимо напред. Тек што смо из Ђ. изишли, а
ми већ видимо, како се чика са Гаићем кошка.
Волели су се, па су се из шале инатили.

И ми почнемо разговор; најпре о кое-
каквим догађајима, од како се нисмо видели,
па онда о садашњим стварима.

„Ал' само то мрзим брате, што се и у
данашњѣ доба людма батине даю. Знаш, кад
сам чуо како се онај дерао, нећу три дана
апетита имати. Зар неби могло то бити без
батина?“

„Не може.“

„А зашто? Зар нема друге каштиге, зар
се не може затвором каштиговати?“

„Ако га на дан два затвориш, мораш му дати ести, ако му даш ести, ма само сува леба, он е на то научен, па кад се ослободи, он те исмее, па првом приликом опет какво зло учини, зато мораш га дерати.“

„Ал' кад се на то навикне, онда и батине у ништа не узима.“

„Онда га треба више и яче дерати. Зар мислиш да мени ние жао, и я сам човек, ал' да тако не поступамо, неби си на путу сигуран био, да се успоречиш с њим, би те ранио ил' убио, међу собом би се клали и убияли за багателу. Мора то тако да буде.“

Писаровићу нисам опет дао са свим за право, ер сам мислио, да се све то лакшим начином одклонити може. Кад сам Писаровићеве речи чуо, онда сам се тек радовао, што нисам паор.

Проћи имамо кроз едно село. Станемо на пияци, да купимо цигара. Вашар е био, паори се поред музике веселе. Ние прошло два минута, а већ се страшно потукли, коме глава разбиена, коме руке испребияне. Покавцили су се због коекакви тричария. Вице-судац умеша се, и да кривце позатварати, па после опет

седнемо, и путуемо далѣ. Дођемо у друго село, кад овде опет други ексцес, брат брата с ножем убо, ер ние се могао с њим у неколико мерова жита поделити. И тог затворе. Изиђемо из села, на пољу опет вияю четници два паора, кои су у туђу њиву марву утерали, и велику штету учинили.

„Ето видиш, сад шта би с њима радио? прослови Писаровић.

„Строжайше каштиговао. Па шта ће с њима бити?“

„Први ћеду доћи у криминал код већег суда, тако исто и онај, кои е брата убио, а они, кои су штету чинили, добиће по дванаест.“

„Богме я би овим дао сваком по педесет. Зато и я на мом добру имам толику штету, а то због такови лопова, а они шпицпуби тако се правдаю, да их сажалим, па мислим да мой ишпан мрзи на њи, па их у беду увалюе.“

„Сад такове ако само затворим, то ние ништ, сваки дан ћеш све већу и већу штету имати. Па да видиш какви други хунцвутария ти ту нема. Да их напустиш, комунизам и анархия е ту.“

„Па зар е ту свуд тако?“

„Ние свуд, има места ди се човек чудити мора владаню нѣиовом, ал' они хрѣави на ове ирзе, па ил' их кваре, ил' их гоне.“

„Ту би могао много учинити поп и учитель. Но манимо се тога, я нисам од тог фаха човек, но кажи ми, куда сад идемо?“

„Я ни сам незнам, чика сад командира; мал' те неѣемо у Ш. код Гаиѣа.“

„Ал' файн човек таѣ Гаиѣ, допада ми се, онако — центлмен е.“

„А фини бранденбургер, ту ѣемо се добро провести.“

„Е л' оженѣн?“

„Ние.“

„У толико болѣ. Па после из Ш. куда ѣемо?“

„То е чикин посао, он е веѣ напред измислио куда ѣемо, само толико ти могу казати, да нигди неѣемо читав дан провести. Сад овде ѣемо вечерати, Бог зна опет сутра дан ди ѣемо ручати, а ди ли опет вечерати и спавати, и то све тако трае док се не уморимо, па онда опет одмарай се, па ради.“

Ето веѣ се види Ш., још мало па смо онде.

Већ смо у Ш. код Гаића.

Одма се ту чудеса препраляю. Гаић позове још неколико свои пријатеља, све саме честите бранденбургере.

Страовито смо провели, чак до пет сати у јутру. Само чика је мало легао око три сата, па хайд' то смо му допустили.

Кад у јутру, а кола већ преправна стоје, па се опет возимо. Чика и Гаић напред, а ми за њима.

„Путуемо и дођемо у К. Ту се станимо код чикиног пријатеља Мишкића. Упознамо се, но није нам ни до чега далѣ, но само до спаваня. Чика шушне Мишкићу, а овај нас одма понуди да легнемо, и ми одма легнемо, и два три сата проспавамо.

Кад сам устао, а и моя братија су већ горе била, па мислим се хоћемо ли сад далѣ. Но тешко ће шта од тога бити. Мишкић мора бити гостољубив, види му се из очию. Ја и чика разговарамо се. На еданпут чуемо писку, кречанѣ пилића, и дреку пловака. Кољу их. Одма сам знао да нећемо одма ићи одавде. И чика је то исто приметно.

„Брудер, одавде нећеду сад пустити, чуеш већ кољу.“

„Чуем, па шта ћемо онда?“

„Ништа, ми ћемо ручати овде, па после ручка одвешћу те на едно место. Знам да тако што још ниси видио. Ту има една лепа, млада удовица, а има врло лепу кћер, но бл су и воспитане. Морам те ауфировати. Оди на страну да нико не чуе. Кажем ти, лепе су обадве, за матер би казао пре да е кћери сестра, тако млада изгледа. На матер сам ја око бацио, зато нѣ се мани. Ја сам у њу залюбљѣн, ал' за то нико незна, само ја и сад ти. Незна ни она сама, нити ће знати. И она мене не мрзи, најволием се с њом шалити. И Гаић и Писаровић онде паре очи, ал' неће ништ бити, како тебе ауфируем. Сад ћути.“

Сад опет помешамо се међу друге, разговарамо се, дишпутамо се. Дође ручак. Ние се ништа интересантно стало, ручак е био добар, а после ручка чика одма начини план да идемо тамо.

„Браћо, ја би вам сад нешто казао. Фала Богу испавани смо, нисмо од вина компроми-

тирани, мислим да би најболѣ било, да учинимо визиту госпођи Нини и фрайли Отилији.“

„Сви смо готови. Гаићу и Писаровићу канда е чика из уста ту реч извадио, повичу хоћемо, само се нешто Мишкић уздржава. Он е велики бранденбургер, па би волео да код нѣга останемо. Но не помаже му ништа, па и он се реши да нас прати.

Препралямо се. Сви дођемо к огледалу, па за четку и чешаль, да болѣ изгледамо. Мени првом даю чест. Наместим косу, уредим бркове, разчешљам браду, фajn, добро изгледам, пустим другога. Гаић е већ за леђи стаяо, па и он наглади бркове, косу, намешта си косу, прави смешеће очи, да любезан изгледа. Писаровић едва е ред дочекао, најпре гледи зубе, есу л' бели. Био е на зубе суетан. Онда из цепа извади бркомаз, свагда га е у цепу носио, намаже бркове, са рестом поглади обрве. а косу е још у јутру наместио, па неће да дира. Сад е ред на чикy. Чика е лукав, па е и фатермердер метнуо, само да нешто екстра изгледа. Намазао е и бркове, да му не стое као метла, па од фатермердера ништ му друго не видиш, само по главе, нос, бркове и обрве.

Мишкић није био кицош, он какав је био за асталом, такав је остао.

Идемо на визиту. Ја и чика напред, за нама Нисаровић и Гаић, Мишковић на последку.

Уђемо у кућу. Велика авлија, из далека види се велика башта. Код басамака близу куйне један велики астал и клупе, онде седе две интересантне женске; приступимо, оне устану.

„Господин Милан Наранџић, спаја, ове друге познаете, ово је опет госпођа Милеуснић и фрајла Отилија,“ чика представља.

„Драго нам је.“

„С мое стране особита чест.“

„Извол’те сести.“

Сви седнемо, и сви онако штајф владамо се. Сви су били познати, ал’ због мене морали су мало етикецију изводити. Сад један сад други што прослови, ал’ ни код једног смисла нема, није ништа интересантан разговор. Мати, неби рекао да је преко тридесет, елегантна женска; кћи особито лепа, млада као капља, смеђа, бела, умиљата, не да је девојка, него као лубеница. Ја морам у почетку да с великом етикецијом говорим, а мои коморати, већ би отвореније го-

ворили, ал' не смеду, ер би тако изгледало, канда сам я воспитании од нѣи. Разговор све о времену. Док едан говори, донде ми едан другога меримо. Я седим сасвим укочено; ал' то неће дуго траяти, то е тек моя прва фигура. Гаиѣве очи онако се любезно смеше, као што их е на огледалу наместио. Писаровић често кези зубе да се виде, и глади кад и кад брк. Чика као какав стари хусарски баряктар подупире брк да му не спадне. Мишкићу ни бриге, ние био курмахер. Осим Мишкића сваком се показао на очима неки мали айферзухт, сваки е хтео да болѣ у грацию дође. Чика нас опет избави, почео се шалити, а ми за нѣим као луди, даме се смею, а ми такођер. Ние трајало по сата, био сам и я фамилиязират. Чика предложи, да се по башти шетамо. Паметно е учинио, сви едва дочекамо. Башта е велика. Я се најпре са фрайла Оталиом шетам, дао би јој срце и по живота. Я сам задоволян са нѣним умилним одговорима. Ал' не могу да будем на миру. Писаровић, а особито Гаић, нападну као асаси, све око мене и фрайла Отилие врзу се, не могу да их е врата скинем, а пред нѣима не могу се ништа

интересантно разговарати. Шта ћу сад? На срећу чика примети, па ми намигне да к њему пређем. Он се шетао поред госпође Мамице. И ја сам тек поред фрайле ишао, а нисам е испод руке водио, па како е ти асаси забунѣваю, лако ми е било повући се натраг. Они други су то едва дочекали, ја сам из фрайлини очию видио да јој е жао било.

Идем поред мамице, чика се уклони, па у остало друштво. Знам зашто, да квари. Сад ја почнем са госпођом. У чудном сам станю био. Сама мамица е любведостойна, па и њој би рад од срца што рећи, а рад би опет о фрайли, ер ми се врло допала; таку би за госпођу волео имати. Од едне роле две сам си начинио. Са очима изражавам наклоност прама мамице, а са речма прама фрайле. Разговарам се сад о едној, сад о другој ствари, на последку ударим баш на ствар.

„Ал', милостива, што имате фрайлицу, то више не роди, као да су е нимфе одгоиле; ал' ние ни чудо, ивер од кладе далеко не пада.“

„Та знате, све то младост чини, свака млада девојка е лепа.“

„Молићу, опростите ми што вам противу-

словити морам, ер не чини то само младост. Колико я знам млади девојка, па су ружне, и колико знам, нећу да кажем старе, ал' кое већ велику децу имаю. Милостива, нећу да вам шмайхлуем, али..."

„Немойте, немойте, прошла су већ времена, сад е на деци ред.“

„Оно бар допустите ми, да могу исказати, да е фрайлица тако лепа, какву давно већ нисам видио.“

„Лепота на страну, само да буде срећна.“

„Она мора бити срећна, она не може бити несрећна, ер би онда и само естесто неправедно било. Само штета што е на селу. Ко ће тако лако наћи цвет сакривен у пустињи. За фрайлицу е велика варош. Кога има овде у околини, највећи су люди судци, вице-судци, нотароши, и тако на ту форму. Я нећу да вређам такову господу, я имам респекта и прамањи, ал' фрайлица е са свим за друге рођена. Она е, кажем, за варош, то се из свега види. Да фрайлицу доведете на већу какву пияцу, у велику варош, ди е конкуренция велика, будите уверени, милостива, да би она до велике среће дошла. Ваша фрайлица ние за нотароше,

ние за судце, она е за спаие, за бароне, за грофове, за фирштове.“

Тек што сам ово изрекао, ал' већ ми е за леђи Мишкић. Нѣга е мрзило у оном друштву, па сад е овамо дошао, но кисело лице и овде показуе.

Сад опет почнемо други разговор.

„Милостива, у колико ми е мило, што имам чест вашу одличну кућу познати, у толико ми е опет жао, кад се удалим, што вас опет видети нећу, ал' спомен ће ми у срцу остати.“

„Па зашто, та ово немора бити последњи пут? солидним людма е наша кућа увек отворена, извол'те нас и други пут, и чешће посетити, мени ће мило бити.“

„Кад сте тако милостиви, а я ћу бити тако слободан, што пре мое подворенѣ учинити.“

„Я на вашу реч зидам.“

Међу тим приближили смо се осталом друштву. Они се код фрайла Отилие у вицу надмећу. Сирота фрайла Отилия незна им одговарати, ал' чика јој иде на руку, па их вицем надвиси.

Већ смо се помешали. Мишкић, коме е

било дуго време, едва е чекао да томе край учини.

„Ј сам жедан.“

Мишкићу то није замерити, ер е он као ондашњи човек свакидашњи био, па видило се, да му милостива и није замерила, но одма каже, извол'те, и понуди нас све унутра. Сад морамо сви из баште, но пре него што смо изишли, Фрайла Отилия начини за сваког букет. Мишковић неће да прими, каже, да он на то не дае ништа, а и шта ће оженѣном човеку. Ми остали радосно примимо. Мой е био најлепши, знам блуменшпрахе, па сам проучио, да мой више вреди, нег' сви други; они то нису веровали, но мислили су, да е њиов лепши, ер е шарении. У мом е било Фергисмайнихт, и још лепши, што више значе. Писаровић и Гаић одма задену за капут, а ја баш нећу да задем, да не мисле, да сам се од њи научио, но у руци га држим. Чика свой букет заденуо за шешир. Изгледао е као стари переџия.

Мишкић е едва чекао да изиђемо из баште. Он неће у собу, но на пољу за астал, па на клупу. Ни ми нисмо противни.

Донесу вина. Ту се сад поред чаше вина поразговарамо и прошалимо.

Већ е вече. Дође Мишкићева слушкиња, и зове нас на вечеру. Милостива нас е рада на вечери задржати, ал' Мишкић не да се ни осолити, каже да смо ми нѣгови гости.

Морамо да идемо. Препоручимо се, ал' е обећанѣм, да ћемо опет срећу имати.

Сад смо опет код Мишкића. Мишкићу е цента са срца спала, кад смо к нѣму дошли. Не воле он по башти шетати се. Познао сам га за кратко време. Ставио би се о главу, да е врло поштен човек, нема лукавства, а бранденбургер особити. Госпођа добра домаћица и гостољубива.

Дође вечера.

Све масна, папрена, добра ела доносе. Све ми се допадало. Чика е гурман, чека мелшпайз, ал' га не доносе; чика се люти, па Мишкића задиркуе.

„Па шта, зар немаш тестаног ела?“

„Нема, мислио сам да га нико не еде радо.“

„Зар га ти никад не едеш?“

„Никад, код мене се никад мелшпайз не прави.“

„Дакле не едеш ни пите?“

„Ни пите, кажем ти, никакав мелшпайз.“

„А погачице?“

„Кад су слане и са чварци, ал' друго вишт“

„Пиеш ли млеко?“

„Никад.“

„А како е каймаком?“

„Ни да га видим.“

„Волеш ли сладко?“

„Не, папрено и кисело.“

„Но, то е прави бранденбургерски реглама.“

А да л' си често болестан?“

„Никад.“

„Никад ни некашлѣш?“

„Само кадкад у ютру, кад устанем, ал' одма престане; а зашто ме, чико, то питаш?“

„Зато, да видим хоћеш ли кроз мою школу пасирати, а добар си ми ђак.“

Тако се чика шали, задиркуе сад едног, сад другог, но ни чики нико не остае дужан, већ га сваки по великом носу добро куцне, а особито Мишкић.

Тако нам у шали прође и то вече, ил' управо ноћ.

Сутра дан опет смо сви у скупу, и пре нег' што ћемо се саветовати, шта ћемо сад радити, чика хоће да приповеда нѣгов сан.

„Слушайте, да вам приповедем мой сан, док га нисам заборавио. Снивао сам, да смо били у некој великој башти. Ја лежим на једној страни, а Гаић на другој. Мало далѣ за једним асталом седи Наранџић, Мишкић и Писаровић. Служи их Мишкићева слушкиња, та та твоя Сока Миндеркец. Кад долете од некуд к мени два лепа гаѣаста голуба, један ми на једно, други на друго раме седне, а ја добијем неку потайну снагу, канда крила имам, па летим горе. Зау- ставим се па гледим шта ви радите, и да вам кажем последњи пут збогом, ако морам у не- беса. Ал' код вас јави се један човек у црном јпунџету, а батина у руци, па поче виаџи Мин- деркеца, она бега, па разбија флаше, па један- пут загрми, удари киша, начини се читаво езеро, ви се претворите у рибе, Наранџић у штуку, Писаровић у шарана, а Мишкић у смуџа, гле- дим ди е Гаић, ал' кад он претворио се у рака, па пливате, па се задиркивате. Ја опет на јдан-

пут претворим се у голуба и то пурцла. Премећем се горе доле, кад на едаред пуче гром, а ја видим да сам у кревету. Пробудио сам се.“

„То е луд сан,“ рече Мишкић.

„Какви санова нема; ал' не знате шта то значи, чекајте, ја ћу вам га развести. Што су ме голубови у висину носили, то значи, да ћу још дуго међу лепим полом и господом живити. Што сам био пурцл, то е да ћу се још по свету премећати, то ест, абентаере имати. Што сте се у рибе претворили, и то није зло. Знак е да ће те рибе ести, а кои рибе еде, пије вина, па е све то добро. Што се Гаић претворио у рака, значи, да неће напредовати у оном, што му се сада по глави врзе, а шта е то, то он сам за себе нек задржи. Сирота Миндеркец Сока, ил' ће ню когод украсти, ил' ће с ким побећи. То е све.“

Гаића е мрзело што се у рака претворио, не веруе сну, ал' опет волео би да е и он риба, па још какав велики сом, па да му у челюст ситнеж падне. Ал' опет смее се уз друге.

Чика ме зове на страну на едну реч. Каже ми, да ће сутра бити у шуми близу села Б.

маялес, управо юлиялес, ер є у маю хрђаво време било. Онде, вели, биће нѣи сиясет, много фрайли и дама, па и сама гђа Милеуснићка ће онде бити са фрайлом Отилиом. Да ништа не говоримо Гаићу о том, но да му кажемо, да се ми враћамо другим путем у П., а он нек иде у III. Писаровићу казаћемо да иде са Гаићем, па да га завара, он ће то учинити, добар є, ал' нипошто да му не кажемо куд идемо, ер ако чує, да ће фрайла Отилия онде бити, ето ти и нѣга онамо. Тако нас двое отићи ћемо на маялес. Опет смо у друштву.

Чика зове на страну Писаровића, шушне му у уши, а Писаровић на све пристає. Опет су у друштву. Чика започне.

„Знате шта, доста смо за два дана проводили, мало треба и одморити се; Писаровић и Гаић нек иду кући, а ми ћемо, я и Наранцић, отићи к мени у П., па прекутра оданде ћемо доћи у Є.“

Гаићу се то не допада, ал' Писаровић навалює на нѣга, па се мора да приклони. И Мишкићу є жао, ал' мора што други хоћеду.

Разићемо се. Писаровић са Гаићем, я са

чиком. Они су пошли путем у Б., ми опет у П. Сасвим противне стране. Б. е близу П.

Стигнемо у П. Ту е сад чика домаћин. Све е онако овде, као што ми е чика приповедао, све е за комодитет уређено. Сав изглед е као шлос међу планинама.

Ту сад проведем едан дан са чиком. Планирамо заедно. Чика каже, да смо зато обоицу е врата скинути морали, ер од њиовог айферзухта мицати се неби могли. И то ми е још казао, да е Гаић такав човек, да зна шта мислимо, био би у станю дваест миља за нами у потеру ићи.

Сутра дан идемо у Б. у шумицу, управо на маялес. Чика е понео са собом толико, да читаво едно друштво частити може.

Кад тамо, ал' већ онде сиясет света. Из целе околине се договорили, да се ту скупе. Ту има красни, лепи фрайла и госпођа, ту видимо и гђу Милеуснићку са фрайла Отилиом. Одма пређемо к њима, поздравимо их, и сад нећемо их више оставити. Госпођа пита за Гаића и Писаровића, чика им каже, да не могу доћи, отишли су далеко на пут, но да су их поздравили.

Сад заузмемо најлепше место, код едног хилядугодишнѣг раста, испод коег извор тече. Донесемо онамо што смо за тракту спремили. Разговарамо се, шалимо се, па тако чекамо време ручку. Скупе се око нас и многе друге даме. Већ дође време да се астал намешта, ал' кад на еданпут чую се из далека една кола. Још нисмо их ни видели, ал' чика већ позна по звеки и тераню, да су то наши брудери. То е Гаић и Писаровић, кои враг ове сад овамо носи, повиче чика. Погодио е; Писаровић и Гаић е. Сиђу и дођу к нама.

„Такви сте ви майстори? оправили сте нас, само овамо да не дођемо, добро, добро.“

Ту се сад чика свакојко извинява, ал' не веруе му се. Милеуснићка и Отилия смејале су се на чику, знале су да е то нѣгово масло. Мене е мало мрзело, што е чика казао да не ђеду доћи, и да су их поздравили, па ће мислити да и ја лажем. Но опет се све умири, ер ни Гаић ние хтео да се покаже айферзихтик, а био е у великом граду.

Сад чика да наместити астал за све. Астал тај ние био прави астал, већ избрано е било узвишено место, па су унаоколо мало подко-

пали, па за седењѣ употребили се колски ястуци, каменѣ и кошареви.

Гаић се чини канда незна, да ће чика частити, па он инвитура даме да их части. Ове не могу, ер су се чики обреле. То е дало повода Гаићу да се мало расрди, ал' чика га опет ублажи.

Дође време да се седа. Најболѣ место су имале Милеуснићка и Отилия. Седиле су на колским ястуцима. До њи седи Писаровић и Гаић с леве стране, на едном колском кошару. Тај кошар е био горе шири, доле ужи, а набиен са сеном, а преко сена ћебе. Мало се залюлькавао. С десне стране седио сам я и чика, и кои е доспео. Таман има још за едног места, па ето дође и Мишкић. Баш добро, узме то последнѣ место.

Ту се сад руча. Сваки мотри едан другога очи куд стреляю. Недамо очима оданути. Између ела и ела чика изводи своје вицове, сви се смею. Свршисмо и ручак. Сад долазе наздравице. Едан овом, други оном наздравля, највише се наздравля Милеуснићки и Отилии; я сам у едаред обема наздравлю, и са наздравлицом начинио сам код свию ероберунг. Сад

дође време певаня; чика замоли у комшилуку
 едну лепу Фрайлу, која лепо пева, да би изво-
 лела нас усрећити, она дође, а за њом се и
 друге намаме. Оне к нама долазе, треба да им
 правимо места. Гайћ и Писаровић миголъ се
 на свом кошару, кошар се люля, труп им пре-
 тегне кошар, и немаю времена да могу горе
 скочити, већ се са кошаром праметну. Ноге
 горе. Страовит смей са свию страна. Гайћ пре
 стане на ноге. Сав е црвен у лицу, волео би
 сто форинти изгубити, нег' што му се то тре-
 фило. И Писаровић могао би се одма подићи,
 само да хоће, ал' од каприца остао е још неко
 време у тој позицији, чекао е по свој при-
 лицу, да му пандури помогну, кои су наблизу
 стаяли. Но ови се не мичу, и Писаровић мо-
 рао е сам устати. Милеуснићка и Отилия, ко-
 лико су се уздржавале, опет су се морале
 грохотом смеяти, док чика ние почео „многая
 лѣта“ певати, и с тим е све забашурио, премда
 се и у певаню и сам мало смешити морао. ||

Сад се већ мало и раскомотимо, посвла-
 чимо капуте. Дође и музика. Играю. После
 игранке некима падне на памет, да се играю

жмурке, шапца и друге ђаволасте игре. И чика се умеша.

Чика е триумфирао, кад е видио како су се преметали, но да им олакша болю, хоће и од сам себе да прави юск. Чика игра се са фрайлама и младим госпођама. Читав хец, чику међу младима видити. Юре га корбачем, чика се превия, савия, оне га гоне, он трчи у псећијем трапу, стигну га, туку га, гураю га, и тек кад е већ сасвим изнемогао, кад е исплазио език, од игре престане. Сви се смею, и Писаровић и Гаић, па им се радост из очию види, и одма будну болѣ волѣ.

Док су се играли, донде сам се я са госпођом Милеуснићком учтивѣише разговарао, и обречем се, да ћу још данас визиту учинити, ако дозволи. Она дозволи. Надао сам се, да за видеља још то бити може.

На еданпут диже се Милеуснићка, зове Отилию кући. Сви моле да још остану; ништ' не помаже, госпођа при свом остае. Мало час, па е нема. Оде. За едан сат е код куће.

Чика ме зове на страну, па каже ми, да идемо инкогнито у К. Кажем му, да сам се

већ и онако обрекао. Дан е, нема шест сати, можемо лако стићи.

Гаић и Писаровић смутни су. Изгубе сву вољу. Гаић е рад да се кући иде, то ест, сваки својој, Гаић са Писаровићем, а ја са чиком. Ђдва смо дочекали. Спремимо се и ми на другу страну. Возимо се.

Баш сам добро провео. Кад сам капут обукао, турим руку у стражњи цеп да извадим другу фришку мараму, а кад тамо, извадим главицу бела лука: неко га е унутра метнуо; оглеђуем се далъ, кад опет нађем у ћошку капута забодену пчиоду. Да ме убию, не знам ко е метао, и крошто. Сигурно су какве женске врачале.

Разговарамо се, да нам време прође.

„Файн женске, чико, баш ми се допада та кућа.“

„Еси л' видио, како е изгледала Отилия, као лабуд.“

„А и мати није ружна, још е онако шмахтенд, санфт.“

„Него и ти си велики майстор, чико, како си ти то све лепо удесио, па онако видим, радо те имаю.“

„Све их забуним, само још да сам мало млађи.“

„Доста млад изгледаш.“

„Само коса да није мало угаситија, већ изгледам као зеленко, морам с кунстом да се дотеруем.“

„Ест, као зеленко, као айзеншимл, ал' још ниси бео.“

„Па се још допадам. Кад се која у мене залюби, ја се чиним канда и не примечавам; нећу да е застидим; кад се ја у какву залюбим, не гледим јој у очи, нег' спустим очи доле, учиним се стидљив, то се женским допада.“

„Тако исто и ја чиним.“

„Канда смо рођена браћа; поео би те.“

Разговарамо тако, коњи брзи, па већ смо у К.

Станемо, уђемо унутра. Лепо нас приме.

„Види се да сте од речи, есте ли били данас задовољни?“

„Врло добро, милостива, а како ви?“

„Ми врло добро, моя Отилија још се еднако смее, ал' сте, чико, баш велики ђаво, да вас неби, неби тако весело испало.“

„Любим руку, милостива, само кад сам Гаића мало насекирао.“

Тек што е чика то изрекао, ал' опет нека кола пред кућу стала. Кад оно, опет Гаић и Писаровић.

Уђу унутра, први Гаић.

„Добро вече, милостива, а ви опет сте овде, вас двоје с нами жмурка играте, чико.“

„А кои враг е вас овамо донео?“

Морамо сви да се смеемо.

Кад ето и Мишкића. Још већи смей.

Сад госпођа и фрайла пуно гостолюбие показую. Што е год могло бити, све су пред нас изнели. Но мене и чику ние толико све то интересирало, колико тај малер, што су та двоица дошла. Ми смо мислили нџи да изиграмо, они опет нас. Обе стране смо се преварили. Они су мислили да ми нисмо овде, ми смо мислили да они неће овамо доћи. Ми нџи контролирамо, они нас; Писаровић Гаића, Гаић Писаровића. Ту нема више унтерхалтунга. Они чекаю да ми одемо, а ми опет да они оду. Већ е мрачно, мора ма коя страна започети, ако една пође, мора и друга поћи.

Ј започнем. Препоручим се и далџ нџи-

овом пријатељству. И они морају да се чисте. Са жалосћу кућу оставимо, и седнемо на кола. Гаић и Писаровић у стопе за нами. Чика ми каже да станемо, измислио је ново нешто. Сви сиђемо и саветујемо се.

„Шта знамо радити; знате шта би сад најболѣ било? Једна страна госпођа је дошла у Ердевик, сад баш мало пре на путу ме срело писмо, и молиме ако могу, да јој рака из села М. донесем. Нбој то одказати не могу, па сам од онога сна добио и сам густ на раке и рибе. Знате шта, хайд'мо сад у М., није тако далеко.“

„Ј сам готов,“ рече Гаић, који је у М. свог пријатеља имао.“

„Ј нећу, имам у јутру рано посла,“ рече Писаровић.

„А оно хайд'мо нас троје, а Писаровић нек' иде на мои коли у Ђ.“

„Не браним.“

Сваки се на то приклони. Мишкић остане код куће, Писаровић отиде у Ђ., а ја, чика и Гаић возимо се у М.

Чика је казао, да неће ни сат трајати, па ћемо бити онде. Чика са Гаићем једнако се кошка, овај му пребацује, да је он целом кон-

фузии узрок, ал' чика се зна из свега вешто исплести. Облачно е било, севаю мунѣ, на едан-пут почне киша падати. У холуини и мраку изгубимо пут, и тамо овамо тумарајући, едва доспемо после дванаест у М. Преко четири сата смо путовали.

У М. свуд е затворено, и код самог Гаи-ѣвог приятеля. Он хоѣе онде да лупа, ми му не дамо, доѣе пред велики бирцауз, и едва нам после по сата отворе. Ту преноћимо. Гаиѣ и чика отишли су том приятелю да учине кратку визиту, па ће после купити рибе и рака, па онда Бог зна куда ћемо, ни сами не знамо. Сад сам сам, па морам да их чекам. Страшно ми е дуго време. И онако сам дошао као без главе, без икакве цели, само из каприца. Кад едаред ето и нѣи.

Куда ћемо сад? Едан оѣе у Ђ., други у К., трећи у Ш.

Сели смо на кола, па смо се двапут кроз М. провезли, док се сложимо куда ћемо. Паори су гледали на нас, као на какво чудо, што се овамо онамо возимо. На последку чика реши целу ствар, и то, да најпре идемо у Ш., то е одавде три милѣ, па да онде половину рибе

код Гаића испечемо и ручамо, па оданде да се ја и чика у Ђ. вратимо, а Гаића код куће оставимо. Сложни смо, и одпутуемо у Ш.

У Ш. лепо ручамо по реченом програму. После ручка изјавимо да смо ради у Ђ. са рибом и рацима. Ал' е Гаић беда, па хоће и он с нама у Ђ. Шта ће мо сад? Чика е досетљив, па преокрене да ми морамо најпре кроз П. проћи. Гаић хоће до П. да нас прати. Домаћин е, одбити га не може, па седнемо и одпутуемо у П. Мислили смо да ће нас се сад манути. Ал' о том ни разговора, допада му се у нашем друштву. Сад ја нестрпелјив изјавим, да сам рад преко Б. опет у К., бавићу се онде мало, па оданде идем у Ђ. Гаић хоће свуд с нама да иде. Е добро, да видимо докле ће то трајати. Опет седнемо на кола, па преко Б. дођемо с рибама и рацима у К. Госпођа страна у Ђ. единако чека на раке.

Кад смо стигли у К. већ е било пред вече. Идемо управо пред кућу госпође Милеуснићке. Кад унутра, а онде већ Писаровић. Он се нама чуди, ми нјму, а зачудила се и госпођа и Фрайла.

Ми сад сами не знамо шта ћемо сад. Ма

шта започели, свуд е е нами Гаић, као какав демон. Огледамо се, па се сами себи смеемо.

У тој забуни сад чика изиђе на полѣ, сад Гаић, сад Писаровић, све нешто шурую. Ј се донде у соби разговарам. Опет едан по едан улазе. Сад чика прослови.

„Молим, милостива, немојте се наћи увређени, ми сад из М. долазимо, донели смо лепе рибе и рака, неби л' сте тако добри били, да их на презент примите, па да и нас на вечеру задржите?“

„Здраге волѣ.“

„Скидајте торбу с кола.“

Док длан о длан, а кочијаш донесе рибу и раке.

Чика е давнашњи познаник, па му све добро стои. И ја се сам мало с тим утешим. И остали се зарадую. Позват буде и Мишкић на вечеру.

Да неби досађивали, док се вечера спреми, извинимо се, и молимо, да се можемо донде мало проћи. Допусти нам се.

Ми изиђемо и шетамо се до Мишкићеве куће. Ту сад станемо, па разговарамо. Чекамо дуго и дуго, још нас на вечеру не зову. Чика

каже, може бити да они нас чекаю. Гаић се понуди да иде да види шта е то, већ ће бити около еданаест сати. Сад чекамо Гаића, док едаред дође, и донесе нам жалосну вест, да се риба не може пећи, ер е милостивой нешто позлело. Сви се зачудимо. Чика мисли, да е Гаић морао какав маневар произвести, па ће сад он нѣга да izmanеврира.

Чика ме зове на страну, нешто ми шушне, а я му одобрим. Сад им стане чика говорити.

„Я се никад неби надао, да ћемо тако проћи. Сад я сам купио раке за страну госпођу, носили смо их овамо онамо, па сам учинио и ту жертву, па све рескирао, и раке смо на презент милостивой дали, ал' под том кондициом, да нас задржи на вечери. Но будући, да она нами тако на еданпут одказуе, и то на сокаку, то е фумигиранѣ, зато налазим за нужно, да и ми од нашег права не одступимо, но да иштемо нашу рибу и раке натраг.

Сви смо сложни, само едан Гаић ћути, ал' не противослови. Тако ми одма пошлѣмо онамо едног човека и поздравимо милостиву, да е нами врло жао, што јој позлело, ал' да желимо нашу рибу и раке натраг добити.

Мало час, а човек носи торбу натраг е
рибом и рацима.

Ово е била довољна сатисфакција, и прама
милостиве, и прама Гаића, коме е чика пре-
бацио, да нема такта, ал' мени е најгоре било,
ер сада тако изгледа, канда сам фаше са ми-
лостивом, а ни крив ни дужан. Мени се све
чини, да нас е све чика, као стари практикус,
изманеврирао.

Мени е врло жао, ер ми е та кућа у срцу
остала, и ако ме срећа кад онамо нанесе, из-
винићу се, предаћу се.

Колико смо са рибом и рацима путовали.
Из К. у М., па оданде у Ш., оданде опет у
П. оданде опет у К., а оданде у Е. Близу де-
сет миља.

Стигнемо у Е. около два сата после по-
ноћи, чика нас одведе едном приятелю, тай
нам отвори врата и да нам испећи рибу. Ту
смо управо већ фруштуковали. Раке предам
страној госпожи.

Како сване, јавим чики да сам рад одпу-
товати, и молим га да ме мало одпрати; чика
се обећа до Рунића ме пратити, ер сам онамо
намеран.

Зафалим Бранићу и опростим се, опростим се и излюбим се са моим Писаровићем и Гаићем, и приятелѣм што сам му дао рибу испећи, дам и мог доброг Мишкића поздравити, седнем са чиком на кола и одпућуем.

X.

Из дугог времена разговарамо се.

„Фала Богу, што смо се еданпут од ти комедия опростили, сад нам е за неко време доста, како се вратим од Рунићеви, одморићу се кои дан, па идем у С. да просим девојку.“

„За кога?“

„За едног честитога момка.“

„Ел' чему девојка?“

„Файн, па има десет хиљада.“

„Има л' он штогод?“

„Двапут толико.“

„Па ту се лако могу сложити.“

„На сигурно идемо. Куд я еданпут ударим, ту мора добро испасти, ал' и он е честит, нема му мане, ер я се за свако трице не заузимама.“

„Па бил' мени био проводация?“

„Би, ал' за тебе нема овде партије. Знао сам још пре, да нашем програму неће ни една одговорити.“

„Па онда луд би био да се женим. И овако ми не фали ништ. Без већег мираза нека се онај жени, ком е и с малим поможено, ком е жена нужна, да му буде десна рука.“

„Редки су такви случајеви. Сад ако која иоле шта донесе, ту ти мора имати две слушкињѣ, па после дојкињу.“

„Зато после, како прође неколико година, а оно ју крв мучи, све с докторима и бабицама има посла.“

„Па онда, неће да код куће веш перу, то е гемайн, но дае се изван куће вешерки.“

„И то е хрђаво.“

„Како не, те вешерке, то су ти особите неке мадаме. Не само што кошуљѣ нестају, но и сплетке се из куће у кућу доносе. Куд вешерке долазе, ту ти нема више кућевне тайне. Што чују на једном месту, то на другом месту искажу. Особито кад се госпође с њима упусте. Госпође мисле, да што њима каже, да неће од њи опет друго што другима однети. Варају се. Вешерке живе у непрекидном егза-

мену. Оне добро живе са слушкinjaма. Упусти се с вешеркама у познанство, па іой добро плати, па ће ући у свию кућа тайне. Я кад год хоћу што да докучим, само с њима се упустим. Па онда госпођа нек іой не попушта, и не гледи кроз прсте, онда тешко њой.“

„Имаш право, чико, и я сам већ многе коєкакве тайне од мое вешерке чуо. Него я опет неби се радовао, да су госпође цео дан занимане, ер онда неби смо се могли унтерхалтовати.“

„То е истина, но и небој се да ће тако скоро бити онако, као што е негда било. Нов нараштај ће по нас іош больи бити, он ће тек од билдунга живити. Сад ми е тек жао што сам оматорио, сад ти тек завидим, кад будеш мог доба како ћеш добро живити. Па хайд', то е све сад за мене и тебе добро, ал' што ме мрзи тай нов кост. Од како су измислили тай врашки шпорхерт, неможеш више добра ела ести. Іош до неколико година, па ће печенѣ на ражню у митологию спадати; неће нико веровати, да се прасе на ражню испећи може. Па ту су ти сад торте и кохови мегдан одржали. Знам кад сам био млад, па на

ручку у каквой масной господарской кући, кад е найвећа тракта, ние било више од пет ела. Већ шесто се за луксус држало. Па каква ела, све ти сланина за вратом расте. А сад, кад ручаш у каквой средњой кући, три дана имаш грижу. Ти сладкижи и шпархерти здрављѣ и цеп утаманюю. Ал' код шпорхерта не кува газдарица, већ он сам кува. Па како ти се допада луксус?"

Я водем нобл и елегантно, ал' не претерано, и да сваки зна, шта му пристои."

„Ест, ал' ние тако. Кад сам био млад, ние свака носила шешире и свилене хальине. Сад носе све то већ и штумедле. Да сам онда видио, да каква штумадла шешир носи, сам би јој га с главе скинуо. Сад неможеш равликовати штумадлу од грофице."

„То е равноправност."

„Лепа би то равноправност била, кад би у хальинама штумадла хтела да буде грофица."

„Ал' да видиш, опет се то да видити, па какве ко хальине имао. Нека една женска, која ние од већег ранга, обуче хальину од сто форинти, а грофица од тридесет, па ће опет сваки држати, да е грофичина скупља. Сад кои мене

познае, па кад обучем ма како еџтину, ал' чисту халџину, мисле да е ауслендерски штоџ, а нека стане поред мене какав свакидашњи, обичан човек, па нека су му Бог зна како скупе халџине, неџе веровати, да су скуплџ од мои. Он кад навуче и диямантски прстен, и онда му се неверуе да е прави диямант.“

„Та то и есте малер што такве мале госпоџе мисле да Бог зна какве даме шпилую, а овамо ни найманџ, а муж хуче. Я да сам велика дама, баш би еџтине халџине носио, па би опет више ваџно, него те са свиленима.“

„Код нас редко џеш видити и найвеџу даму у скупой халџини, осим у великой парадии.“

„Код нас и на маялес иду у тешкой свиленой халџини.“

„Фала Богу кад им я нисам супруг.“

Тако смо се још доникле о луксусу разговарали; окренемо други разговор.

„Ал' ти, чико, баш добро живиш на полю.“

„Као у раю.“

„Видио си какву имам башту?“

„Видио сам, као год енглески парк.“

„Ал' то е мой вкус, я сам све то испла-

нирам, па онда и сам радим као баштован, комоцие ради. Ди год си био у овой околини у каквой башти, све е то дѣло руку моих. Како ти се допада башта у Е. код судца?“

„Врло лепа.“

„И ту сам я у ред дотерао. Сад се морам да насмеем, шта ми е пало на памет. Знаш шта ми е пало на памет? Кад сам регулирао башту у Е. код судца, онда сам још велику браду носио, била е седа. Комоцие ради, не еданпут свучем капут, па узмем мотику у руке, па копам. Баш су онда ту и робияши радили, све сами паори. Кад су ме опазили ди копам, а овамо златан ланац и прстен на руци, почеше ме мерити и нагађати шта сам, и сви су едног мнѣнја, да сам и я робияш. Чуем и шта говоре, едан каже, да сам я тай шго правим банке, и сви верую. Пређе едан старији к мени, и тихо ми говори, да му кажем ди су ми сакривене банке, да ће их кад изиђе он на себе узети, а и мени неће ништ фалити. Я сам му обрекао, да ћу му сутра дан казати, па сирома, Бог зна о каквом е богатству ону ноћ снивао, па како му е морало тешко пасти, кад мене више не виде.“

У разговору чисто смо заборавили, да смо већ у селу, пред Рунићевом кућом.

Уђемо унутра, сви су код куће.

Зарадоваше се. Комплименти, любљњнњ. Ђлки се очи од радости светлише.

„Ви сте баш редка сређа, господин Наранцић, одкуд тако, одкуда ти, чико?“ рече гостољубивим тоном Рунић.

„Мало сме се у околини провели, сад е лепше на пољу нег' у вароши.“ Пољубимо се.

„Били смо на лустрајзе,“ рече чика.

„Баш добро, већ има пет дана, од како никаквог госта нисам имао. Хайд' опрашите се.

Води нас у другу собу. Остаде сама Ђлка. Рунићка, тек што смо се поздравили, одма е отрчала у куйну, и до ручка нисмо е видели. Ми се донде прашимо и тоалетирамо. Чика се тако налицкао, канда ће кумовати.

Уђемо ди е Ђлка. Рунић е некуд отишао.

„Ђлте, милостива, да сам јако поцрнео?“

„Ништа то не чини, изгледате здраво интересант,“ рече Ђлка, бацивши критичан поглед на мене.

Чика е доиста поцрнео, и држи да е ин-

тересант, ал' од тракте и лопотаня нос му е више виолет изгледао нег' иначе.

„Милостива, я сам за дужност држао још еданпут мое подворенѣ учинити; я кои дан одлазим.“

„Зар сасвим?“

„Сасвим, ал' не за навек да се невратим. Ако тек не умрем, мислим да ћу се још са већом надом до неко време овамо вратити, а и донде задржите ме у спомену.“

Ѓлка ние могла на ове речи да одговори, тако е била тронута. На лакат се едном руком нагла, другом мараму вуче из џепа, а у очима јој суза зася. Почне очи брисати. Я сам нећу одма да е тешим, ер знам да ће јој још теже пасти, а овако ће јој се са сузом и боля избрисати. Теши е чика.

„Немойте, милостива, плакати, господин Наранџић доћи ће опет к вама, он иде на свое добро, давно већ ние био код свое куће, па мора мало и да надгледи, ал' он вас у срцу носи, уверен сам, а будите и ви уверени, я нѣга добро познаем, кажем вам, сва на нѣговом срцу лежите.“

Ѓлка формално плаче, еца.

Ѓдва смо е могли утешити, и то чика са свои вицеви, ер я нисам могао гледати како плаче, особито у оваковом станю, у любви. Чудно е то видити женску кад плаче, особито кад е види онај у кога е залюбљна. Никад нисам мислио да ћу код Ѓлке на толики ерберунг наићи.

Чика да мало забашури плач, иште штамбух, да упишемо.

„Милостива, дайте штогод лепо да упишемо, и онако немате још ни од мене никаквог спомена.“

Ѓлка погледи на мене, па се кроз плач насмеши, па устане, и из друге собе донесе један леп велики штамбух, метне га на астал, па онда затим донесе перо и мастило, па се опет у другу собу уклони. Дае нам времена да можемо компонирати.

Сад најпре почнем праметати исписане листове. Било их е свакојки. Било е такви листова, ди обожатель види се да чезне за Ѓлком, ал' нђно е срце прама нђга ладно, па ядикуе. Има ди е обожатель имао Ѓлкино срце у цепу, па се тек титра. Има и такви, да их Ѓлка неби требало ни да држи, тако су смешни.

Има ди іој се пребацуе неверност. На едном листу е стаяло ово: „Ти хоћеш да те любим; како те могу любити кад си неверна.“ На другом „Твоє лепо лице, твоя устанца, твоє уздисае никад заборавити нећу.“ На трећем опет „Ти си лептир, кои с едног цвета на други лети.“ Чика чита па се смеши. Каже да међу тим обожателма познае дикое, кои су велики куіони.

Узнем лист и перо, па ово пишем.

„Кад сам те први пут видио, заробила си ми срце, но мое срце имало е добро ариште, а то е твоє срце. Сад ме пушташ из тог аришта, ал' зато остаем твой роб. Они сати, они дани, коє смо на крили аморови провели, остаю ми незаборављни. Донде, док нас судба опет не састави, аморова стрела, коя нас е уязвила, нека почива код богинѣ Венере. М. Н.“

Чика е донде горе доле ходао и у глави композирао.

„Знаш, я сам мало старији, морам на краће.“
Пише.

„Я сам за тобом чезнуо, ти си ме презирала, но опраштам ти, извињавам те, ер ме ниси презирала из злог срца, но што сам мало

старији, знам да сам млађи, другчије би било.
Чика Голубовић с. р.“

„Сад смо готови; но, брудер, ти си овде
мајсторштук начинио, велики ероберунг, за-
лудио си е. А то није мала ствар. Да е де-
войка неби се чудило, ер девойка све лако ве-
руе, ал' код овако практичне, као што е Ђлка,
није шала, само незнам хоће л' бити постојана,“
рече тихо чива.

„Милостива, извол'те ми смо готови.“ От-
воримо врата.

Ђлка уђе. Најпре мой лист чита. Насмеши
се, па любезног спомена пун поглед на мене
баци. Сад прочита и чикин лист. „Баво чика,“
рекне, па потапше чикју по леђима. Чика канда
се о десет година подмладио, тако му е мило.

Ђлка однесе опет штамбух, и баш добро,
ер ето долази Рунић, који није баш те шам-
бухе волео.

„Ј сам се мало забавио, имао сам мало
посла, ал' се опет нисам задоцнио, сад е тек
подне, идем да видим шта та моя матора ради,
ал' већ ручак готов. Сад ћу ја доћи.“ Отиде у
кујну Рунић.

Ову прилику употребим, па замолим Ђлку

да прими од мене мали презент у спомен. Мой фотографирани портре, и едан прстен, на коме е изрезано, вера, любов, и надежда. Мило јој е било, примила га е. Она опет изнесе свой портре и преда ми. Кажем јој да сам тронут, па као у забуну разглеђуем се. Видим мало, лепо псетанце, прави енгландер. Замолим Елку да ми га поклони, ер ће ми остати спомен верности. Елка каже, здраге волѣ, само са неком формом мора га од Рунића изискати, ер е псето нѣгово, а врло га радо има. Да сам знао неби га ни искао, ер баш мале псе нерадо имам, ал' хтео сам да Елки буде мило, да мисли да ћу остати веран, па сад што сам молио не могу натраг повући.

Дође Рунић, Елка му каже да би желио малог ламора имати. Ламор се звао. Рунић каже, да га здраво воле, и ником га неби дао, само мени. Добио га е од едног финанцрешпициента. Ја га молим да га задржу, кад е спомен, да вучем молбу натраг. Ништ не помаже, макар да му е жао, морам га примити. Сад е већ ламор мой, узмем га у руке и почнем га гладити.

Носи се супа. Фришко метнем псето доле,

идем на полъ да руке оперем. Истрчи за мною и Ёлка, те ме уведе у трећу собу и донесе ми пешкир и лавор. Ту сам се последњи пут са госпођом Ёлком измеђ четири ока видио, ер док не одпутуем нећу више ни минут бити сам с њоме. Ту сам е сад последњи пут стиснуо за руку и пољубио. Опет су јој сузне очи. Хайд' да ручамо.

Ј и чика били смо доста изломљени, па нисмо имали апетита. Ал' кад смо видели с каквим апетитом Рунић еде, и ми смо се одма мало болъ приватили. Мора да е Рунић данас врло велику комоцију правио. Кои нема апетита, волео би га овамо послати.

При крају ручка спомене Рунић како му е жао да нема више друштва, да е знао да ћемо доћи, већ би се побринуо. Ј сам се радовао што нема нас више, ер сам ломан. Све се боим да не хукну одкуд год потароши, ер онда нема пардона. Рунић почне да пева, ал' дере се јако, чика помаже. ал' крештаво, ја нисам певац, па нећу са коекаквим певанѣм ни за едан сат наклоност Ёлке, која би ме могла због хрђавог певаня дишгустирати, да губим. Ёлка неће да пева, ние јој до тога. Рунићка

е промукнута; много е викала на надничаре. Рунић се извикао, па сад започе разговор.

„Дакле, чико, добро си провео?“

„Страшне смо правили ероберунге, а и Наранцић.“

„Па зар и ти?“

„Питай само, фрайле и госпође мал' ме нису поеле.“

„Благо њима. А де ти е Десић? Тога би волео едаред видети. Имао сам најпре тешко срце и на твог господина, и на тебе, ал' после сам се уверио, да е Десић свему крив.“

„Шогоре, молим вас поштедите ме, ер нећу овде остати ако будете о том говорили,“ рече Ђлка, која није волела да се о том разговор води.

„И ти немаш сад другог разговора, него баш о том,“ рече мало срдито Рунићка.

„Та знаш, тај Десић на очи да ми више не иде, шта мислиш, такве хунцвутарие у мојој кући правити.“

„Сладки шогоре, још едаред вас молим, да се тога манете. ер ако само још једну реч о том прословите, а одма ову собу остављам; извините ме господин Наранцић.“

„Та ние вредно о томе ништа ни споминати.“

Сад чика започне шалу, и мало нешто забашури, ал' тек Ђлка е већ волю изгубила, па и Рунићка.

У разговору често се паузе праве. Улучим прилику да се дигнем на пут.

Наздравим целой фамилии на познанству и приятельству, препоручим се ако нас судба доведе и за далъ, и сад изјавим, да далъ путовати морам, ер ми е хитно.

Задржаваю ме још, ал' я не одустаем, а и чика ме подпомаже, ер мора и он на пут. Дамо презати.

Још мало, па су кола ту.

Почнем се од свакога поединце опраштати. Ђлка не може да се задржи, сузе јој роне, и тако жалосно изгледа, да и саму Рунићку на сузу натеруе. Рунић смутно лице показуе. Дам свима портре.

Опраштам се и од чике, ер ће он сад другим путем ићи. Жао ми е било. Обречем се да ћу гледати, да до едно по године опет дођем. Чики е тако жао, да плаче. Чудно е видити старог човека кад плаче. Кад дете ил'

млада женска плаче, особито ако е лепа, то жалосно изгледа. Кад среднѣг доба човек плаче, не стои му добро. Ал' кад старац плаче, онда е баш смешан. Тако и чика, кад сам га видио како плаче, какву физиономию прави, ма да ми е жао било, опет сам се морао на ту фигуру насмешити.

Но да учиним край той сцени, узмем ствар на кратко, збогом, буд'те здрави, рекнем, излюбимо се, па хитим на полѣ. Они сви за мною.

Чика седне на нѣгова кола, а я на моя. Ёлка сузним очима меће ми ламора на кола, па ми још еданпут стисне руку, и загушеним гласом, збогом рекне. Ламора узмем у крило.

„Збогом.“

„Збогом, збогом, срећан пут.“

Чика јури напред, я за њим, па он удари на десно, а я на лево. Још се доникле руком поздрављамо.

Већ смо изван села.

XI

Кад сам изван села био, онда е тек мени још теже било. С којима сам од кратко доба

у шали и лакрдии живио, па како ми е жао раставити се.

Те жалосне мисли, яко су ме обузеле, помислим, како е у свету све непостояно, па сравњивам промене мога живота. Опоменем се шта сам био, и шта сам сад. Био сам сирома ђак, глад увек ненаситима, новаца мало; сад фала Богу свашта доста. Ал' ди е онај стари апетит? Само е едно било болъ онда нег' сада, то е што сам био млад. То ест, нисам још стар, ал' нисам ни младић. Само кад би овако могло увек остати, ал' све дублѣ у године улазимо. Већ четрдесет ние далеко, скоро љу и четврти крст главом пролупати. Како то време пролази. Кад сам био младић, као да е прекюче било, а сад, хоће већ и девојке на удаю да ме у руку любе. Лепи изгледи. Још пре неколико година нашао сам одну две седе косе у глави, па како сам се онда уплашио, па сам их тайно на полѣ вукао, а сад, недаду се већ на полѣ вући, толико их има, па већ и у бради се појављую. Сад наопако да седим у селу ил' варџици, већ би био чика, а то још нисам рад. У селу си матор момак ако имаш дваест и пет година, у малој вароши тридесет. У ве-

ликой вароши си врло млад момак од двадесет и пет, од тридесет најбольи. Па већ нисам момак, но удовац, и то ми десет година е леђа скида. У великой вароши сам я пунонадеждан млад удовац. За девојку од двадесет година нисам матор, а и осамнаест е близу двадесет. Волим опет што сам удовац, нег да сам момак. Па још да се бацим на удовице, те би за мом трчале, ма да су од осамнаест година. Ал' нећу о том ни да се мислим.

Падне ми на памет како сам са чиком проводио. Само да ние са рацима онако фусерски испало. Та Отилия не може да ми извиђе из главе. Две неделъ ће ми се, кое у сну, кое на яви по срцу врзти. А сирота Ђлка? Ньойћу се я опет две неделъ по срцу врзти, па онда — наћи ће се кои други делия.

Па сам и са мушкима врло добро провео. Све искрени и ваљани люди. Само ме едно мрзи, те млоге наздравице, и силом чашу испити. Рад сам дуго да живим, а да ми се руке не тресу. Кажем я њима, да на силу не валя, ал' они недаду се ни осолити. Жао би ми било, ако би до кое године коег од њи видио, да му език заплеће, а руком ил' ногом не може

да макне, ил' пре времена да е постао старац. Већ се међу њима налазе, кои ће скоро крв пуштати. Ја нећу крв да пуштам.

Све већма и већма задубим се у мисли, кад на еданпут ето ме у селу код Зоричића. У авлији чуе се како у соби цавеляю. Познао сам Бранков глас.

Уђем у собу, баш за фруштуком седе, Бранко и Зоричић.

„Добар дан.“

„Одкуд ти, Милане?“ рече Бранко.

„Из вилаета, тако сам се провео, да ће ми за месец дана доста бити.“

„Благо теби, кад тако можеш еднако проводити, мислиш ли одавде још кудгод, ја морам ићи кући, већ сам два дана ту, но још се могу сат два бавити.“

„И ја идем с тобом.“

Зоричић моли, да се до сутра бавимо, ал' ми не пристаемо. Изиђем мало на полъ, опрашим се, па опет уђем. Бранко почне распитивати, ди сам био, и шта сам радио, а ја му све исприповедам, од аз до ижице.

„Добро е кад ко такву нарав има, живићеш сто година,“ рече Бранко.

„Да Бог да, и желим и хоћу, а ко стои теби на путу, не можеш ли, ил' ниси могао и ти тако исто?“

„Код мене е сасвим друго, ти хоћеш само добро да живиш, и я хоћу, ал' осим тога я још нешто хоћу, о чем ти ни понјатја немаш.“

„Нит' хоћу да имам о другом понјатја, само о добром животу.“

„Хоћу да не будем тако саможив као ти.“

„Дакле, Бранко, я сам шмуциг, такве комплименте тек од тебе могу чути, а цео свет каже, Наранџић е галант, елегантан човек. Носим се као први гавалер, уживам свет, и на уживанѣ не жалим новац избацити, кад сам дигод у гостима, дам сваком слуги на вино, ел' то шмуциг?“

„Ти сасвим на друго одговараш. Што на то даеш, то се само твоје коже тиче, ти само на твоје уживанѣ даеш, у том ниси шмуциг. Ал' узми само, ти си богат човек, ти би могао какав мали инштитут за сиромашне љаке установити, ил' неколико штипендия давати, па видиш, ниси досад још ништа за човечество учинио.“

„Какав инштитут, какве штипендие? есам

ли я био у каквом инштитуту, есам ли имао штипендије, а знаш како сам се мучио. Кад сам био ђак, па ми се зими подере ђон, а я голим табанима морам по снегу да идем. Па видиш, све сам сам извоевао. Ко има главу као я, тај е као патка у води, како види свет уме живити. Па онда Бог зна кои ће какав ђак бити, па колико њи помру, док до цели дођу.“

„Па нека само између десет њи едан цели одговори, па е добитак за людство, тај едан неће бити себичан као што си ти.“

„А шта ћемо са они девет? Видиш, Бранко, ти немаш у свему право. Кад би већ рескирао, и тако што хтео, а я би сасвим другу регулу завео, нег' што се по свету ради. Обично у свету дае се на децу сиромашни родитеља. Ако е удовица, па има петоро деце, то е већ довољан узрок, да јој се едно дете за школованѣ узме. Ту се после не пита, има ли дете много талента. Я неби тако чинио. Дао би дете чрез учене люде визитирати, чрез докторе, психологе, физиологе, да виде какав е изглед од детета. Па онда, распитао би и проучио, каквог су талента били родитељи, деда, прадеда, да ли е та фамилија отворена, талентирана, да ли

е био у тој фамилии какав особити човек, ер
 налазе се читаве фамилие, кое су изванредно
 паметне, ил' чему том одликоване, а има фа-
 милия, у којима од деведесетог шукундеде са
 своим изванредним даром у очи пао. Са телом
 се и дух наслѣди. Па би онда и саму главу
 детета егзамеиирао. Да имам право, само да
 ти наведем едан пример. Познавао сам едну
 циганску банду. Примиста те банде био е сла-
 ван музикант, деце ние имао. Да би поеле себе
 валяног наслѣдника оставио, кои би га у му-
 зики докучио, ил' надмашио, узме едно туђе
 сироче циганско, и почне га учити. Я сам то
 дете видио кад му е дванаест година било.
 Лице лепо, умиљато, коса гарава, вукласта,
 фрайле кад су га год видиле, гладиле су га.
 Попипам главу детета, острагу мали мозак,
 слабо развиен, тако исто и напред, у форми
 никакве лепе хармоние, на лицу ни едне мар-
 кирате црте, чело два прста узано. Почне сви-
 рати, среднѣ свира, а већ пет година како учи.
 Кажем примисти, да од тог никад неће бити
 славан музикант, глава му не показуе снаге.
 После десет година видим примисту, питам га
 за дете, каже да га е единако учио, и тукао га,

само да научи, ал' ништ' не валя, какав е био онда, такав е и сада, морао га е отерати. Ето видиш, Бранко, я би и на то пазио, па онда кад би на валяно дете наишао, па баш и да ние сиромашно, опет би рескирао и давао, да се од нѣга особито што искреше. Па онда има и друго што, на што би се могло дати. Узми само по целом свету учителѣ, од кои просвета народна зависи, па не заслужи ни толико, колико едан фиякер, а деца и удовице им у сиротинѣи цвиле. Неби л' могао човек и на то рескирати? Па колико има друго коешта.“

„Ти си сад овде сиясет наплео, па опет и на оно што за добро налазиш, нећеш да рескираш.“

„Још сам я млад човек, ако без деце умрем, да видиш шта ћу учинити.“

„Опет се види да си саможив, кад за живота нећеш добра да чиниш.“

„Ако почнем за живота делити, то после уће у страст и суету, па могу я до ничега доћи. Док имам, донде ме сваки поштуе, а кад не узимам, онда хоће свака рага да се о мене отаре.“

„Ту баш лежи наша највећа болест, што

за живота едан другог нећемо да помажемо. Узми сад два комшије, едан е сирома, има деце, други е богат а има деце. Сирома, кои има едну кућу и занат, падне због хрђави година у нужду велику, неможе да плати дуг, кои износи половину вредности куће. Иште у займ од богатог комшије, овај има доста наслагани новаца, може се интабулирати на кућу, ал' неда, већ исмејва потребитог сиромака. Овај не може да добие нигди у займ, па дође екзекуция, и продаду му кућу буд зашто. Од дешперата сирома умре. Умре и богати. Сиромака едан син помогне се, купи очеву кућу, шпекулира, и обогати се. Богатога синови били су раскошни, осим еднога, кои е за све морао да издире. Раскошни сасвим пропадну, и распуде се, остане само онај едан добар. Остала му е кућа, могао би се још помоћи, ал' кредитори на нѣга навалюю, хоће да му буд за шта отму кућу. Само сад когод да му помогне, па би се лепо извукао. Иште од свог богатог комшије у займ, има се на шта интабулирати. Овај е у детиньству чуо, како им комшин богат отац није хтео узаймити, кућа им пропала, па сад неда, мисли да е то сатисфакция покойном оцу. Про-

даду кућу, и комшия се упропасти. Ето тако то иде од сина на унука, па гледимо како едан другог у пропаст пушта, и фамилие се искореняваю. Ёл' то добро?"

„Мани се, Бранко. Да нема опет кои пропада, неби се никад онај кои ние имао ништа обогатио. Но нећу више о томе да слушаю, почнимо друго што.“

Бранко е хтео да продужи, а и Зоричић имао е волю, и сад е мое сад нѣгово одобравао, ал' я друго заведем.

„Кажи ми, Бранко, шта е ново тамо у В. од како сам отишао?"

„Нема ништа; чекаю тебе, да их опет е каквим актом електризираш.“

„Ти се шалиш, ал' ти я кажем, да сам их и електризирао. Я знаю, да ме многи и оговараю, и пре су ме већ оговарали, ал' мене то ништ не тушира. Само да знаю, ко мене оговара, ил' госпођу Ёлку, ил' ма кою даму е коіом сам имао срећу упознати се, па да имам бар два сведока, дао би им ватре, па ма ме колико коштало. Знаю, и ти пакосни люди, кои ми завиде, да имаю у чему год два сведока, што никад не могу имати, и они би мени дали

ватре, ал' я сам чисто злато, па ми не могу доскочити. Ал' има много завидљиви люди на свету. Зар ти мислиш, да теби твое асесорство не завиде? Те како.“

„А шта да ми завиде?“

„То што си цел твою докучио, што си постао асесор.“

„Страшно и есте, дакле ти мислиш да сам са тим цел докучио? то е само едно средство к цели, разумеш ме.“

„Дакле онда шта е твоя цел?“

„То никоме, ни теби још сада казати не могу.“

„Онда ко би те разумео?“

„И нетреба да ме разумеш, тек онда ћеш ме разумети, кад цел докучим, ил' ме не буде, ал' сад не. Оно што желим, да ми испадне за руком, а ти би плъскао од радости, ако не испадне, казао би да сам луд. Све би сте хтели да вам печени врабци у уста падаю.“

„Дакле, ти да се приближиш той твојој тайной цели, ти би си и асесорство на страну бацио?“

„Сто асесорства, знаш?“

„Онда е друго, онда се не чудим што те

оговараю, што кажу, да си претеран човек, непостоян човек, ферфушован човек, ал' опрости ми, што ти то морам казати, ер сам чуо, да то о теби говоре.

„То такви говоре, као што си ти, по којима свет за сто година ни за едан педалъ коракнуо неби. Колико е већ пути мене свет о земљу ударао, па се опет са землѣ дигнем. Дође кад-кад и мой дан, па за тай едан дан све душмане срушим. За едан дан више учиним нег гомила као што си ти, и теби подобним, па онда од непријатеља постану пријатељи.“

„У том имаш право, Бранко. То сам я сам на себи приметно. Я баш знам неколико нѣи у В. кои ме оговараю, показао ми их Десић, па опет кад чуо, како мое акције стое, па кад поред мене пролазе, а они ме любезнѣйше поздравляю, зато е врло добро, кад се човек мало подкожи. Новац данашњи свет управля.“

„Знам куда шибаш. Знаш ли, да би се и я за кою годину обогатити могао, само да ми е то главна цел. У сваком сталежу може се човек обогатити, само ако за тим стои, и паор, и занатлия, и ма кое класе био, па макар биле

кад кад и зле године, ер после зли година добре долазе.“

„Та ја то добро знам, да би си могао, па зато се и едим на тебе што не идеш за тим, да видиш, кад би ја био као ти, шта би радио.“

„Човек, који се за већу какву идеју бори, тај несме грамзити за новцем; ал' бадава се о томе разговарамо, знам ја, нит' ћеш ти од твог одустати, нит' ја од мога. Време е већ да идемо.“

Зоричић усиљава се да Бранка задржи, ал' све бадава.

„Сад брате Зоричићу одлазим, и Бог зна када ћемо се видети, па Бог зна док те опет видим, какве ћемо промене доживити. Помен ме се, и ако ме никад не видиш, знај да е Бранко подлегао судби, коју е предвидио, но од кое се одвратити ние дао. Збогом.“

Зоричићу су очи за сузу готове, неможе да говори, едва може да „збогом, буди срећан“, изрече.

Премда се не растаем од Бранка, опет ми е тежко пало, кад сам видио, како изванредно Зоричић жали за Бранком.

Нема више оклеваня, опростимо се, седнемо на кола, и одпутоуемо.

Седимо, рад би се разговарати, Бранко замишлѣн, не говори ништа. Говорим, ал' Бранко ништ не одговара. Имао е чудан обичай, да е често тако расут, да му можеш читав сат говорити, а нећеш добити одговора, ћути, и да га запиташ шта си говорио, неби ти ни речце знао казати, тек би се мало на то насмешио, и то бива онда, кад га разговор не интересира; но кад га интересира, пази на сваку реч. Добра нарав, и я би волео тако да могу, ал' я морам да чуем и оно, што ме неинтересира, па тек после се едим.

Сад се и я баџим у ћутанѣ; да нас е ко видио, мислио би, да два нема путую. Морам да задремам, и тако дремајући стигнем у В. Станемо баш пред моим хотелом. Я сиђем, а Бранко се одвезе кући.

Сад сам опет у В.

Одморим се, па после подне у шетню. Имам још доста времена. Тек до три дана ћемо одпутовати.

Шетам се по вароши. Нађем се са Десићем. Лако е било са Десићем састати се. Он

е приватие, има доста времена, као и ја, па иде, као и ја, женски пол на сокаку очима стреляти. Искаже ми све новине, ал' не интересирају ме, ер морам одпутовати. Наговара ме да останем бар још осам дана, велики су, вели, за мене изгледи. Но напала ме чезња за моим отачаством, као каквог Швајцера.

Шетамо се, а писмоноша носи ми са поште рецепис. Одемо на пошту, добијем писмо и новаца. Мой инспектор шилџми 20,000 форинти. Ђдио сам се. Имао сам још доста новаца, овде макар да сам био галант, нисам могао све потрошити, а мой инспектор побояо се да ће ми новац нестати. Шта љу сад е толики новци, да их натраг носим. Кажем Десиђу да неби бранио неким партаяма на сигурну хипотеку тај новац издати.

Растанемо се. Одем мало кући да неке заповести издам за пут.

Нисам био сад код куће, а већ се муштерие јвляю, кое ишту у займ новаца. Ђдан ми дае хипотеку, ал' на $\frac{6}{100}$. Други опет на хипотеку на $\frac{10}{100}$. Трећи на несигурну хипотеку $\frac{20}{100}$. Све јдно за другим долазе. Морали су одма од Десиђа начути, да би рад у займ дати,

на сад нѣи сиясет навалише, да сам се едѣа бранити могао. Ником не обречем, никог не одбиѣм, но обеѣам, да ѣу се сутра до подне промислити.

Пошлѣм одма по Десиѣа. Едѣа су га нашли. Доѣе, я га питам за те муштерие, он ми каже коя е какѣа, па још и то дода, да има меѣу нѣима и такови, кои само зато узаймлюю, да могу опет на 6% издавати. Од ови ни едном неѣу да дам, ал' недам ни првом на 6% . Нисам луд. Издам поред сигурне хипотеке на 10% и сутра дан веѣ е интабулирато било.

Сутра дан, па се путовати мора. Цео дан морам у визитама провести. Најпре одѣм Бранку да му јавим да сам готов. Одговори ми, да ѣемо се на дамшиѣу видити. Отиѣдем после код неки од они дама, кое сам имао по програму за супруге узети. Резон е, да се с нѣима опростим. Лепо су ме примиле, и жалосно се од мене растале. Обрекле су ми, да ѣе се, кад дамшиѣ поѣе, онуда шетати. То е за мене велико одличие.

На последку посетим и Ливию. Зашт' не, сироту. Она е истина руина, ал' лепа руина, коя е са споменом мое младости скопчана. Пи-

там, шта ће своима кући поручити. Каже, да их поздравим, и моли ме, кад ме о нѡй успитаю, да не кажем да е бабица, но да е код едног барона, кои іој обрекао да ће е узети, Бадава сам іој говорио, да е нѡно звање лепо, служи човечеству више него ма кое друго, неће ни да зна, само ме еднако моли, да іој ту любав учиним. И тако морао сам се обрећи, да ћу за нѡну любав код куће лагати. Зафалим се на нѡном усрдию, нѡй сузе лию — опростим се, и одем.

Сутра дан, пре првог звоненя, већ сам код дамшифа. Багажию су ми већ пре однели. Ту се опет на ново опраштам, па уђем у дамшиф. Бранко и госпођа Ханика, већ су унутри били.

Дамшиф се већ креће. Још се с дамшифа поздрављамо. С брега познаници шеширма машу, познанице марамама. И сирота Ливия маше. Нестане нас из вида.

Сад на дамшифу унтерхалтуемо се. Онде се разговараю, онде пию кафу, онде биџтек еду. И ја и Бранко биџтека смо се приџатили. Гђа Ханика остала е на фердеку, рада е онде све да види, сад е први пут свог живота на дамшифу.

Я и Бранко разговарамо се, упознамо се и са другима. Ние ништа лакше, него на дамшифу упознати се.

Кад ми се већ са мушкима досадило, овда тражим си какву даму. И доиста нашао сам си єдну лепу и паметну, с којом сам време проводио.

Стигне и ручак — таблето, я седнем порем мое даме, служим є, све што треба додаем јој. Гђа Ханика седи до Бранка. Ал' до нѣ и визави већ има с којима се познала на фердеку, па се сваки час любезно гледаю и разговараю. Не кажем мушки, Боже сачувай, него женске.

После ручка опет куд кое, кои се да на карте, кои чита, кои пак на фердек. Я са мојом дамом проводим у разговору, Бранко чита, гђа Ханика є на фердеку. Она тек кад и кад доле сиђе, да види шта нѣн Бранко ради, па га почне цили мили гладити, док є Бранко не замоли да се тога мане, да є то претерана любов на дамшифу. Она онда опет на фердек.

Тако прође нам, а дође ноћ. Я сам си већ напред кабину наручио, па ми є било лако. Но мени є жао било, па из резона понудим

Бранка и гђу Ханику, да заузму мою кабину. Бранко неће. Онда хођу и ја с њим да седим. Гђа Ханика неће међу госпође на конак, већ остане силом код Бранка, у диму, и ди се мушки картаю. Сви који су е видели, чудили су се, и сваки е рекао, срећан е тај Бранко, што такову госпођу има, која еднако над њим лебди.

Пред зору, кад већ Бранко и гђа Ханика задремаю, отидем у мою кабину и мало проспавам.

Тако смо путовали, док нисмо дошли до Б. Бранко са госпођом Хаником оде у хотел, ние хтео к мени да дође, каже да ће ме већ посетити, а ја управо у мою кућу.

Сутра дан Бранко узме си сталан квартир, пријави се, и почне одма као асесор радити.

Ја опет одем на мое добро да надгледим економију.

Едно време опет нећемо се видети.

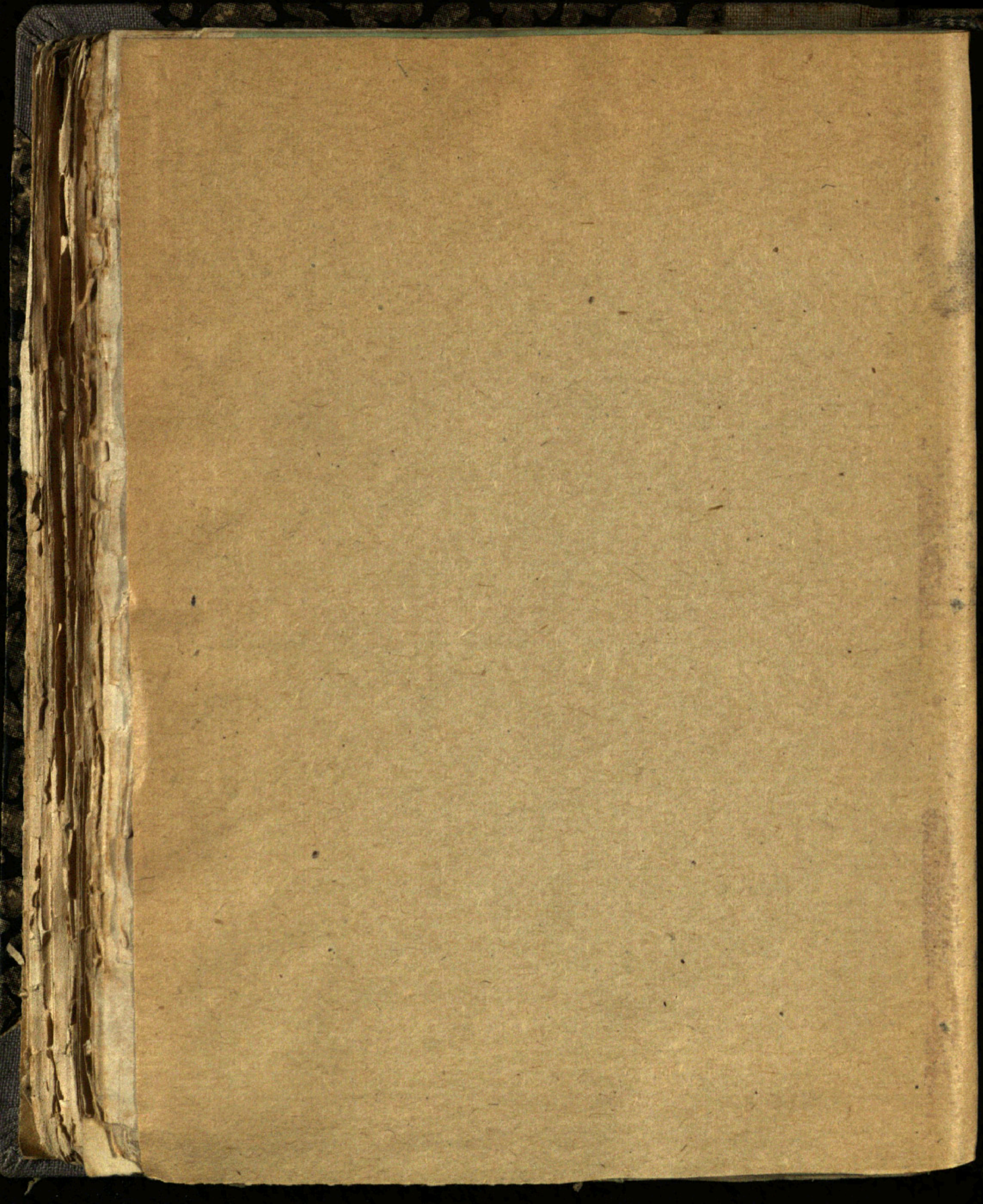

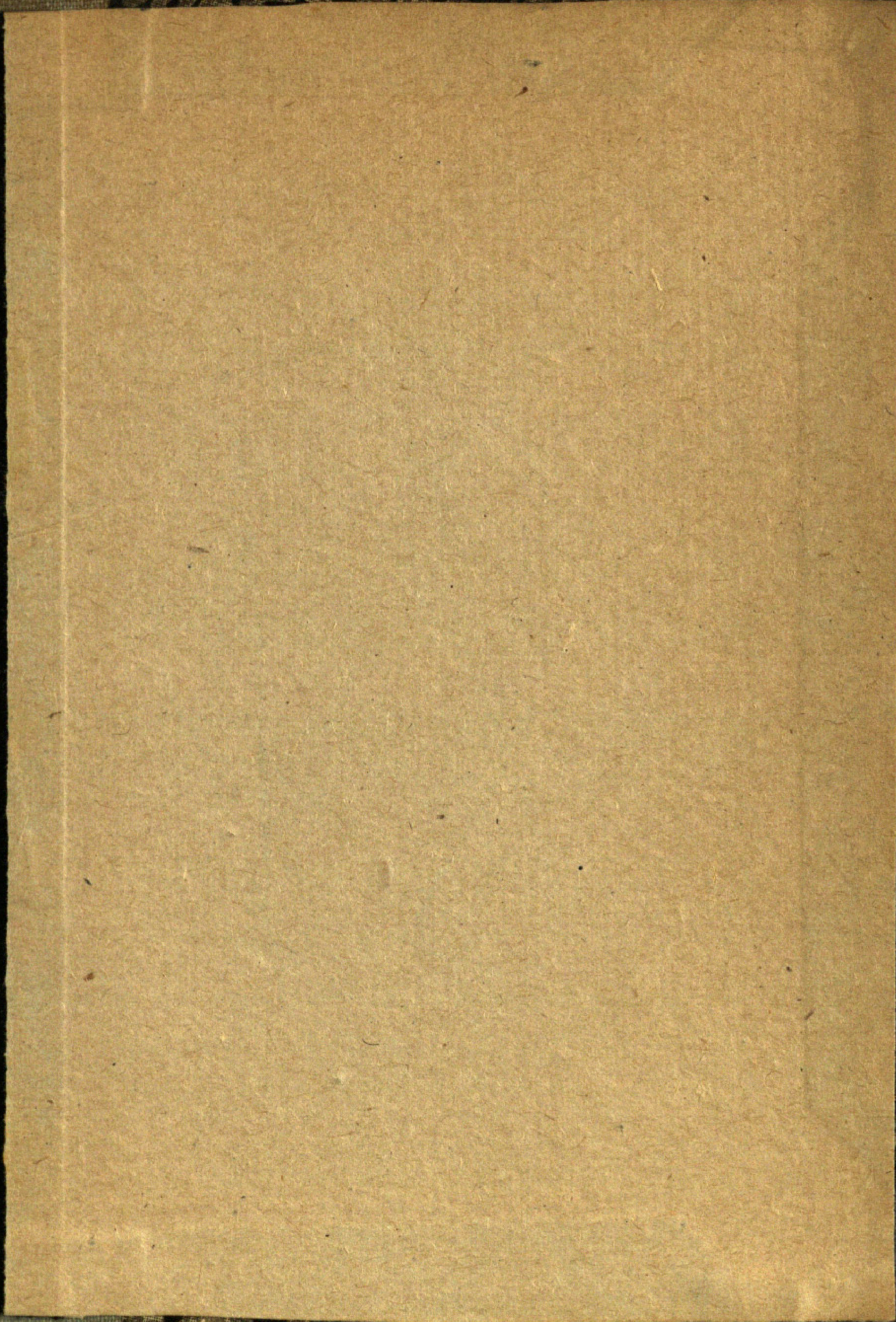
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY OF THE DIVISION OF THE PHYSICAL SCIENCES
1924

У ПОВОМЪ САДУ.

Епископска печатня.

1863.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р10СрТ 129/2-1